IZHODIŠČA ZA PRIPRAVO REGIONALNEGA PROSTORSKEGA PLANA SAVINJSKE RAZVOJNE REGIJE

PODATKI O NALOGI

SOFINANCER

- Republika Slovenija - Ministrstvo za naravne vire in prostor
    - Dunajska cesta 48
    - 1000 Ljubljana
    - Matična številka: 2632594000
    - ID za DDV: SI18170692
    - Odgovorna oseba: Jože Novak, minister

- Predstavniki MNVP:
    - Lenča Humerca Šolar,
    - Valentina Lavrenčič
    - Alenka Padežnik

PRIPRAVLJALEC

- RRA Savinjska, d.o.o.
    - Trg Celjskih knezov 10
    - 3000 Celje
    - Matična številka: 3755550000
    - ID za DDV: 56758642
    - Odgovorna oseba: Bojana Stopinšek

- Predstavniki:
    - Bojana Stopinšek, RRA Savinjska, d.o.o.
    - Lovro Kajapi, RRA Savinjska, d.o.o.
    - Predstavniki delovne skupine ORP Osrednje Celjsko
    - Predstavniki delovne skupine ORP Savinja
    - Predstavniki delovne skupine ORP Obsotelje in Kozjansko
    - Predstavniki delovne skupine ORP SAŠA
    - Predstavniki delovne skupine ORP Dravinjsko

POGODBA

- Naslov pogodbe: Pogodba o sofinanciranju vodenja postopka priprave regionalnega prostorskega plana
- Številka pogodbe (pripravljavec): 2560 – 24 - 510042
- Datum: 14.10.2024

KAZALO VSEBINE

1. UVOD 5

1.1. ZAKONODAJNI OKVIR 5
1.2. SPLOŠEN OPIS IN POLOŽAJ SAVINJSKE REGIJE 6
1.3. KLJUČNE ZNAČILNOSTI ZA SAVINJSKO REGIJO 7
1.4. IZHODIŠČA 9
1.4.1. IZZIVI IN PRILOŽNOSTI 10
1.5. CILJI PRIPRAVE 11
1.6. STRATEŠKI CILJI SPRS 12
1.6.1. SPECIFIČNI STRATEŠKI CILJI 12
1.6.2. SKLEPNE UGOTOVITVE 14

2. STANJE IN USMERITVE ZA RAZVOJ POSELITVE 16

2.1. POGLED TRENUTNEGA STANJA 16
2.1.1. SAVINJSKA REGIJA: SINTEZA ZGODOVINE, GOSPODARSTVA IN KULTURE 17
2.1.2. VLOGA MAJHNIH IN SREDNJE VELIKIH MEST (MSVM) V POLICENTRIČNEM SISTEMU POSELITVE REGIJE 19
2.1.3. ŠIRŠE MESTO OBMOČJE (ŠMO) 20
2.2. RAZVOJ PREDNOSTNIH OBMOČIJ ZA STANOVANJSKO RABO 21
2.2.1. ZASNOVA OMREŽIJ DRUŽBENE INFRASTRUKTURE 23
2.3. PREDNOSTNA OBMOČJA ZA RAZVOJ GOSPODARSKIH DEJAVNOSTI 24

3. STANJE IN USMERITVE ZA RAZVOJ V KRAJINI 26

3.1. KMETIJSTVO 26
3.1.1. OBMOČJA AGRARNIH OPERACIJ 27
3.1.2. PREDNOSTNA OBMOČJA ZA KMETIJSTVO 27
3.2. GOZDARSTVO IN LOVSTVO 27
3.3. MINERALNE SUROVINE 29
3.3.1. KAMNOLOMI IN PREMOGOVNIŠTVO 29
3.4. UPRAVLJANJE VODA 30
3.5. POTENCIALI ZA RABO OVE 31
3.6. TURIZEM 31
3.7. OKOLJE IN NARAVNA DEDIŠČINA 32

4. STANJE IN USMERITVE NA PODROČJU GJI 34

4.1. OPIS STANJA 34
4.2. ODVAJANJE IN ČIŠČENJE KOMUNALNE ODPADNE VODE 35
4.3. RAVNANJE Z ODPADKI 35
4.4. ELEKTRIČNA ENERGIJA 36
4.5. ZEMELJSKI PLIN 36
4.6. OSKRBA S TOPLOTO 36
4.7. PROMETNA INFRASTRUKTURA 37

4.7.1. CESTNI PROMET 37
4.7.2. ŽELEZNIŠKI PROMET 38
4.7.3. KOLESARSKI PROMET 38
4.7.4. ZAKLJUČEK 39

5. KLJUČNI IZZIVI IN STROKOVNE PODLAGE PRI PRIPRAVI RPP 41

5.1. RAZVOJNI IZZIVI PO OBMOČNIH RAZVOJNIH PARTNERSTVIH (ORP) 41
5.1.1. ORP OBSOTELJE IN KOZJANSKO 42
5.1.2. ORP SPODNJE SAVINJSKO 45
5.1.3. ORP OSREDNJE CELJSKO 48
5.1.4. ORP SAŠA 51
5.1.5. ORP DRAVINJSKO 54
5.2. NEUSKLAJENOST SEKTORJEV IN PROSTORSKE OVIRE PRI RAZVOJU REGIJE 55
5.3. KLJUČNI IZZIVI 57
5.3.1. IZBOLJŠANJE SISTEMOV ZA ZAŠČITO PRED POPLAVAMI IN ZAGOTAVLJANJE STABILNOSTI ZEMLJIN ZA VARNO IN TRAJNOSTNO RABO PROSTORA 57
5.3.2. HOLISTIČEN PRISTOP K INTEGRACIJI PROMETNE, ENERGETSKE IN DIGITALNE INFRASTRUKTURE V KROŽNEM GOSPODARSTVU 59
5.3.3. RAZVOJ INDUSTRIJSKIH CON V REGIJI 66
5.3.4. USTVARJANJE BOLJŠIH BIVALNIH RAZMERIJ V REGIJI 67
5.3.5. OHRANJANJE NARAVNE IN KULTURNE DEDIŠČINE V POVEZAVI S TURIZMOM 68
5.4. OBSTOJEČE STROKOVNE PODLAGE ZA SAVINJSKO REGIJO NA DRŽAVNI RAVNI 70
5.5. OBSTOJEČE STROKOVNE PODLAGE ZA SAVINJSKO REGIJO NA OBČINSKI RAVNI 72
5.5.1. NABOR STROKOVNIH PODLAG POSREDOVANIH Z STRANI PREDSTAVNIKOV OBČIN 73
5.6. PRIPOROČILA ZA IZDELAVO DODATNIH STROKOVNIH PODLAG 75
5.6.1. HIDROLOŠKE IN HIDROGEOLOŠKE ANALIZE 75
5.6.2. ENERGETSKE ANALIZE 75
5.6.3. PROSTORSKE ANALIZE 76
5.6.4. ANALIZE TVEGANJA NARAVNIH NESREČ 77
5.6.5. ANALIZE ZDRAVJA PREBIVALSTVA 78
5.6.6. PODNEBNE ANALIZE 78
5.6.7. ANALIZE RABE TAL 79
5.6.8. GEOTEHNIČNE ANALIZE 79
5.6.9. ANALIZE PROMETNIH TOKOV 80
5.6.10. ANALIZE EKOSISTEMSKIH STORITEV 81
5.6.11. ANALIZE KULTURNE DEDIŠČINE 81
5.6.12. ANALIZE KMETIJSKIH PRAKS 82
5.6.13. ANALIZE KAKOVOSTI VODE 83
5.7. SWOT ANALIZA 83
5.7.1. PREDNOSTI 83
5.7.2. ŠIBKOSTI 84
5.7.3. PRILOŽNOSTI 84

5.7.4. GROŽNJE 84
5.8. POVZETEK SWOT ANALIZE 85
5.9. PREDNOSTNE RAZVOJNE USMERITVE 86
5.9.1. POPLAVNA VARNOST IN UREJANJE VODA 86
5.9.2. UREJENA KOMUNALNA INFRASTRUKTURA 86
5.9.3. REGIJSKE KOLESARSKE POVEZAVE IN CELOSTNA TRAJNOSTNA MOBILNOST 87
5.9.4. GOZDARSKO – LESNO PREDELOVALNI CENTRI IN IZRABA LESNE BIOMASE 87
5.9.5. CONE REGIONALNEGA POMENA 88
5.9.6. REGIJSKA ŠPORTNA INFRASTRUKTURA 90
5.9.7. SKLEPNE UGOTOVITVE 90

6. SEZNAM IZVEDENIH IN NAČRTOVANIH PROJEKTOV V SAVINJSKI REGIJI 92

6.1. VELJAVNI IN PREDVIDENI DRŽAVNI PROSTORSKI AKTI 92
6.1.1. VELJAVNI DPN 92
6.1.2. DPN V PRIPRAVI 93
6.2. DOGOVORI ZA RAZVOJ REGIJ (DRR) 94
6.3. TRENDI POTRJENIH PROJEKTOV V REGIJI 95

7. ZAKLJUČEK 98

1. UVOD

1.1. Zakonodajni okvir

Priprava Regionalnega prostorskega plana (RPP) za Savinjsko regijo predstavlja ključni korak v procesu prostorskega načrtovanja, ki bo potekal v skladu z določbami Zakona o urejanju prostora (ZUreP-3). V tem okviru bo še posebej pomembno upoštevati 78. člen, ki jasno opredeljuje faze in pravila priprave prostorskih načrtov. Ta proces ne bo le tehnična naloga, temveč tudi priložnost za vključitev lokalnih potreb in specifik regije, kar izhaja iz izkušenj pilotnega projekta Ministrstva za okolje in prostor. Skladnost z ZUreP-3 zagotavlja celovit, strateško premišljen pristop k načrtovanju na regionalni ravni, pri čemer je ključno upoštevati edinstvene značilnosti Savinjske regije in njene razvojne izzive. Postopek potrjevanja RPP bo potekal skozi več stopenj, saj bo razvojni svet regije dal zeleno luč šele po predhodni potrditvi vlade in sveta regije, kar zagotavlja usklajenost med nacionalno in lokalno ravnjo.

Poleg upoštevanja ZUreP-3 bo pri pripravi RPP ključnega pomena tudi dosledno upoštevanje zakonodajnih okvirov, kot so Zakon o varstvu okolja (ZVO-2), Zakon o ohranjanju narave (ZON), ter predvsem Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2), kot tudi vseh drugih zakonov, ki sodijo v pristojnost drugih ministrstev. Slednji je še posebej pomemben, saj je njegov temeljni cilj zmanjšanje razvojnih razlik med slovenskimi regijami ter zagotavljanje uravnoteženega gospodarskega, socialnega in prostorskega razvoja. V okviru ZSRR-2 se poudarja usklajevanje različnih razvojnih politik ter podpora regionalnim pobudam, kar je bistvenega pomena pri oblikovanju trajnostne prihodnosti Savinjske regije. S tem zakonom se spodbuja decentralizacija in krepitev lokalnih potencialov, kar omogoča večjo prilagodljivost specifičnim potrebam regije, kot so ohranjanje kmetijskih zemljišč, varovanje naravnih virov in spodbujanje lokalnega gospodarstva. Savinjska regija, s svojo mešanico naravnih lepot, urbaniziranih območij in kmetijskih zemljišč, predstavlja primer, kjer je potrebno z veliko pozornostjo načrtovati prostorski razvoj, da se zagotovi zaščita naravne in kulturne dediščine, hkrati pa omogoči trajnostno rast. Upoštevanje določil ZSRR-2 bo omogočilo, da bo RPP usmerjen ne le v skladnost z nacionalnimi strategijami, temveč tudi v prilagajanje lokalnim izzivom. To pomeni, da bo prostorski razvoj regije vključeval tako gospodarske, okoljske kot družbene vidike, z jasnimi in konkretno določenimi cilji, ki bodo pripomogli k povečanju kakovosti življenja prebivalcev ter ohranjanju ravnotežja med naravnim in urbanim okoljem. RPP zato ne bo zgolj formalni načrt, temveč orodje za dejanske spremembe, ki bo povezovalo regionalne razvojne potenciale, zmanjšalo razvojne vrzeli in spodbudilo trajnostno prihodnost za vse prebivalce regije.

Osnutek Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 (v nadaljevanju SPRS 2050) predstavlja krovni strateški dokument za dolgoročno usmerjanje prostorskega razvoja v Sloveniji. Ta dokument bo osnova za opredelitev in uskladitev območij ter ureditev, ki jih bo obravnaval Regionalni prostorski plan (RPP). Namen priprave RPP je, da se na regionalni ravni podrobneje obravnavajo in opredelijo vsebine, skladno s 75. členom ZUreP-3 in SPRS. RPP bo jasneje opredelil prostorske izzive in usmeritve regije, kar bo omogočilo bolj usklajen in ciljno usmerjen regionalni razvoj, ki bo temeljil na potrebah lokalnega prebivalstva in naravnih danostih.

Izdelava RPP za Savinjsko regijo predstavlja pomemben korak k usklajenemu, trajnostno usmerjenemu in celovitemu prostorskemu razvoju. Sistematičen pristop, ki vključuje sodelovanje različnih deležnikov in uporabo naprednih prostorskih analiz, je ključnega pomena za oblikovanje učinkovitih strategij, ki bodo naslovile specifične izzive regije. Pomembno je, da RPP ne izpolnjuje le zakonskih zahtev, temveč tudi dejansko prispeva k izboljšanju kakovosti življenja prebivalcev, varovanju okolja in ustvarjanju trajnostne gospodarske rasti. S tem bo Savinjska regija lahko izkoristila svoj potencial in postala model za uspešno prostorsko načrtovanje in razvoj, ki upošteva tako lokalne potrebe kot tudi globalne izzive.

1.2. Splošen opis in položaj Savinjske regije

Savinjska regija, ena izmed dvanajstih statističnih regij v Sloveniji, se nahaja v severovzhodnem delu države in je znana po svoji bogati zgodovini, naravnih lepotah ter dinamičnem gospodarstvu. Z geografskega vidika leži Savinjska regija med Kamniško-Savinskimi Alpami na zahodu in Pohorjem na vzhodu, vključno s široko Savinjsko dolino, kjer teče reka Savinja. Ta dolina, obkrožena z naravnimi lepotami, ponuja raznoliko pokrajino, ki se spreminja od strmih gorskih pobočij do plodnih ravnin, kar ustvarja idealne pogoje za razvoj turizma, kmetijstva in gozdarstva.

Naravni viri regije so ključnega pomena za njeno gospodarsko strukturo. Gozdovi, ki pokrivajo približno 60 % površine, predstavljajo pomemben vir lesa in omogočajo razvoj ekoturizma, ki se osredotoča na zimske športe, pohodništvo in raziskovanje narave. Savinjska dolina, znana po pridelavi hmelja, ki je simbol lokalne kmetijske tradicije, se ponaša z bogato agrikulturno dediščino, medtem ko vodni viri, kot sta Savinja in Dravinja, zagotavljajo pitno vodo, namakanje ter hidroenergijo, ki podpira industrijske dejavnosti. Zmerno celinsko podnebje z izrazitimi letnimi časi omogoča pridelavo raznolikega sadja in zelenjave, hkrati pa zimski meseci prinašajo priložnosti za zimski turizem. Naraščajoča pogostost ekstremnih vremenskih dogodkov, ki jih povzroča podnebna kriza, predstavlja resen izziv za kmetijstvo in infrastrukturo, kar zahteva proaktivne pristope pri upravljanju naravnih virov.

Kulturna dediščina Savinjske regije je izjemno bogata in raznolika. V regiji se prepletajo srednjeveški gradovi, verski objekti in arheološka najdišča, ki prispevajo k njenemu posebnemu značaju. Celjski grad, največji srednjeveški grad v Sloveniji, je le eden od mnogih zgodovinskih simbolov, ki privabljajo obiskovalce. Ta mogočna ruševina ni zgolj arhitekturni spomenik, temveč tudi živahen kulturni center, kjer potekajo različni dogodki, razstave in zgodovinske prireditve skozi vse leto. Občudovanje zgodovine in spektakularnih razgledov pritegne množice turistov, ki si želijo raziskati bogato dediščino regije. Žiče, zgodovinski samostan, in cerkev sv. Jožefa v Celju prav tako prispevajo k kulturni pokrajini. Ti objekti niso le verska središča, temveč tudi pomembni kulturni spomeniki, ki pričajo o zgodovinski vlogi cerkvenih ustanov. Medtem ko arheološke poti in interpretacijski centri ponujajo vpogled v bogato dediščino, so nekatere najdbe, kot je rimska nekropola v Šempetru, še posebej dragocene za kulturni turizem.

Demografski izzivi Savinjske regije so zaskrbljujoči, saj staranje prebivalstva in izseljevanje mladih v večja mesta povzročata upad prebivalstva na podeželju. Mladi pogosto zapuščajo regijo v iskanju boljših zaposlitvenih priložnosti, kar nalaga velike pritiske na lokalno

gospodarstvo. Z ozirom na te izzive je nujno oblikovati celovite strategije, ki bodo spodbujale ustvarjanje novih delovnih mest ter razvoj lokalnih skupnosti. Ključni ukrepi vključujejo izboljšanje infrastrukture, izobraževalnih programov ter zaposlitvenih možnosti. Celje kot osrednje storitveno središče med Ljubljano in Mariborom odlikuje močna prisotnost industrijskih, trgovinskih in storitvenih dejavnosti, kar mu daje ključno vlogo v prometnem omrežju. Pomembna mesta, kot so Velenje, Žalec in Laško, prav tako prispevajo k regionalnemu razvoju in ponujajo priložnosti za gospodarsko rast.

Eden izmed dragocenih zakladov Savinjske regije je njeno bogastvo termalne in zdravilne vode, ki že stoletja privablja obiskovalce. Laško in Rogaška Slatina sta znana po svojih termalnih vrelcih, ki nudijo sproščanje in zdravilne učinke. Laško, poleg termalnih kopeli, ponuja tudi bogato pivovarsko tradicijo, kar obiskovalcem omogoča edinstveno izkušnjo skozi obisk pivovarskega muzeja. Rogaška Slatina, eno najstarejših zdravilišč v Evropi, privablja goste s svojimi luksuznimi termami in mineralno vodo Donat Mg, bogato z magnezijem. Vinogradniški turizem v Savinjski dolini pa je prav tako močno prisoten, s čudovitimi vinorodnimi območji, ki ponujajo vrhunska vina in lokalne kulinarične dobrote.

Trajnostni razvoj in okoljska zaščita sta ključna prioriteta za prihodnost Savinjske regije. Razvoj energetske infrastrukture, osredotočen na obnovljive vire, bo podpiral prehod k trajnostnemu razvoju. Sanacija degradiranih urbanih območij v Velenju, kjer se spopadajo z izzivi, kot so onesnaženje in pomanjkanje stanovanj, je nujna za izboljšanje kakovosti življenja. Urejena komunalna infrastruktura, varstvo pred poplavami in trajnostna mobilnost bodo osnovni stebri za nadaljnji razvoj regije. Razvijanje kolesarskih povezav in izboljšanje javnega prevoza bosta pozitivno vplivala na povezanost regije, kar bo posledično zmanjšalo prometne zastoje in onesnaženje.

S športom in rekreacijo se regija ne le promovira kot destinacija za aktivne počitnice, temveč tudi spodbuja zdrav življenjski slog med prebivalci. Ustrezna športna infrastruktura in rekreacijski prostori so ključni za uravnotežen življenjski slog, saj ponujajo različne aktivnosti, od pohodništva do vodnih športov. Organizacija športnih prireditev privablja tako lokalne kot tudi tuje obiskovalce, kar pozitivno vpliva na regionalno gospodarstvo.

Savinjska regija je torej edinstvena mešanica naravne lepote, bogate kulturne dediščine in gospodarskega potenciala. Vzajemno delovanje kulturne dediščine, turizma, kmetijstva in trajnostnega razvoja ustvarja živahno skupnost, ki se razvija in prilagaja sodobnim izzivom. S spodbujanjem inovativnih rešitev in ohranjanjem naravne in kulturne dediščine lahko Savinjska regija zagotovi trajnostno prihodnost, ki bo dragocena za prihodnje generacije. Ko potujemo skozi to čudovito pokrajino, vstopamo v svet bogate zgodovine, ki jo moramo skrbno ohraniti in zaščititi za prihodnje rodove.

1.3. Ključne značilnosti za Savinjsko regijo

Savinjska regija je ena izmed najbolj raznolikih in kompleksnih slovenskih regij, ki se razteza na 2.301 kvadratni kilometer, kar predstavlja 11,4 % celotne površine Slovenije. Na severozahodu se srečuje z gospodarsko najmočnejšo Osrednjeslovensko regijo, na severu meji na Koroško, na vzhodu na Podravsko, medtem ko na jugu meji na Zasavsko in Posavsko. Njena strateška lega na stičišču mednarodnih prometnih poti ji omogoča ključni položaj za

čezmejno sodelovanje, saj se odpira proti Avstriji in Hrvaški. Takšna lokacija ne omogoča le širokih možnosti gospodarskih povezav, ampak tudi vpliva na razvoj njenih 31 občin, ki so razdeljene na pet razmeroma homogenih podobmočij: Celje z okolico, Dravinjsko dolino, Obsotelje s Kozjanskim, Spodnjo Savinjsko dolino ter Zgornjo Savinjsko in Šaleško dolino. Kljub temu, da Savinjska regija pokriva četrto največjo površino v Sloveniji in je s približno 12 % prebivalstva na tretjem mestu po številu prebivalcev, ostaja pretežno ruralna, kar daje regiji poseben značaj in pestrosti.

Demografski podatki Savinjske regije so zanimivi in odražajo edinstven profil prebivalstva. Povprečna starost je 44 let, kar regijo uvršča med mlajše, saj delež starejših od 80 let znaša le 5,1 %, kar je najnižji delež v Sloveniji. Kljub negativen naravni prirast, ki ga spremlja, regija beleži pozitiven selitveni prirast (8,0 na 1.000 prebivalcev), kar kaže na privlačnost za priseljence, pogosto zaradi boljših zaposlitvenih možnosti in kakovosti življenja. Celje in Velenje, kot največji mesti regije, sta gravitacijski središči z gostoto poselitve nad 400 prebivalcev na kvadratni kilometer, kar ponazarja gospodarsko, kulturno in izobraževalno srce regije. Nasprotno pa manjša, ruralna naselja, kjer gostota znaša le okoli 100 prebivalcev na km², pričajo o izrazitih razlikah med urbanim in podeželskim delom regije. Kljub temu, da je povprečna gostota prebivalstva 113 prebivalcev na km² nekoliko nad državnim povprečjem, se regija še vedno sooča z izzivi, kot so ohranjanje ruralnih skupnosti in privabljanje novih prebivalcev.

Gospodarsko gledano je Savinjska regija ena izmed ključnih gospodarskih regij v Sloveniji, saj je leta 2022 ustvarila 10,9 % bruto dodane vrednosti države, kar jo postavlja na tretje mesto po gospodarski moči. Vendar pa bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca znaša 23.921 EUR, kar je peti najvišji med slovenskimi regijami, a še vedno za 11,5 % nižji od državnega povprečja. To nakazuje na določene izzive, zlasti na področju produktivnosti in prihodkov. Kljub temu pa regija beleži visoko stopnjo delovne aktivnosti (70,5 %) in nizko stopnjo brezposelnosti (3,3 %), kar jo uvršča med najuspešnejše na trgu dela v državi. Na drugi strani pa povprečna mesečna neto plača znaša le 1.204 EUR, kar je druga najnižja v Sloveniji, kar vpliva na kupno moč prebivalcev in njihovo zadovoljstvo z življenjem. Regija ima tudi pomembno vlogo v kmetijstvu, predvsem zaradi hmeljišč v Spodnji Savinjski dolini, ter v turizmu. Leta 2022 je regija zabeležila več kot pol milijona turističnih prihodov, kar je 9,1 % vseh prihodov v Sloveniji. Zanimivo je, da je največja občina po površini Šentjur, medtem ko je Celje z 48.777 prebivalci najbolj naseljeno mesto. Na drugi strani pa je občina Solčava z le 5 prebivalci na kvadratni kilometer ena najmanj naseljenih občin v državi, kar ponazarja kontraste v regiji.

V primerjavi z leti 2018/19 so se v Savinjski regiji v letih 2023/24 pojavili znaki izboljšanja. BDP na prebivalca se je povečal, kar kaže na gospodarsko rast. Prav tako se je povečalo število prebivalcev, kar pripisujemo tako naravnemu prirastu kot pozitivnim migracijskim tokovom. Povečanje števila prebivalcev z višjo in visoko izobrazbo odraža uspešnost izobraževalnega sistema in povečuje potencial za inovacije ter konkurenčnost regije. Stopnja brezposelnosti se je prav tako znižala v primerjavi s prejšnjimi leti, kar nakazuje na učinkovitejše delovanje trga dela in njegovih zaposlovalnih politik. Na drugi strani pa se je število turistov v regiji nekoliko zmanjšalo, kar pomeni izzive v turističnem sektorju, ki jih povzročajo globalni trendi, konkurenca drugih turističnih destinacij ter lokalni dejavniki, kot so infrastruktura in promocija. Manjše število turistov vpliva na prihodke iz turizma, kar ima širše ekonomske posledice, saj

turizem pogosto podpira številne druge gospodarske dejavnosti. Zato je nujno izboljšanje turistične infrastrukture in razvoj novih turističnih produktov, da bi pritegnili več obiskovalcev in povečali prihodke iz tega sektorja.

Indeks delovne migracije je rahlo padel, kar pomeni, da več delavcev odhaja na delo v druge regije. Takšen trend lahko vodi do demografskih in ekonomskih izzivov, saj odhod delovne sile zmanjšuje lokalno produktivnost in zmanjšuje število prebivalcev, ki prispevajo k lokalnemu gospodarstvu. Da bi se ta trend obrnil, je nujno spodbujati razvoj lokalnega gospodarstva, ustvarjanje novih delovnih mest ter izboljšanje pogojev za življenje in delo v regiji. Koeficient razvojne ogroženosti se je povečal za 18,03 % in presegel slovensko povprečje, kar nakazuje na večjo razvojno ogroženost regije. To pomeni, da regija načeloma zaostaja za nacionalnim povprečjem v večjih kazalnikih, kar lahko vključuje ekonomske, socialne in infrastrukturne dejavnike. Zaradi povečane razvojne ogroženosti je potrebna usklajena strategija, ki bo obsegala vlaganja v infrastrukturo, izobraževanje, zdravstvo in socialne storitve ter spodbujanje gospodarskega razvoja in inovacij. Usklajeni ukrepi na regionalni ravni bodo ključni za zmanjšanje razvojnih neenakosti in izboljšanje kakovosti življenja v Savinjski regiji, ki si zasluži priložnost, da izkoristi svoj potencial in postane še močnejša gospodarska in socialna entiteta v Sloveniji.

1.4. Izhodišča

Izhodišča za pripravo RPP bodo temeljila na obravnavi ključnih prednostnih področij, kot so poplavna varnost, ohranjanje naravne in kulturne dediščine z vidika trajnostnega turizma, razvoj sodobne energetske infrastrukture, industrijski napredek in stanovanjska oskrba. Trenutna slika v Savinjski regiji kaže na številne izzive, kot so neusklajenost prostorskih planov, intenzivna urbanizacija, naraščajoči pritisk na naravne vire ter potreba po modernizaciji in širjenju infrastrukture. Da bi lahko uspešno naslovili te izzive, je nujno, da prostorsko načrtovanje temelji na celovitih, preverjenih in natančnih podatkih, kar omogoča pametnejše odločitve ter učinkovitejše izvajanje prostorskih politik.

Osrednja vloga pri tem procesu pripada lokalnim skupnostim, ki s svojo neposredno vpetostjo najbolje razumejo prioritetna področja, kot so razvoj infrastrukture, zaščita naravnih in kulturnih virov ter spodbujanje lokalnega gospodarstva. Sodelovanje strokovne javnosti je prav tako neprecenljivo, saj prinaša tehnično utemeljene rešitve, podkrepljene z najnovejšimi strokovnimi dognanji. Vse to pa mora potekati v vzajemnem sodelovanju z javnostjo, saj vključevanje občanov v proces načrtovanja zagotavlja legitimnost, preglednost ter podporo sprejetim odločitvam. Odprt dialog z lokalnimi skupnostmi in interesnimi skupinami prinaša kritične povratne informacije, ki omogočajo izboljšanje predlaganih ukrepov in pripomorejo k boljšemu razumevanju njihovega vpliva na življenje ljudi in naravno okolje.

Napredne tehnologije, kot so geografski informacijski sistemi (GIS), igrajo ključno vlogo pri analizi prostorskih podatkov, saj omogočajo natančno identifikacijo ranljivih območij, napovedovanje različnih scenarijev razvoja in oblikovanje optimiziranih strategij za prostorsko ureditev. Vendar pa to ni dovolj – ključno je tudi premišljeno upravljanje zemljišč, izboljšanje prostorskega reda ter proaktivno reševanje konfliktov med različnimi uporabniki prostora. S skrbno načrtovanjem in upravljanjem se lahko bistveno zmanjša pritisk na omejene prostorske

vire, obenem pa se zagotovi njihova trajnostna raba, ki bo koristila tako sedanjim kot prihodnjim generacijam. Proces priprave RPP ne sme biti linearen in tog, temveč dinamičen in prilagodljiv, kar pomeni, da se bodo posamezni ukrepi razvijali glede na nove podatke, povratne informacije in specifične okoliščine regije. S takšnim pristopom bo RPP postal resnično učinkovit instrument za uravnotežen in trajnosten razvoj Savinjske regije, kjer se bodo interesi narave, prebivalcev in gospodarstva prepletali v skrbno premišljenem prostorskem mozaiku.

1.4.1. Izzivi in priložnosti

Regionalni razvoj Savinjske regije za obdobje 2021 – 2027 si prizadeva za celovito in trajnostno preobrazbo, saj se regija sooča s kompleksnimi in večplastnimi izzivi, ki terjajo natančno načrtovane in prilagodljive rešitve. Ključno vlogo pri tem ima prestrukturiranje premogovne regije SAŠA, kjer je prehod od tradicionalne premogovniške industrije v smeri zelenega in trajnostnega gospodarstva neizbežen. Ta preobrazba, ki vključuje sanacijo degradiranih območij, energetsko prenovo ter gospodarsko preoblikovanje v središče inovacij prinaša nove priložnosti za delovna mesta in socialno stabilnost. Gre za preobrazbo z nacionalnimi implikacijami, saj Slovenija v celoti stremi k prehodu na trajnostno gospodarstvo. Dolgoletna stihijska urbanizacija je v regiji pustila globoke sledove v obliki neenakomerno razporejene infrastrukture, prometnih težav in razdrobljenih mestnih območij. Da bi to spremenili, moramo revitalizirati opuščene industrijske cone, privabiti nova podjetja in spodbujati inovativnost. Vlaganje v podjetniške inkubatorje je ključno za povečanje konkurenčnosti regije.

Vedno bolj se kaže potreba po premišljenem načrtovanju širjenja majhnih industrijskih con v Savinjski regiji, saj te cone pogosto obremenijo prometno infrastrukturo, povzročijo zastoje in vplivajo na vsakdanje življenje prebivalcev. Pomanjkljive prometne povezave, zlasti v odmaknjenih predelih regije, še naprej zavirajo gospodarske dejavnosti in turistični razvoj, kar pomeni, da brez trajnostne mobilnosti, medsektorske usklajenosti med energetiko, prometom in turizmom ni mogoče doseči preboja. Rešitev je drzen premik k spodbujanju javnega prevoza, hitra gradnja kolesarskih stez ter posodobitev cestne infrastrukture. V tem kontekstu program "Zelena Savinjska regija" izstopa kot vodilni akter, ki poudarja prehod na obnovljive vire energije in krožno gospodarstvo. Poudarek je na zaščiti biotske raznovrstnosti in boljši rabi vodnih virov, kar pa ni več le ambiciozen načrt, ampak trdna potreba. Projekti za zmanjšanje onesnaženja in trajnostno rabo naravnih virov so postali neizogibni. Toda vsi ti ukrepi se bodo izjalovili, če ne bomo razumeli prepletenosti okoljskih, socialnih in gospodarskih ciljev. Vsak sektor mora ne le delovati samostojno, temveč prispevati k celostnemu napredku regije. Program ne sloni zgolj na gospodarski rasti – temeljiti mora na socialni povezanosti in ekološki vzdržnosti, saj je naš cilj razvoj, ki bo vključujoč, pravičen in trajnosten za vse prebivalce regije. Ključno pa je tudi preprečevanje neurejenega širjenja stanovanjskih območij. Z omejevanjem razpršenih gradenj bomo lažje načrtovali družbeno infrastrukturo ter zagotovili dovolj stanovanj za mlade, socialno ogrožene in ranljive skupine. Hkrati bo širitev in nadaljnji razvoj industrijskih con bistveno prispeval k gospodarskemu razvoju regije ter okrepil njeno infrastrukturo. S širjenjem gospodarskih dejavnosti na strateško izbranih območjih, ki so dobro povezani z prometnimi in logističnimi potmi, bo regija ustvarila priložnosti za nova delovna mesta in gospodarsko rast. S skrbnim načrtovanjem razvoja teh con v bližini stanovanjskih sosesk pa

bo možno spodbuditi simbiozo med industrijskimi in bivalnimi območji, kar bo olajšalo dostop do delovnih mest in zmanjšalo potrebo po daljših prevozih. Ta pristop ni zgolj prostorska razširitev, temveč vizija dinamične, trajnostne regije, ki vključuje industrijo kot ključni del svoje prihodnje rasti in blaginje.

Pomembna sprememba v politiki rabe zemljišč je prehod s prodaje zemljišč na model najema, kar bo omogočilo večjo prilagodljivost in hitrejše odzivanje na potrebe podjetij, s čimer bo olajšan prehod v operativne faze. Izboljšanje prometne pretočnosti, predvsem v sklopu tretje razvojne osi, pa vključuje posodobitev javnega prevoza, preoblikovanje cest v varnejše in trajnostnejše prometnice ter gradnjo kolesarskih stez in pešpoti, kar bo prispevalo k večji varnosti, zmanjšalo prometne obremenitve in okrepilo okoljsko trajnost. Hkrati bo premišljena koncentracija gospodarskih in stanovanjskih dejavnosti na izbranih območjih zagotavljala trajnostni razvoj, omogočala boljše pogoje za življenje prebivalcev in prispevala k dolgoročnemu napredku regije. Regija torej stoji pred pomembnim prelomnim trenutkom, kjer morajo biti plani drzni, premišljeni in predvsem prilagodljivi, da bo prehod v trajnostno prihodnost omogočil boljše življenje tako sedanjim kot prihodnjim generacijam.

1.5. Cilji priprave

Priprava Regionalnega prostorskega načrta (RPP) za Savinjsko regijo je kompleksna naloga, ki združuje vrsto nalog in ciljev določenih v Zakonu o urejanju prostora (ZUreP-3), Navodilih za pripravo regionalnih načrtov ter osnutku Strategije prostorskega razvoja Slovenije do leta 2050 (SPRS 2050). Glavni cilj RPP ni le oblikovanje strategij na papirju, temveč tudi preizkušanje teh izhodišč v praksi, kar bo omogočilo konkretne izboljšave v procesu prostorskega načrtovanja. Proces bo temeljil na analizi trenutnega stanja, preučevanju priložnosti in izzivov ter oblikovanju dolgoročnih strategij ter akcijskega plana, ki bodo pripomogle k trajnostnemu razvoju regije. Savinjska regija s svojo kombinacijo urbanih središč, kot sta Celje in Velenje, ter čudovitimi naravnimi in kulturnimi območji, kot so Kozjanski regijski park, Logarska dolina in Boč - Donačka gora, predstavlja poseben izziv pri ohranjanju biotske raznovrstnosti in kulturne dediščine, hkrati pa je treba najti način, kako te dragocene vire smiselno vključiti v razvojne načrte. Kljub temu, da se regija ponaša z nizko stopnjo onesnaženosti, veliko biotsko raznovrstnostjo in obsežnimi gozdnimi površinami, se sooča s kar nekaj resnimi izzivi. Gospodarstvo, ki je še vedno precej odvisno od industrije z nizko produktivnostjo, se počasi prestrukturira, a zaradi pomanjkanja kapitala in usposobljene delovne sile razvoj ostaja otežen. Družbene težave, kot so starajoče se prebivalstvo, nižja stopnja izobrazbe v primerjavi s slovenskim povprečjem in brezposelnost, dodatno poglabljajo prostorske in gospodarske izzive. Urbanizacija v regiji je pogosto nenadzorovana, kar vodi v suburbanizacijo in dezurbanizacijo, medtem ko je prometna infrastruktura neenakomerno razvita, kar ustvarja velike razlike v dostopnosti med centralnimi in obrobnimi območji. Varovanje naravnih virov in kulturne krajine še vedno ni dovolj močno vključeno v razvojne načrte, kar vodi do postopne degradacije prostora. Neustrezno upravljanje z vodnimi in obvodnimi površinami povzroča zmanjšanje naravnih poplavnih območij, pozidavo poplavnih ravnic in nepravilno kmetijsko rabo. Protipoplavni ukrepi, kot so nasipi, ne zagotavljajo zadostne varnosti, medtem ko se posamezna območja soočajo s prekomernim onesnaženjem vode, zraka in tal.

1.6. Strateški cilji SPRS

Temeljni strateški cilji prostorskega razvoja slovenskih regij, kot jih določa Strategija prostorskega razvoja Slovenije (SPRS), so zasnovani z vizijo trajnostnega razvoja, ki izboljšuje kakovost življenja in ustvarja ravnotežje med naravo, gospodarstvom in družbo. Cilj je učinkovita raba prostora, pri čemer je vsak korak skrbno načrtovan za prihodnost. To vključuje zagotavljanje varnosti prebivalcev, zmanjševanje negativnih vplivov ter ustvarjanje večnamenskih prostorov, ki koristijo vsem prebivalcem. Poseben poudarek je namenjen razvoju policentričnega omrežja mest in naselij, kar pomeni krepitev tako manjših kot večjih središč, njihovo boljšo povezanost in infrastrukturno okrepitev. Mobilnost med urbanimi središči in njihovimi podeželskimi zaledji postaja ključna, zato je razvoj javnega potniškega prometa eden izmed osrednjih izzivov. Gre za to, da se ljudem omogoči učinkovito, zanesljivo in trajnostno mobilnost, ki ne obremenjuje okolja. Hkrati pa je ciljno usmerjen razvoj slovenskih mest, da postanejo konkurenčna tudi na evropski ravni, kar vključuje sodobne regionalne cone za proizvodnjo in storitve ter dovolj stanovanj, ki ustrezajo potrebam hitro spreminjajoče se družbe. Cilji prav tako naslavljajo povezovanje urbanih in podeželskih območij – to pomeni, da mestne funkcije dopolnjujejo prednosti podeželja in obratno. Tako podeželje ostaja gospodarsko močno, a ohranja svojo pristno naravno in kulturno dediščino, medtem ko mesta cvetijo kot središča inovacij, storitev in gospodarstva. Prepletenost teh funkcij je bistvena za izrabo prostorskega potenciala. Na drugi strani je izjemnega pomena skrbno varovanje naravnih virov in zagotavljanje trajnostnega upravljanja z njimi. Pametna uporaba zemljišč, preprečevanje nenadzorovane širitve mest in spodbujanje rabe obnovljivih virov energije so ključni koraki v tej smeri. Varovanje okolja je neizogiben del tega procesa, enako kot ohranjanje kulturne in naravne dediščine, ki daje regijam njihovo edinstveno identiteto.

1.6.1. Specifični strateški cilji

Strateški cilji Savinjske regije so osredotočeni na krepitev njenega prostorskega in gospodarskega položaja v primerjavi z drugimi slovenskimi regijami ter sosednjima avstrijsko in slovensko Koroško. Ključen poudarek je na uravnoteženem razvoju mest na osi Celje – Velenje ter oblikovanju Savinjske urbane regije kot funkcionalnega središča. Cilj je tudi izboljšati povezanost manjših regionalnih središč, kot so Šmarje pri Jelšah, Mozirje in Slovenske Konjice, ter zagotoviti enake možnosti za razvoj urbanih in ruralnih območij. Velik poudarek je na koncentraciji poselitve v obstoječih urbanih središčih, izkoriščanju razvojnih potencialov naselij ter spodbujanju podjetniških con ob avtocestah. Trajnostni cilji vključujejo zmanjšanje onesnaženja, sanacijo degradiranih območij ter prehod na čistejše energetske rešitve. Ohranjanje krajinske identitete, kulturne dediščine in racionalna raba naravnih virov so ključni za prihodnji razvoj regije. To bomo dosegli z ustreznim načrtovanjem naselij, infrastrukture in varstvom okolja.

SPRS ponuja jasne smernice za razvoj naselij in določitev ključnih območij za dolgoročno rast, pri čemer pomembna naselja izbirajo glede na njihovo vlogo v policentričnem urbanem sistemu ali kot druga pomembna urbana središča, kar zagotavlja uravnotežen regionalni razvoj. Poselitveni načrti se osredotočajo na območja z najboljšo dostopnostjo do javnega prevoza, predvsem železnic, in se usklajujejo s prometnimi strategijami ter demografskimi projekcijami.

Javna infrastruktura mora biti dostopna in prilagojena potrebam policentričnih središč, kot določajo regionalni prostorski načrti. Gospodarska prednostna območja so v skladu z razvojnimi strategijami, za osnovne storitve in trgovinska središča pa velja omejitev 1,6 m² na prebivalca, medtem ko so večja nakupovalna središča, ki presegajo 5000 m², določena v regionalnih načrtih, pri čemer je poudarek na trajnostni mobilnosti, zeleni gradnji in integraciji z zeleno infrastrukturo v soseskah. Na podeželju se storitve izboljšujejo z utrjevanjem središč tretje in četrte ravni ter drugih pomembnih naselij, medtem ko se kmetijstvo osredotoča na lokalno oskrbo s kakovostno hrano, območja z gospodarskimi gozdovi pa se usmerjajo v razvoj trajnostnih oskrbnih verig, ki prispevajo k gradnji z visokokakovostnimi lesnimi izdelki. Trajnostna raba mineralnih virov ostaja prednostna, saj je bistvena za zaščito teh virov za prihodnje generacije, kar vključuje omejevanje drugih dejavnosti na teh območjih. Načrtovanje zelene infrastrukture ustvarja večnamenski zeleni sistem, ki ohranja ekološke in okoljske funkcije, ščiti habitate na območjih Natura 2000, se prilagaja podnebnim spremembam in podpira rekreacijo v krajini. Turistična območja, vključno z rekami in jezeri, so opredeljena ob upoštevanju različnih dejavnosti in omejitev, medtem ko so degradirana območja namenjena sanaciji, umeščanju OVE in obnovi z namenom ustvarjanja kakovostnega bivalnega okolja. V regionalnih in lokalnih energetskih konceptih so prav tako jasno določene možnosti za uporabo obnovljivih virov energije, ob upoštevanju prostorskih omejitev in potenciala za vetrno energijo, s poudarkom na varstvu narave, kulturne dediščine, zdravju in bivalnem okolju. Poseben poudarek je namenjen koncentraciji poselitve v obstoječih urbanih središčih, izkoriščanju razvojnih potencialov in spodbujanju podjetniških con ob avtocestah. Trajnostni cilji vključujejo zmanjšanje onesnaženja, sanacijo degradiranih območij in prehod na čistejše energetske rešitve, medtem ko ohranjanje krajinske identitete, kulturne dediščine in racionalna raba naravnih virov ostajajo temeljni za prihodnji razvoj regije. Razvoj bo usmerjen v trajnostne tehnologije, krepitev socialne kohezije in izboljšanje kakovosti življenja, ob upoštevanju staranja prebivalstva, migracij mladih in pritiska na infrastrukturo, kar bo omogočilo prijazno in zdravo okolje za vse prebivalce ter ohranitev naravnih in kulturnih virov za prihodnje generacije.

Med ključnimi nalogami so izboljšanje poplavne varnosti in stabilnosti zemljine, saj pogoste poplave ogrožajo prebivalce in infrastrukturo. Številna območja v regiji so še vedno podvržena poplavni nevarnosti, kar zahteva celovite rešitve za zmanjšanje tveganj. Ohranjanje naravne in kulturne dediščine, zlasti v povezavi s turizmom, bo pomagalo pri trajnostnem razvoju regije in ohranjanju njene identitete. Regija že sedaj ponuja bogato naravno in kulturno dediščino, ki jo je potrebno skrbno upravljati in zaščititi pred negativnimi razvojnimi vplivi. Razvoj energetske infrastrukture bo podpiral prehod na nizkoogljične in obnovljive vire energije, kar je ključno za zmanjšanje odvisnosti od fosilnih goriv in izboljšanje okoljske trajnosti regije. Razvoj prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo bo reševal problem pomanjkanja stanovanj in podpiral demografski razvoj regije. Ta problem je še posebej izrazit v urbanih središčih, kjer je povpraševanje po stanovanjih izredno visoko. Z zagotavljanjem urejene komunalne infrastrukture bomo ustvarili osnovo za kakovostno bivanje in razvoj drugih dejavnosti. Razvoj regijskih kolesarskih povezav in trajnostne mobilnosti bo izboljšal povezanost znotraj regije in zmanjšal okoljski odtis. Posebno pozornost je treba nameniti sanaciji degradiranih krajinskih območij v Savinjski regiji, vključno z območji infrastrukture, industrijskih in obrtnih dejavnosti ter različnimi stopnjami opuščenosti zemljišč. Potrebno je nadaljevati študijo urbanističnega inštituta RS iz leta 2018. Z inventarijatom teh območij in razviti možnosti za njihovo sanacijo,

ki morajo biti programsko, funkcionalno in ekološko oblikovane, da se območjem vrne njihova prvotna vrednost.

Gozdarsko – lesno predelovalni centri in izraba lesne biomase bodo še naprej krepili lokalno gospodarstvo ter spodbujali trajnostno rabo naravnih virov. Regija ima velik potencial v gozdarstvu in predelavi lesa, medtem ko energijski centri, kot je tisti v Šoštanju, igrajo ključno vlogo pri oskrbi z energijo. Logistični centri v Žalcu, Velenju in Šentjurju omogočajo učinkovito distribucijo in povezovanje gospodarskih dejavnosti. Kmetijstvo zagotavlja lokalno pridelavo hrane ter prispeva k ohranjanju kulturne krajine. Regija ima tudi priložnosti za razvoj turizma, zlasti zelenega in trajnostnega, saj bogata naravna in kulturna dediščina privablja obiskovalce. Nadaljevanje razvoja zdravstvenega turizma, ki vključuje termalne in zdraviliške kapacitete, prinaša možnosti za širitev storitev in privabljanje tujih gostov.

Poleg gozdarsko – lesno predelovalnih dejavnosti in energijskega sektorja so pomembni tudi sektorji proizvodnje kovinskih izdelkov, avtomobilske industrije in proizvodnje elektronskih komponent. Proizvodnja kovinskih izdelkov, ki ima v regiji globoke korenine, se lahko še naprej razvija z uvedbo novih tehnologij in izboljšanjem učinkovitosti procesov. Avtomobilska industrija, zlasti v povezavi z razvojem električnih in hibridnih vozil, ponuja priložnosti za širitev. Proizvodnja elektronskih komponent lahko hitro raste zaradi naraščajočega povpraševanja po pametnih napravah in tehnoloških inovacijah. Industrijska proizvodnja je koncentrirana v večjih mestih, kot so Celje, Velenje in Žalec, kjer so razvite infrastrukture in dostop do transportnih poti. Velenje je znano po proizvodnji gospodinjskih aparatov in bele tehnike. Energetika je prav tako pomemben sektor, predvsem zaradi Termoelektrarne Šoštanj, ki zagotavlja električno energijo za velik del Slovenije. Poleg fosilnih goriv se v regiji razvijajo tudi obnovljivi viri energije, kot so vetrne in sončne elektrarne, ki prispevajo k trajnostni energetski oskrbi. Kemična industrija vključuje proizvodnjo kemikalij, farmacevtskih izdelkov in plastičnih materialov, medtem ko živilska industrija obsega lokalne proizvode, kot so mlečni izdelki, meso, sadje in pijače. Spodbujanje lokalne pridelave in predelave hrane prispeva k trajnostnemu razvoju kmetijstva in povečanju samooskrbe regije. Razvoj kratkih dobavnih verig in promocija lokalnih proizvodov pripomoreta k zmanjšanju ogljičnega odtisa in povečanju konkurenčnosti regije.

Inovacije in raziskave so srce razvoja naše regije. Postavljanje raziskovalnih, razvojnih in inkubatorskih inštitucij, ki se osredotočajo na najnovejše tehnologije in trajnostne prakse, ni le pomembno, ampak nujno za našo gospodarsko rast in ustvarjanje novih delovnih mest. Ko industrijska podjetja sodelujejo z akademskimi institucijami in raziskovalnimi centri, se znanje prenaša in razvijajo se nove rešitve. Podpora mladim start-up podjetjem in spodbujanje podjetništva, ki pogosto prinašajo sveže ideje in inovativne pristope, je prav tako ključnega pomena za napredek regije. Ta povezovanja in podpora pomagajo ustvariti dinamično okolje, kjer se ideje lahko razvijajo in cvetijo.

1.6.2. Sklepne ugotovitve

Savinjska regija ima bogate naravne in kulturne vire, ki predstavljajo temelj za trajnostni razvoj. Naravne lepote, kot so Logarska dolina, Mozirski gaj in reke Savinja, Dravinja ter Sotla, ponujajo možnosti za trajnostni turizem, ki temelji na ohranjanju naravnega okolja in kulturne

dediščine. Kulturni viri, vključno z zgodovinskimi znamenitostmi, kot so Celjski grad, cerkev Sv. Jurija v Šentjurju in etnološke zbirke, predstavljajo pomembno vez med preteklostjo in sedanjostjo. S skrbnim prostorskim načrtovanjem, ki vključuje zaščito naravnih in kulturnih virov, je mogoče zagotoviti, da se gospodarski razvoj in ohranjanje dediščine medsebojno podpirata. Z učinkovitim prostorskim načrtovanjem in sodelovanjem vseh ključnih deležnikov lahko zagotovimo, da bo regija ostala privlačna in dinamična za življenje in delo. Transparentno sodelovanje vseh deležnikov, kot so občine, podjetja, nevladne organizacije in prebivalci, omogoča boljše razumevanje različnih interesov ter olajša iskanje kompromisov. Takšen pristop spodbuja večjo vključenost in odgovornost vseh sodelujočih, kar je odločujoč faktor za uspešno izvajanje prostorskih načrtov. Aktivno sodelovanje prebivalcev pri pripravi in izvajanju razvojnih načrtov povečuje njihovo pripadnost regiji in odgovornost za njen razvoj. Odprta komunikacija in vključevanje različnih interesnih skupin zagotavljata, da so odločitve sprejete na podlagi celovitih informacij in upoštevanja različnih perspektiv. S tem pristopom bo mogoče bolje usklajevati interese in zmanjšati konflikte, kar je pogoj za dolgoročni uspeh regionalnega prostorskega načrta. Prostorsko načrtovanje mora biti usmerjeno v uravnotežen razvoj, ki vključuje zadostno število novih stanovanj, razvoj industrijskih območij, dograditev prometne infrastrukture in zelenih površin. Poudarek na kakovosti življenja vključuje razvoj družbene infrastrukture, dostop do izobraževanja, zdravstvenih storitev, kulturnih in športnih dejavnosti ter skrb za čisto okolje. Ohranjanje naravne in kulturne dediščine je pomembno za identiteto regije in njeno privlačnost za obiskovalce, hkrati pa zagotavlja, da bodo prihodnje generacije lahko uživale v teh virih. Trajnostni gospodarski razvoj, ki temelji na inovacijah, uporabi obnovljivih virov energije in zmanjšanju negativnih vplivov na okolje, bo omogočil dolgoročno rast in stabilnost. Trajnostni razvoj, ki temelji na vključevanju, sodelovanju in inovacijah, bo Savinjski regiji omogočil, da postane zgled uspešnega in uravnoteženega razvoja, ki koristi vsem njenim prebivalcem in ohranja njeno edinstveno identiteto.

2. STANJE IN USMERITVE ZA RAZVOJ POSELITVE

2.1. Pogled trenutnega stanja

Napovedi za prebivalstvo Savinjske regije do leta 2038 kažejo na pričakovani upad za 6%. Ta sprememba je pomembna, saj lahko vpliva na vse vidike življenja v regiji – od gospodarskega razvoja do kakovosti življenja in ohranjanja kulturne identitete. Takšen trend opozarja na potrebo po ukrepih za ohranjanje vitalnosti regije.

Uravnotežen razvoj regije je ključen za njen napredek. Središča, kot so Velenje, Celje, Žalec, Šentjur, Šmarje pri Jelšah, Slovenske Konjice in Laško, igrajo ključno vlogo pri zagotavljanju kakovostnega življenja in spodbujanju gospodarskega razvoja. Ta mesta so motorji regijskega napredka, saj zagotavljajo delovna mesta, storitve in infrastrukturo. Analiza dostopnosti do storitev na nivoju regije mora upoštevati geografske, demografske in socialno-ekonomske dejavnike ter identificirati področja z omejenim dostopom do bistvenih storitev, kot so zdravstveni domovi, trgovine, šole in javni prevoz. Na podlagi rezultatov analize je treba oblikovati ukrepe za izboljšanje dostopnosti do storitev na območjih z omejenim dostopom ter zagotoviti enakopraven dostop do bistvenih storitev za vse prebivalce regije. Regijski objekti družbene infrastrukture, kot so šole, vrtci, bolnišnice, kulturni centri, športni objekti in javni prevoz, morajo biti ustrezno razporejeni in opremljeni, da zagotavljajo potrebne storitve prebivalcem v vseh delih regije. Pristojni organi morajo zagotoviti, da se sredstva za razvoj družbene infrastrukture enakomerno porazdelijo med različnimi regijskimi območji ter da se upoštevajo specifične potrebe in prioritete lokalnih skupnosti.

Glavne razvojne prioritete ministrstva za stanovanjsko politiko vključujejo zagotavljanje javnih najemnih stanovanj, obnovo javnega najemnega fonda in aktivacijo praznih stanovanj. Te vsebine bodo predstavljale temelj novega Nacionalnega stanovanjskega programa, ki mora biti usklajen tako s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije kot tudi z regionalnimi prostorskimi plani (RPP).

V Savinjski regiji je ključno uskladiti razvojne cilje z gospodarskim razvojem, dostopnostjo do javnih storitev in prometa. Javna stanovanjska gradnja mora biti umeščena v regijska središča in naselja do 4. ravni, kjer se pričakuje največ sinergij z drugimi razvojnimi projekti. Za uspešno načrtovanje mora biti stanovanjska gradnja usklajena z razvojnimi centri in območji, kjer je dostop do centralnih dejavnosti, javnega prometa in poslovnih con, hkrati pa je treba preprečiti nadaljnje razpršeno gradnjo na podeželju. Takšna gradnja povzroča težave na področju infrastrukture in javnih storitev, negativno vpliva na ohranjanje krajine ter vodi v visoke družbene stroške. Zgoščanje obstoječih naselij ter prenova slabše izkoriščenih stanovanjskih območij na podeželju predstavljata bolj trajnostno rešitev za ohranjanje podeželskega načina življenja in zagotavljanje ustreznega števila stanovanj.

Stanovanjska območja so bistvena za zagotavljanje dobrih življenjskih pogojev. Pri načrtovanju novih stanovanjskih območij je treba upoštevati potrebe prebivalstva in projektirati tudi druge oblike bivanja, kot so dijaški domovi, študentski domovi in domovi za starejše. Posebne oblike poselitve, kot so kmetije in vikendi, prav tako pomembno prispevajo k ohranjanju kulturne identitete in naravnega okolja. Posebne oblike poselitve, kot so samotne kmetije in vikendi, so značilne za regijo in pomembno prispevajo k ohranjanju kulturne

identitete in bogastva naravnega okolja. Te oblike poselitve je treba obravnavati v sklopu priprave strokovne podlage za poselitev na regionalnem nivoju, pri čemer je treba upoštevati njihov vpliv na prostorski razvoj in okolje. Prazna naselja predstavljajo poseben izziv, saj lahko vplivajo na socialno in gospodarsko dinamiko v regiji. Zato je pomembno prepoznati prazna naselja, ki imajo potencial za razvoj, ter določiti ukrepe za njihovo revitalizacijo. V Savinjski regiji je veliko naselij, vsako s svojo specifično vlogo in značilnostmi. Raznolikost teh naselij je ključna za uravnotežen in trajnosten razvoj regije. Poglejmo torej bliže nekatera izmed njih in njihove posebnosti.

2.1.1. Savinjska regija: sinteza zgodovine, gospodarstva in kulture

Celje se nahaja v osrednjem delu Slovenije in predstavlja ključno gospodarsko, kulturno in izobraževalno središče Savinjske regije. Njegova bogata zgodovina, ki sega v rimske čase, ga uvršča med najstarejša mesta v Sloveniji. V današnjem času Celje igra osrednjo vlogo v regionalnem razvoju, saj pomembno vpliva na gospodarstvo, izobraževanje in promet. Mesto je privlačno za podjetja in investicije iz različnih sektorjev, zlasti v industriji, trgovini in storitvah. Industrijska cona v Celju nudi obsežne priložnosti za razvoj proizvodnih in logističnih dejavnosti, kar prispeva k gospodarski rasti regije. Zaposlovanje številnih prebivalcev zagotavlja ekonomsko stabilnost ter spodbudi podporo malim in srednjim podjetjem, kar dodatno krepi inovacije. Celje je dom številnim srednjim šolam, visokošolskim ustanovam in raziskovalnim institucijam, kar privablja študente iz širokega spektra. Ljudska univerza Celje in druge izobraževalne ustanove ponujajo pester nabor študijskih programov, kar prispeva k akademskemu razvoju. Kulturno življenje je izjemno bogato, saj mesto gosti številne muzeje, galerije, gledališča in festivale, ki privabljajo obiskovalce iz celotne regije in širše. Celje ima tudi ključno vlogo kot prometno vozlišče, saj njegova strateška lokacija ob avtocestnem križišču in železniških povezavah omogoča učinkovito povezovanje različnih delov regije in Slovenije kot celote. S stalnimi prizadevanji za izboljšanje infrastrukture, kot so obvoznice in nove prometne povezave, se Celje nenehno trudi izboljšati svojo dostopnost in prometno povezanost, kar dodatno utrjuje njegovo pozicijo v regiji.

Velenje, drugo mesto v Savinjski regiji, se nahaja v zgornjem delu doline reke Save in je znano po svoji bogati rudarski, energetski in industrijski dediščini. Zgodovina rudarstva v Velenju sega več stoletij nazaj, saj je mesto prvotno nastalo kot rudarsko naselje. Danes Velenje predstavlja sodobno gospodarsko središče, kjer se razvijajo aktivnosti v energetiki, turizmu in kulturi. Raznolikost industrijskih dejavnosti, kot so kovinska, lesna in tekstilna industrija ter proizvodnja strojev, prispeva k stabilnosti lokalnega gospodarstva in ustvarja številna delovna mesta. Velenje se ponaša tudi z bogato kulturno ponudbo, saj številni muzeji, galerije, gledališča in festivali obogatijo kulturno življenje ter privabljajo obiskovalce iz širše regije. Naravne lepote, ki obkrožajo mesto, vključno z gozdi in jezeri, nudijo odlične priložnosti za rekreacijo. Velenje je tudi izobraževalno središče z več srednjimi šolami in visokošolskimi ustanovami, kar zagotavlja široko izbiro izobraževalnih programov ter spodbujanje znanja in veščin med mladimi.

Žalec se ponaša z bogato tradicijo hmeljarstva in pivovarske industrije, ki je globoko zakoreninjena v zgodovini mesta. Dom slovenskega hmelja, Žalec slovi po kakovostnem

hmelju, ki se uporablja za proizvodnjo piva po vsem svetu. Festival hmelja in piva (Krigl fest), ki ga mesto gosti vsako leto, je postal ena izmed najbolj priljubljenih turističnih prireditev v regiji, privabljajoč obiskovalce iz Slovenije in tujine. Gospodarstvo Žalca je raznoliko, saj se poleg hmeljarstva razvijajo tudi kovinska, lesna in prehrambna industrija ter storitvene dejavnosti, kar prispeva k gospodarski rasti in stabilnosti regije. Industrijska cona v Žalcu ponuja možnosti za podjetništvo in zaposlovanje, kar dodatno krepi lokalno gospodarstvo. Na izobraževalnem področju Žalec nudi ljudsko univerzo z večerno srednjo šolo, ter ponujajo kakovostne programe, ki pripravljajo mlade na različne poklicne poti. Kulturno življenje je prav tako bogato in raznoliko, s številnimi dogodki, galerijami in muzeji, ki obogatijo kulturno ponudbo regije in prispevajo k identiteti mesta.

Laško, mesto znano po svojih termalnih vrelcih in wellness središčih, se uvršča med najbolj priljubljena zdravilišča v Sloveniji. Termalno zdravilišče v Laškem nudi široko paleto wellness storitev, zdraviliškega zdravljenja in sprostitvenih aktivnosti, kar privablja obiskovalce, ki iščejo regeneracijo in sprostitev. Termalne vode so znane po svojih zdravilnih lastnostih in nudijo edinstveno priložnost za rehabilitacijo. Mesto se prav tako razvija v različnih gospodarskih sektorjih, kot so prehrambena industrija, turizem in storitve, kar zagotavlja številne priložnosti za zaposlovanje in podjetništvo. Laško je tudi športno središče, z različnimi športnimi objekti, ki vključujejo bazene, športne parke, teniška igrišča in kolesarske poti, kar privablja ljubitelje športa iz celotne regije. Kulturno življenje v Laškem je pestro, saj mesto gosti številne kulturne dogodke, galerije in muzeje, ki prispevajo k raznolikosti kulturne ponudbe. Kljub svoji majhnosti Laško učinkovito gradi svoj ugled kot kulturno in zdraviliško središče, kar dodatno povečuje njegov obisk.

Rogaška Slatina se ponaša z dolgoletno tradicijo zdraviliškega turizma, znana po svojih termalnih vrelcih in zdravilni mineralni vodi. Mineralna voda, bogata z magnezijem, kalcijem in natrijem, je cenjena zaradi svojih blagodejnih učinkov na zdravje. Rogaška Slatina ponuja široko paleto wellness storitev, zdraviliških tretmajev in rekreacijskih aktivnosti, kar privablja številne obiskovalce iz Slovenije in tujine. Kljub fokusiranju na zdraviliški turizem mesto razvija tudi druge gospodarske dejavnosti, vključno s storitvami in trgovino. Mesto se ponaša z različnimi izobraževalnimi ustanovami, ki zagotavljajo kakovostno izobraževanje, hkrati pa krepi kulturno življenje skozi številne dogodke, galerije in muzeje, ki privabljajo obiskovalce in spodbujajo kulturno dinamiko.

Mikro središča v Savinjski regiji imajo ključno vlogo v regionalnem razvoju, saj predstavljajo pomembna stičišča lokalnih storitev, delovnih priložnosti in kulturnih aktivnosti. S svojo infrastrukturno in socialno vlogo ne zagotavljajo le osnovnih storitev in kvalitete življenja prebivalcev, temveč tudi prispevajo k trajnostni rasti regije. Vsako središče s svojo edinstveno kombinacijo virov – od kmetijskih praks in kulturne dediščine do turističnih atrakcij in naravnih lepot – prispeva k večji raznolikosti in odpornosti regije.

Načrtovanje teh mikro središč ima dolgoročen pomen, saj ohranja ravnovesje med urbanizacijo in ohranjanjem lokalnih značilnosti. Namesto, da bi se regija osredotočala na centralizacijo in s tem tveganje za enostransko rast, mikro središča omogočajo razpršen razvoj, kar je ključno za socialno kohezijo in regionalno odpornost. S tem tudi zmanjšujejo pritisk na večja urbana območja, blažijo prometno obremenitev in krepijo socialno omrežje med prebivalci. Z vidika regionalnega načrtovanja je torej pomembno, da se mikro središča ne zgolj

ohranjajo, temveč tudi premišljeno krepijo in razvijajo kot ključne točke, ki prispevajo k celoviti in trajnostni podobi Savinjske regije. Mikro središča tako ne le krepijo regionalni razvoj, temveč tudi privlačijo obiskovalce in omogočajo trajnostno rast, s čimer povečujejo privlačnost Savinjske regije kot celote.

2.1.2. Vloga majhnih in srednje velikih mest (MSVM) v policentričnem sistemu poselitve regije

Savinjska regija je eden najboljših primerov dinamičnega policentričnega razvoja v Sloveniji, kjer majhna in srednje velika mesta (MSVM) ključno prispevajo k prostorski in regionalni koheziji države. Policentrični model, ki ga Slovenija zasleduje v svojem regionalnem omrežju, poudarja vlogo več manjših urbanih središč in spodbuja ravnotežje med regionalnimi središči, kar se odraža predvsem v takih regijah, kot je Savinjska. V tej regiji namreč majhna in srednje velika mesta delujejo kot oskrbovalna vozlišča in kulturna središča, kar vzdržuje teritorialno enakost ter omogoča trajnostni razvoj. Med osrednjimi središči izstopata Celje, kot mesto nacionalnega pomena, in Velenje, ki je industrijsko središče z bogato delavsko dediščino in zgodovinsko povezanostjo z energetskim sektorjem. Celje kot najpomembnejše regionalno središče v Savinjski regiji predstavlja ključnega akterja v policentričnem modelu, saj z razvitim terciarnim sektorjem in dostopnostjo storitev pomembno vpliva na uravnoteženi razvoj širšega območja. Slovenija trenutno vključuje deset srednje velikih mest v svojem nacionalnem urbanem omrežju, ki skupaj s prestolnico Ljubljano služijo kot glavna središča posameznih regij. Ljubljani kot glavnemu mestu s centralno vlogo sledita Maribor in Koper, ki zaradi strateškega in gospodarskega pomena pridobivata na mednarodnem ugledu. Vendar je v Sloveniji opazno pomanjkanje srednje velikih mest z več kot 30.000 prebivalci, zaradi česar manjšim mestom pogosto manjka centralnost, potrebna za izpolnjevanje vloge regionalnih središč. Velenje, kljub svoji industrijski pomembnosti, ni doseglo statusa srednje velikega mesta, saj mu manjkajo storitvene dejavnosti, ki jih v Savinjski regiji večinoma zagotavlja bližnje Celje. Ta pojav koncentracije storitev v večjih urbanih središčih, ki zavira razvoj bližnjih manjših mest, je značilen za slovenski urbani sistem.

V Savinjski regiji so, poleg Celja in Velenja, tudi druga manjša mesta, kot so Laško, Rogaška Slatina, Slovenske Konjice, Šentjur in Žalec, ki so ključna za regionalno povezanost in imajo pomembne lokalne funkcije. Poleg mestnih občinskih središč regijo bogatijo manjša občinska središča, kot so Mozirje, Šoštanj, Podčetrtek, Nazarje in Braslovče. Ta manjša mesta delujejo kot pomembna lokalna središča z oskrbovalnimi storitvami in so pogosto dostopna vozlišča za okoliško podeželje. Mozirje, ki leži v Zgornji Savinjski dolini, se razvija kot turistična točka zaradi bližine naravnih znamenitosti, kot so Golte, medtem ko je Šmarje pri Jelšah lokalno pomembno zaradi administrativnih in zdravstvenih storitev. Podčetrtek z izjemnim razvojem termalnega turizma postaja vse bolj priljubljeno turistično središče, Dobrna in Polzela pa podpirata obrt in kmetijske dejavnosti.

Slovenska manjša mesta pa se pogosto soočajo z omejitvami zaradi specifične gospodarske usmeritve in nižje centralnosti. Vloga, ki jo lahko igrajo na regionalnem nivoju, je zato pogosto omejena. Kljub temu je opaziti vse večji pomen določenih manjših mest, ki imajo več kot 10.000 prebivalcev in so vse bolj privlačna za bivanje. Izziv pa je v tem, da slovenska mestna politika pogosto ne opredeljuje dovolj jasno njihove vloge, kar zavira njihov potencial za prispevek k regionalnemu razvoju. Tako Ljubljana ostaja močno centralizirano središče, medtem ko mnogim manjšim mestom primanjkuje ustrezne centralnosti, ki bi jih utrdila kot pomembne

regionalne akterje. Izvajanje bolj strukturirane urbane politike bi tako lahko preprečilo nepotrebno koncentracijo v Ljubljani in omogočilo širši razvoj MSVM kot glavnih nosilcev regionalnega napredka. Ta mesta predstavljajo pomembne gradnike urbanega omrežja, saj tvorijo temelj socialno – ekonomskega razvoja, izboljšujejo kakovost življenja prebivalcev in podpirajo trajnostno ter raznoliko lokalno ekonomijo. Zgolj raznolikost lokalnega gospodarstva zagotovi trajnostno rast, saj spodbuja socialno kohezijo in zmanjšuje odvisnost od posameznih gospodarskih sektorjev. Poleg teh socio – ekonomskih kazalnikov so pri analizi potenciala mest pomembni tudi morfološki kazalniki, kot so delež zelenih in rekreativnih površin ter delež stanovanjskih površin. Ti kazalniki omogočajo boljše razumevanje notranje strukture mest in razmejitev med mestnimi središči in okoliškimi območji, kar odseva razvojni potencial urbanih področij.

Policentrični razvoj v Savinjski regiji ponazarja, kako lahko Slovenija z usmerjeno nacionalno politiko urbanega razvoja izboljša kakovost življenja prebivalcev v manjših in srednje velikih mestih ter zmanjša centralizacijo v Ljubljani. Krepitev vloge manjših mest, kot so Šmarje pri Jelšah in Mozirje, in njihova vključitev v širšo regionalno mrežo bi povečala njihovo gospodarsko vlogo, izboljšala dostopnost storitev in okrepila regionalno povezanost. Tako bi Slovenija ustvarila močno, povezano urbano omrežje, ki temelji na načelih trajnostnega in skladnega regionalnega razvoja, kjer imajo majhna in srednje velika mesta enakovredno vlogo pri oblikovanju uravnoteženega in povezovalnega urbanega okolja v vsej državi.

2.1.3. Širše mesto območje (ŠMO)

Širše mestno območje (ŠMO) Savinjske regije predstavlja edinstven prostor, kjer se stikata preteklost in prihodnost, narava in urbanost, vse pa preveva živahna dinamika lokalnih skupnosti. Razvoj tega območja je nujno večplasten, saj mora upoštevati izzive, ki jih prinaša modernizacija, hkrati pa varovati naravno in kulturno dediščino, ki je v tej regiji še posebej dragocena. Savinjska regija, z njenim središčem v Celju, ponuja razgibano prepletanje urbanih središč, podeželja, industrijskih območij ter naravnih bogastev, kot so Savinjske Alpe, dolina reke Savinje in neskončne vinorodne griče na obrobju Štajerske. Celje igra osrednjo vlogo pri oblikovanju ŠMO. Mesto s tisočletno zgodovino je pravzaprav več kot le gospodarsko in kulturno vozlišče – predstavlja identiteto regije, kjer se moderna arhitektura prepleta z rimskimi ruševinami, srednjeveškimi ulicami in spomini na celjske grofe. Prav tukaj je ključna naloga urbanističnega načrtovanja, da to zgodovinsko bogastvo uspešno integrira v načrte za prihodnost. A modernizacija Celja ne sme ogroziti njegovega naravnega okolja – recimo, parka ob Savinji, ki ni le zeleno srce mesta, ampak tudi kraj, kjer se domačini srečujejo, se družijo in uživajo v naravi. Zelenje, ki objema mesto, mora biti varovano, a hkrati razvito, da ponudi še več možnosti za rekreacijo in sprostitev.

Poleg tega razvoj ŠMO v Savinjski regiji ni zgolj vprašanje mest. Pomemben del regije predstavljajo tudi manjša, a zelo pomembna mesta, kot so Žalec, Laško, Šentjur, Slovenske Konjice in Velenje. Velenje s svojo edinstveno socialistično arhitekturo ponuja priložnost za ustvarjanje inovativnih urbanističnih rešitev, ki bi povečevale povezanost med različnimi deli mesta in hkrati spoštovale njegovo preteklost kot rudarsko središče. Velenje je že začelo prehod iz industrijskega v bolj zeleno in trajnostno mesto, z obnovo degradiranih površin in postavljanjem novih, okolju prijaznih tehnologij. To je velik korak naprej za regijo, saj bo ravno ta tranzicija omogočila, da bo postala vzor za trajnostni razvoj manjših mest in naseljij.

Sama dolina reke Savinje je še en ključni prostor, kjer se srečujeta narava in človeška dejavnost. Vinorodni hribi in gozdovi na eni strani, industrijski obrati na drugi. V tej regiji ni redkost, da se industrijske cone skoraj neopazno prelivajo v kmetijska območja, kjer so domačini že stoletja v harmoniji z naravo. Ravno to prepletanje daje Savinjski regiji edinstven karakter, toda to harmonično ravnovesje je krhko. Razvoj širšega mestnega območja mora upoštevati te značilnosti in paziti, da ne posega preveč v naravne habitate, ki predstavljajo ključni element lokalne identitete. Prav tu se skriva posebna zahtevnost ŠMO v Savinjski regiji – kako ohraniti in razvijati regijo brez, da bi pri tem izgubili njeno bistvo.

Prometna infrastruktura je še ena izmed tistih tem, kjer se razvoj regije sooča z izzivi. Prometna povezanost Celja z Ljubljano in Mariborom je sicer solidna, toda ko se premaknemo v notranjost Savinjske regije, se stvari začnejo zapletati. Podeželje, ki je razpršeno in infrastrukturno ponekod slabše povezano, zahteva nove rešitve. Električni avtobusi, kolesarska infrastruktura, večja dostopnost železniških povezav – vse to je del vizije trajnostne mobilnosti, ki bi regiji omogočila večjo pretočnost in dostopnost, hkrati pa zmanjšala onesnaževanje in obremenjevanje okolja. Toda Savinjska regija ni zgolj fizični prostor, je tudi skupnost ljudi, ki goji globoko povezanost z okoljem in kulturno dediščino. Tu, med hribi in dolinami, kjer vinogradi ponujajo najlepše razglede in najboljše vino, prebivalci gojijo poseben ponos do svojega kraja. Ljudje, ki živijo na podeželju, imajo globoko zakoreninjeno zavest o sobivanju z naravo in potrebo po ohranjanju tradicije. Na drugi strani pa mlajše generacije v mestih hrepenijo po modernih priložnostih, boljšem dostopu do izobraževanja, digitalizaciji in globalnem povezovanju. Razvoj širšega mestnega območja mora uskladiti te navidezne nasprotujoče si težnje, pri tem pa ne sme pozabiti na vključenost vseh skupin prebivalcev – od starejših, ki še vedno živijo z bogatimi izkušnjami preteklosti, do mladih, ki si želijo inovacij in svežih priložnosti.

Savinja, ki simbolizira regijo, je ključna za njeno povezanost. Vendar se zaradi vedno pogostejših poplav kaže ranljivost tega območja. Pri urbanizaciji je nujno uvesti rešitve, ki preprečujejo ekološke težave, kot so naravne metode za zadrževanje vode in pametno načrtovanje mest, ki ohranja zelene površine. Razvoj ŠMO se zato ne sme obravnavati le kot vprašanje arhitekture ali infrastrukture, temveč kot pomemben dejavnik za preživetje in kakovost življenja prebivalcev. Vse te izzive je mogoče rešiti, a zahtevajo skupno vizijo in medsebojno sodelovanje lokalnih skupnosti, občin, strokovnjakov in državnih institucij. Prav to sodelovanje bo ključ za uspešno prihodnost ŠMO v Savinjski regiji, kjer se mora ohraniti delček preteklosti, obenem pa omogočiti korak v prihodnost, ki bo prinesel večjo kakovost življenja in trajnostno blaginjo za vse prebivalce.

2.2. Razvoj prednostnih območij za stanovanjsko rabo

Pri razvoju stanovanjskih območij v Savinjski regiji je ključno, da prostorske politike ne ostanejo toge, temveč se dinamično prilagajajo spreminjajočim se demografskim, ekonomskim in okoljskim trendom. Velenje in Celje, kot največji mesti in regijski središči, igrata pomembno vlogo pri oblikovanju prostorskih strategij, ki spodbujajo gospodarski razvoj in zagotavljajo dostop do kakovostnih stanovanjskih rešitev. Z vidika prostorskega načrtovanja je smiselno upoštevati sodobne urbanistične smernice, ki spodbujajo kompaktno, trajnostno rast naselij in

urbanih območij. To vključuje predvsem prenovo obstoječih objektov, izboljšanje energetske učinkovitosti, izboljšanje infrastrukture in ustvarjanje pogojev za vzpostavitev mešanih stanovanjskih con, kjer se prepletajo različne funkcije – stanovanja, trgovine, storitve, izobraževalne ustanove in zelene površine.

Primer dobre prakse lahko vidimo v Velenju, kjer so v zadnjih letih uvedli projekte za prenovo starejših delov mesta, zlasti stanovanjskih blokov iz obdobja industrijske ekspanzije v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja. Z energetsko sanacijo in izboljšanjem dostopnosti za gibalno ovirane osebe ter mladim družinam prilagojenimi stanovanji so uspeli oživiti te soseske in povečati kakovost bivanja. Kljub temu pa še vedno obstajajo velike potrebe po celoviti posodobitvi stavbnega fonda, saj so mnogi objekti energetsko potratni in neprimerni za sodobno bivanje, kar prispeva k visokim stroškom vzdrževanja in rabe energije.

Ena izmed ključnih nalog v prihodnosti je obnova obstoječih stanovanjskih zgradb v Celju, kjer je veliko starejših, zgodovinsko pomembnih stavb, ki so sicer del bogate kulturne dediščine, a nujno potrebujejo prenovo, da bi lahko služile kot funkcionalna stanovanja. Obnoviti jih je potrebno na način, ki ohranja arhitekturno dediščino, hkrati pa upošteva sodobne potrebe po energetski učinkovitosti in dostopnosti. Vendar pa prenova obstoječih objektov ne zadošča sama po sebi. Nujna je tudi gradnja novih stanovanjskih enot, ki bi zadostila povpraševanju po dostopnih stanovanjih za različne družbene skupine. Stanovanjska politika mora vključevati mladostnike, mlade družine, starejše prebivalce, delavce migrante in druge ranljive skupine. Pri tem lahko pogledamo primere iz skandinavskih držav, kjer so soseske načrtovane z visoko stopnjo socialne vključenosti. Recimo, v soseskah v Kopenhagnu so različni tipi stanovanj (dijaški domovi, stanovanja za starejše, družinska stanovanja, socialna stanovanja) zasnovani tako, da omogočajo mešano poselitev in interakcijo med različnimi starostnimi in družbenimi skupinami, kar zmanjšuje segregacijo in izboljšuje socialno kohezijo.

V Savinjski regiji bi lahko uporabili podobno logiko. Na primer, v Velenju ali Celju bi lahko zgradili nove stanovanjske bloke, zasnovane po modelu stanovanjskih zadrug, kjer posamezniki živijo v zasebnih stanovanjih, a si hkrati delijo skupne prostore, kot so kuhinje, vrtovi in delovne sobe. Takšne stanovanjske rešitve bi lahko bile posebej privlačne za mlade družine, starejše ali študente, ki iščejo nižje stroške in socialno interakcijo. Prav tako je nujno, da se stanovanjska ponudba prilagodi novim oblikam dela, kot je delo na daljavo, ki se je po pandemiji Covida – 19 močno povečalo. To pomeni, da morajo biti nova stanovanja zasnovana tako, da omogočajo fleksibilne delovne prostore in dostop do visokokakovostnih digitalnih storitev.

V Savinjski regiji je skupna potreba po javnih najemnih stanovanjih 1.674 enot. Največja potreba je v Celju, kjer je potrebnih 753 stanovanj, kar predstavlja 45 % vseh potreb v regiji. Sledi Velenje z 245 enotami (15 %) ter Žalec s 101 enoto (6 %). Ostale občine, kjer se zaznavajo potrebe po stanovanjih, vključujejo Šentjur s 99 enotami (6 %), Laško z 83 enotami (5 %), Slovenske Konjice s 51 enotami (3 %) in Šmarje pri Jelšah s 26 enotami (2 %). Skupaj središča v tej regiji pokrivajo 81 % celotnih potreb po javnih najemnih stanovanjih.

Poleg prenove in gradnje stanovanjskih objektov je treba posebno pozornost nameniti tudi vprašanju varstva pred naravnimi nesrečami. Savinjska regija se pogosto sooča s tveganji, povezanimi z erozijo tal, plazovi in poplavami, zlasti v nižinskih predelih ob reki Savinji.

Načrtovanje novih stanovanjskih območij mora zato vključevati temeljite geološke raziskave in analize poplavnih območij, da bi se preprečila gradnja na ogroženih območjih. Na primer, v okviru poplavne varnosti so v Savinjski regiji že izvedli obsežne sanacijske ukrepe, kot je bilo zadrževanje vode z gradnjo razbremenilnih kanalov ob reki Savinji, kar je zmanjšalo tveganje za poplave v Celju. Vendar je potrebno zagotoviti, da so vse prihodnje stanovanjske soseske varne pred naravnimi nesrečami, z vnaprej načrtovanimi protipožarnimi in poplavnimi ukrepi.

Ob tem pa ne smemo pozabiti na ohranjanje kulturne krajine regije, zlasti na območjih s samotnimi kmetijami in vikendi. Ti objekti so del identitete Savinjske regije, a vse pogosteje ostajajo zapuščeni ali se spremenijo v turistične kapacitete. Dober primer ohranjanja tovrstne dediščine najdemo na Šmartnem ob Paki, kjer so nekateri stari objekti preoblikovali v trajnostne turistične namestitve. Namesto neurejenega širjenja počitniških naselij je tu vzpostavljena urejena ponudba, ki hkrati ohranja kulturno dediščino in ponuja trajnostne turistične storitve.

2.2.1. Zasnova omrežij družbene infrastrukture

Vzpostavitev in krepitev mreže družbene infrastrukture v Savinjski regiji je temeljnega pomena za zagotavljanje enakopravnega dostopa do kakovostnih storitev vsem prebivalcem, ne glede na njihovo lokacijo – bodisi v osrednjih urbanih središčih bodisi v majhnih, odmaknjenih vaseh. Gre za ustvarjanje prostorov, ki podpirajo povezovanje prebivalcev, omogočajo različne oblike socialnega sodelovanja ter spodbujajo aktivno vlogo posameznikov in skupin v lokalnem okolju. Takšna infrastruktura vključuje medgeneracijske centre, športne objekte in druge skupnostne prostore, katerih poslanstvo presega zgolj zagotavljanje osnovnih storitev; te ustanove dejansko gradijo družbeno kohezijo, krepijo občutek pripadnosti ter omogočajo ljudem, da soustvarjajo prihodnost svoje skupnosti.

Vendar se prav pri športni infrastrukturi v regiji pojavlja vrzel, ki jo je treba nujno zapolniti. Večina obstoječih športnih objektov – dvorane, fitnes centri, stadioni in rekreacijske površine – je zastarela, s pomanjkljivimi kapacitetami in z infrastrukturo, ki komajda zadostuje potrebam sodobnega življenjskega sloga, usmerjenega v zdravje in telesno aktivnost. Ti objekti pogosto ne omogočajo dostopa večjim skupinam hkrati ali pa ne zadostujejo standardom, ki bi privabili širšo populacijo, vključno z otroki, mladino, starostniki in športnimi društvi. Tako je nujno vlagati v posodobitev obstoječih objektov ter v razvoj novih, večnamenskih športnih površin, ki bodo lahko sprejele večje število uporabnikov ter hkrati spodbujale raznolikost športnih dejavnosti. Prav raznolika in dostopna športna infrastruktura je ključnega pomena za zdravje, družbeno angažiranost in kvalitetno preživljanje prostega časa prebivalcev vseh generacij.

Pomembno vlogo pri ohranjanju identitete Savinjske regije igra tudi kultura, ki regiji daje poseben pečat in bogati življenja njenih prebivalcev. Ohranjanje kulturne dediščine ter spodbujanje umetniškega izraza v obliki raznolikih dogodkov, razstav in predstav je ključno za ohranitev edinstvenosti regije. Manjka nam prostora za ustvarjanje, srečevanje in predstavitev lokalnih umetnikov; številne kulturne ustanove so namreč premajhne ali premalo podprte, da bi lahko razvile programe, ki bi vključevali vse generacije in različne oblike izražanja. Poleg tega je v sodobnem času pomembno tudi, da kultura nagovarja mlajše generacije ter jim

omogoči izražanje, saj lahko le s povezovanjem izročila in sodobnih umetniških praks dosežemo medgeneracijsko povezanost in ustvarimo kulturno dediščino prihodnosti.

Poseben izziv pa predstavlja zdravstvena infrastruktura, ki mora zagotavljati enakopraven dostop do oskrbe za vse prebivalce regije. Tako zdravstveni domovi in bolnišnice kot tudi digitalne rešitve, kot so e-zdravje in telemedicina, so ključni za doseganje tega cilja, saj omogočajo hitrejše in boljše spremljanje zdravstvenega stanja prebivalcev, predvsem na bolj odročnih območjih, kjer fizična prisotnost zdravstvenih ustanov ni zadostna. Vendar pa potrebujemo nadaljnja vlaganja v vzdrževanje in modernizacijo teh ustanov ter hkrati povečanje razpoložljivosti telemedicinskih storitev, da bodo dosegljive tudi starejšim prebivalcem, ki so morda manj vešči uporabe digitalnih orodij.

Na področju izobraževanja se soočamo s podobnimi potrebami po modernizaciji. Šolski prostori so pogosto zastareli, digitalizacija pouka pa ponekod še vedno zaostaja. Pomembno je, da se izobraževalna infrastruktura načrtuje s pogledom v prihodnost: s premišljenim vlaganjem v gradnjo novih učnih prostorov, digitalizacijo učnega procesa ter vključevanjem novih tehnologij v vsakodnevni učni proces bomo mladim omogočili, da pridobijo znanja in veščine, potrebne za uspešno soočanje z izzivi sodobne družbe. Prav tako je pomembno, da izobraževalna infrastruktura vključuje tudi podporne storitve, kot so svetovalne službe in dostop do dodatnih učnih vsebin, saj bo le celosten pristop omogočil razvoj družbe, ki temelji na znanju.

Digitalizacija pa ni zgolj pripomoček, temveč ključen steber razvoja sodobne infrastrukture. Vse več mest po svetu postaja »pametnih«, saj z uporabo naprednih tehnologij izboljšujejo promet, upravljanje z energijo, varnost in kakovost javnih storitev. Pametna mesta postavljajo nov standard kakovosti življenja, kjer digitalne platforme omogočajo lažji dostop do storitev, njihovo učinkovitejše upravljanje in enakomernejšo porazdelitev po regiji. To še posebej koristi oddaljenim območjem, kjer lahko digitalne rešitve zmanjšajo ovire pri dostopu do storitev in ustvarijo priložnosti za gospodarski razvoj ter večjo družbeno vključenost.

2.3. Prednostna območja za razvoj gospodarskih dejavnosti

Savinjska regija se skozi svojo zgodovino in strateški razvoj razvija kot pomembno gospodarsko središče z bogato industrijsko in podjetniško dediščino. Industrijska območja v mestih, kot so Celje, Velenje in Žalec, so ključna za gospodarski razvoj regije, saj gostijo številne industrijske panoge, vključno s kovinsko, kemično, tekstilno in prehrambeno industrijo. Toda, prihodnji razvoj teh območij mora biti skrbno načrtovan v okviru trajnostnega prostorskega načrtovanja. Pomen integracije naprednih tehnologij, zmanjšanja okoljskega odtisa in razvoja krožnega gospodarstva postaja ključen za konkurenčnost ter dolgoročno vzdržnost industrijskega sektorja. Vzpostavitev sodobne infrastrukture, ki bo omogočila nemoteno delovanje industrijskih obratov, mora iti z roko v roki s prizadevanji za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, izboljšanjem energetske učinkovitosti in ohranjanjem naravnega okolja, kar je za prihodnost regije bistveno.

Kovinsko – predelovalna industrija je v Savinjski regiji že stoletja temelj gospodarske strukture. Tradicionalna gospodarska panoga je skozi tehnološke inovacije prešla v novo dobo, kar omogoča vzpostavitev manjših in srednje velikih podjetij, ki prispevajo k lokalni gospodarski

raznolikosti. Regija se uveljavlja kot strateško pomembna v avtomobilski industriji in proizvodnji gospodinjskih aparatov, pri čemer podjetja, kot so Unior, GKN Driveline in Gorenje, predstavljajo gonilno silo gospodarskega uspeha. Razvoj orodjarstva, katerega pomen v regiji je izjemen, dodatno krepi vlogo industrije. Tu delujejo tako srednje kot manjše orodjarske obratovalnice, kar omogoča fleksibilnost, prilagodljivost in odpornost na spremembe v globalnih trgih. Železarna Štore Steel, ki se ponaša s 150-letno tradicijo, ter druga podjetja, kot so Tajfun in Vitli Krpan, kažejo na pomembno vlogo kovinsko – predelovalne industrije za stabilnost regijskega trga dela in gospodarskega razvoja. Pomembno je poudariti, da se regija ne sme zadovoljiti zgolj z ohranjanjem obstoječih zmogljivosti. Nasprotno, pospešena tehnološka modernizacija in povečanje izvozne konkurenčnosti so bistveni za prihodnost. Pri tem igra ključno vlogo nadgradnja prometne infrastrukture, zlasti regionalnih in lokalnih cest, saj logistika predstavlja srce proizvodnih in predelovalnih dejavnosti. Povezava s pomembnimi prometnimi osmi, kot je avtocesta A1, je ključnega pomena, saj bo izboljšala pretočnost prometa, kar je nujno za nemoteno delovanje industrijskih obratov.

Lesno – predelovalna industrija, nekoč hrbtenica lokalnega gospodarstva, je v zadnjih desetletjih izgubila svoj nekdanji zagon. Propad večjih obratov in odliv surovine v tujino sta negativno vplivala na zaposlovanje in produktivnost panoge. Vendar pa mala in srednje velika podjetja v regiji še naprej ohranjajo tradicijo in visoko dodano vrednost predelanega lesa. Regionalni načrt za vzpostavitev lesarsko-razvojnega centra je ambiciozen korak, s katerim si regija prizadeva revitalizirati to pomembno panogo. Cilj je ponovno vzpostaviti celotno verigo od surovine do končnih izdelkov z visoko dodano vrednostjo. Les kot lokalni vir ima ogromen potencial, ki bi ga bilo mogoče izkoristiti za ustvarjanje novih delovnih mest in krepitev lokalnega gospodarstva. Pri tem bo ključnega pomena razvoj inovativnih izobraževalnih sistemov, ki bodo zagotovili ustrezno usposobljeno delovno silo.

Podobno se je v Savinjski regiji uspešno razvila predelava plastike, ki je doživela izjemen porast zahvaljujoč inovativnosti in tehnološkim izboljšavam. Podjetja, kot so Plastika Skaza, ISOKON in MIK Celje, predstavljajo vrhunec industrije plastičnih mas, ki se vse bolj uveljavlja tudi na globalnih trgih. Podpora, ki jo zagotavlja GIZ Grozd Plasttehnika ter lokalni izobraževalni sistemi, kot je Visoka šola za tehnologijo polimerov, omogoča, da se regija utrjuje kot eno vodilnih središč za razvoj plastične industrije. To predstavlja velik razvojni potencial, ki ga regija ne sme zanemariti, saj so inovacije in tehnološki napredek v tej panogi ključni za ustvarjanje novih delovnih mest in trajnostni razvoj.

Poleg tega Savinjska regija ohranja dolgo tradicijo pridelave in obdelave stekla. Steklarna Rogaška, z več kot 350 – letno zgodovino, nadaljuje svojo tradicijo proizvodnje visokokakovostnega kristalnega stekla, ki je cenjeno na mednarodnem trgu. Ta panoga je eden od simbolov regije, ki ne le ohranja delovna mesta, temveč prispeva k promociji regije na svetovnem nivoju.

Čeprav ima Savinjska regija bogato industrijsko dediščino, njen prihodnji uspeh ne sme temeljiti zgolj na ohranjanju obstoječih panog. Ključ do trajnostnega razvoja je diverzifikacija gospodarstva, podprta z nenehnim vlaganjem v izobraževanje, usposabljanje in tehnološki napredek. Regionalno načrtovanje mora vključevati celovito izboljšanje infrastrukture, tako prometne kot digitalne, in prilagajanje potrebam sodobnih industrij. Razvoj malih in srednjih podjetij, inovacij ter krepitev sinergij med raziskovalnimi ustanovami in podjetji bo odločilno vplival na prihodnost regije. Končni cilj mora biti trajnostna rast, ki temelji na inovacijah, ohranjanju naravnih virov in ustvarjanju priložnosti za lokalno prebivalstvo.

3. STANJE IN USMERITVE ZA RAZVOJ V KRAJINI

3.1. Kmetijstvo

Kmetijstvo je ena od glavnih gospodarskih dejavnosti v Savinjski regiji, še posebej v ravninskih delih, kjer so tla rodovitna in ugodna za pridelavo različnih poljščin. Glavna kmetijska dejavnost v regiji je pridelava hmelja, po kateri je Savinjska dolina znana tudi širše. Hmeljarstvo ima dolgo tradicijo in predstavlja pomemben vir dohodka za številne kmetije. Poleg hmeljarstva se pridelujejo žito, koruze, sadja in zelenjave, ki prispevajo k samooskrbi regije s hrano. V zadnjih letih se vse bolj uveljavlja tudi pridelava vin, zlasti v vinorodnih okoliših Štajerska Slovenija in Bizeljsko-Sremič, ki zajemata znaten del regije. Trenutno so vinogradništvo, hmeljarstvo in pridelava žit najpomembnejše panoge, vendar je treba raziskati tudi potencial za razvoj drugih specializiranih kmetijskih panog, ki bi lahko prispevale k večji diverzifikaciji in odpornosti kmetijstva v regiji.

Pomembno je spodbujati trajnostne kmetijske prakse, ki vključujejo zmanjšanje uporabe kemikalij, ohranjanje talne rodovitnosti in varstvo voda. Ekološko kmetijstvo, ki temelji na uporabi naravnih metod pridelave, lahko prispeva k varovanju okolja in zdravju prebivalcev. V Savinjski regiji se povečuje število ekoloških kmetij, kar je pozitiven trend, vendar pa je treba še naprej spodbujati tovrstne prakse in nuditi podporo kmetom pri prehodu na ekološko pridelavo. Spodbujanje lokalnih kmetijskih proizvodov in kratkih dobavnih verig lahko prispeva k zmanjšanju ogljičnega odtisa in povečanju samooskrbe z lokalno pridelano hrano. Organizacija lokalnih tržnic in neposredna prodaja na kmetijah sta primeri dobrih praks, ki jih je treba širiti in podpirati. Vlaganje v raziskave in razvoj novih kmetijskih tehnologij je temelj za izboljšanje učinkovitosti in trajnosti kmetijske pridelave. Uporaba sodobnih tehnologij, kot so droni in pametni senzorski sistemi, lahko bistveno izboljša upravljanje kmetijskih površin in povečanje pridelkov. V Savinjski regiji se že izvajajo nekateri pilotni projekti na področju pametnega kmetijstva, vendar je potrebna širša implementacija teh tehnologij in zagotavljanje ustreznega izobraževanja in usposabljanja kmetov za njihovo uporabo. Prav tako je treba vlagati v razvoj novih sort rastlin, ki so odporne na podnebne spremembe in bolezni, kar bo prispevalo k stabilnosti pridelave v prihodnosti.

Kmetijstvo v Savinjski regiji se sooča tudi z izzivi, kot so podnebne spremembe, ki vplivajo na pridelovalne cikle in pridelke. Pomembno je razvijati prilagoditvene strategije, ki bodo kmetijam omogočile prilagoditev na spreminjajoče se podnebne razmere. Vlaganje v namakalne sisteme in tehnologije za ohranjanje talne vlage lahko pripomore k zmanjšanju vpliva sušnih obdobij na kmetijsko pridelavo. V regiji gre za največji kompleks namakalnih sistemov v Sloveniji, ki zajema skoraj polovico kmetijskih zemljišč, opremljenih z namakalnimi sistemi v državi. Pomembno je izpostaviti tudi vlaganja v namakanje, zlasti v tehnološke posodobitve namakalnih sistemov, pri čemer je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) odobrilo več kot 15 milijonov EUR samo za te posodobitve. Povezovanje kmetijstva z drugimi gospodarskimi dejavnostmi, kot je turizem, lahko prinese dodatne priložnosti za razvoj podeželja. Razvoj agroturizma, kjer obiskovalci lahko doživijo življenje na kmetiji, sodelujejo v kmetijskih dejavnostih in uživajo lokalne proizvode, lahko prispeva k diverzifikaciji dohodkov kmetij in promociji regije kot turistične destinacije. Savinjska regija že ponuja nekaj tovrstnih izkušenj, vendar je potencial za razvoj agroturizma še velik.

3.1.1. Območja agrarnih operacij

V regiji je po podatkih MKGP (za leto 2020) 3.200 ha osuševalnih sistemov, razporejenih po nižinskih predelih regije (osrednji in vzhodni del). Namakalnih sistemov ni. Potrebno je izdelati strokovne podlage za določitev regionalno pomembnih območij in vrst agrarnih operacij (namakanje, osuševalni sistemi, agromelioracije). Razvoj namakalnih sistemov je izjemno pomemben, saj vse pogostejše suše ogrožajo kmetijsko pridelavo. Poleg tega lahko namakalna polja v primeru poplav delujejo kot razlivna polja, s čimer preprečijo dodatno škodo na stanovanjskih in industrijskih območjih.

3.1.2. Prednostna območja za kmetijstvo

Izjemno pomembna območja obsegajo cca 18.000 ha, zelo pomembna območja cca 118.000 ha, pomembna območja cca 54.000 ha, ostala območja pa cca 39.000 ha. Razvoj kmetijstva ter spodbujanje različnih vrst kmetijskih panog je potrebno uskladiti s prednostnimi območji za kmetijstvo. V Savinjski regiji je osrednjega pomena razvijati strategije, ki bodo spodbujale trajnostno rabo teh območij in preprečevale izgubo kmetijskih zemljišč zaradi urbanizacije ali zaraščanja. V regiji so po podatkih MKGP (za marec 2023) opredeljene vse tri vrste območij z omejenimi dejavniki za kmetijstvo. Največ je gorskih območij, ki pokrivajo pretežni del regije, na vzhodnem robu Celjske kotline ter ob Dravinji so območja s posebnimi omejitvami. Razvoj kmetijstva ter spodbujanje različnih vrst kmetijskih panog je potrebno uskladiti z območji z omejenimi možnostmi za kmetijstvo. Izguba kmetijskih zemljišč se pojavlja zaradi zaraščanja (predvsem na hribovitem delu regije) in zaradi pozidave (predvsem v nižinskih predelih v celotni Savinjski dolini). Nujna je določitev ukrepov za zmanjšanje trenda izgube kmetijskih zemljišč. Ukrepi lahko vključujejo spodbujanje trajnostne rabe zemljišč, ohranjanje kmetijskih površin v urbaniziranih območjih ter spodbujanje revitalizacije zapuščenih kmetijskih zemljišč. Potrebno je tudi izvajati izobraževanje in ozaveščanje kmetov in lokalnih skupnosti o pomenu ohranjanja kmetijskih zemljišč ter zagotavljati podporo za izvedbo trajnostnih praks.

3.2. Gozdarstvo in lovstvo

Gozdarstvo je pomembna gospodarska dejavnost v Savinjski regiji, ki obsega obsežne gozdne površine, predvsem v hribovitih predelih, kot so Pohorje, Kozjansko in Savinjske Alpe. Gozdovi so vir lesa, ki je osnoven za lesno-predelovalno industrijo in se uporablja tudi kot obnovljiv vir energije. Poleg tega gozdovi prispevajo k ohranjanju biodiverzitete, varstvu tal in voda ter k blaženju podnebnih sprememb. Vloga gozdarstva se zato ne omejuje zgolj na ekonomski vidik, temveč vključuje tudi pomembne ekološke in socialne funkcije, kar še posebej izstopa v regiji z bogato naravno dediščino. Funkcije se določijo se v gozdno gospodarskem načrtu in se kot strokovne podlage upoštevajo pri prostorskih ureditvah državnega in lokalnega pomena. Trajnostno gospodarjenje z gozdovi je temelj za ohranjanje njihovih ekosistemskih funkcij in zagotavljanje dolgoročnih koristi. Upoštevanje načela trajnostnega gozdarstva, vključuje uravnoteženo izkoriščanje gozdnih virov, obnovo gozdov, varstvo biodiverzitete in vključevanje lokalnih skupnosti v upravljanje gozdov. Spodbujanje uporabe lesa v gradbeništvu, pohištveni

industriji in za energetske namene lahko prispeva k povečanju povpraševanja po lokalno pridobljenem lesu. Prav tako je obvezno vlaganje v raziskave in razvoj novih lesnih proizvodov in tehnologij, ki omogočajo učinkovitejšo in okolju prijaznejšo uporabo lesa.

Gozdovi pokrivajo okoli 56 % površine države. Les je najpomembnejša obnovljiva surovina v državi, hkrati pa so gozdovi najbolj ohranjeni ekosistemi, ki jih je mogoče obravnavati tudi kot naravne krajine ali naravne člene v kulturni krajini. Lesno-predelovalni centri in gozdno-lesne verige so ključni za trajnostni gospodarski razvoj. Državna strategija (ReSPR50) že usmerja k razvoju gozdno-lesnih verig ter ureditvi lesno-predelovalnih centrov. Skladno z usmeritvijo iz ReSPR50 je treba izdelati strokovne podlage za določitev podeželskih območij z večjim deležem gospodarskega gozda, ki se usmerjajo v razvoj gozdno-lesnih verig kot podporo trajnostni gradnji ter razvoju celovitih in visokokakovostnih lesnih proizvodov ob podpori zelenega javnega naročanja. Prav tako je treba izdelati strokovne podlage za umeščanje in urejanje lesno-predelovalnih centrov na regionalni ravni.

Gozdovi v Savinjski regiji so tudi pomemben vir za rekreacijo in turizem. Razvoj gozdnih poti, parkov in drugih rekreacijskih objektov lahko prispeva k privabljanju obiskovalcev in povečanju turistične ponudbe regije. Organizacija dogodkov, kot so pohodniške in kolesarske ture, gozdne terapije in izobraževalne delavnice o gozdarstvu prispevajo k ozaveščanju javnosti o pomenu gozdov in njihovem trajnostnem upravljanju. Podnebne spremembe in naravne nesreče, kot so požari, viharji in napadi škodljivcev, predstavljajo izzive za gozdarstvo. Zaželen je strateški razvoj za prilagoditev gozdov na te spremembe in izboljšanje njihove odpornosti. Vlaganje v raziskave o vplivih podnebnih sprememb na gozdove ter razvoj tehnologij za zgodnje odkrivanje in obvladovanje škodljivcev in bolezni lahko pripomore k ohranjanju zdravja in produktivnosti gozdov. Gozdne poti poleg izvorne funkcije v okviru upravljanja z gozdovi služijo tudi v rekreativne in prostočasne namene, pri čemer lahko prihaja do konfliktov. Te prometnice so pomembne za omogočanje dostopa do gozdnih območij za gospodarske in rekreativne dejavnosti, vendar je treba pri njihovem načrtovanju in upravljanju upoštevati tudi varstvene cilje in preprečevanje degradacije gozdnih ekosistemov. Trenutno stanje gozdnih prometnic v Savinjski regiji kaže na potrebo po boljši koordinaciji med različnimi uporabniki. Upravljanje gozdnih poti mora vključevati ukrepe za zmanjšanje negativnih vplivov na okolje, kot so erozija, onesnaževanje in motenje prostoživečih živali. Pri načrtovanju prometnic se morajo upoštevati tudi potrebe lokalnih prebivalcev in turistov, kar lahko pripomore k skladnosti med gospodarskimi interesi in ohranjanjem narave. Poleg tega je priporočljivo spodbujati odgovorno vedenje obiskovalcev gozdov, da se zmanjša negativni vpliv rekreativnih dejavnosti na gozdne ekosisteme.

V regiji se nahajajo gozdni rezervati (predvsem v Savinjskih Alpah ter na pogorju Boča in Donačke gore) in trajno varovani gozdovi (strnjeno predvsem v goratem zahodnem delu regije). Trenutno stanje kaže, da so varovalni gozdovi in gozdni rezervati v Savinjski regiji relativno dobro ohranjeni, vendar se soočajo z izzivi, kot so podnebne spremembe, invazivne vrste in pritiski zaradi turizma. Potrebno je nadalje raziskovati in spremljati stanje teh območij ter razvijati prilagoditvene ukrepe, ki bodo zagotavljali njihovo dolgoročno ohranjanje. Pri gospodarjenju z gozdovi se upoštevajo območja varovalnih gozdov in gozdnih rezervatov. Ta območja so od izrednega pomena za ohranjanje biotske raznovrstnosti, zaščito pred erozijo tal ter zagotavljanje čiste vode. Poleg tega je pomembno, da se v strategije za upravljanje varovalnih gozdov in rezervatov vključi tudi lokalne skupnosti, ki lahko prispevajo k ohranjanju

teh območij s svojimi tradicionalnimi znanji in praksami. Spodbujanje ekoturizma in izobraževalnih programov lahko pripomore k večji ozaveščenosti javnosti o pomenu teh območij in njihovi zaščiti.

Približno 2.300 ha površin je v zaraščanju (v letu 2023). Treba je načrtovati ukrepe za zmanjšanje trenda zaraščanja. Zaraščanje kmetijskih in drugih površin je posledica opuščanja tradicionalne rabe zemljišč, kar predstavlja izziv za ohranjanje kulturne krajine in biotske raznovrstnosti. V Savinjski regiji je treba razvijati ukrepe, ki bodo spodbujali ponovno rabo teh površin za kmetijske ali druge trajnostne dejavnosti, hkrati pa ohranjali naravne vrednote. Trenutno stanje površin v zaraščanju v Savinjski regiji kaže na potrebo po boljšem načrtovanju in izvajanju ukrepov za njihovo upravljanje. Opuščanje tradicionalnih kmetijskih praks vodi do izgube kulturne krajine in biotske raznovrstnosti, kar negativno vpliva na okolje in lokalno gospodarstvo. Za reševanje tega problema je potrebno spodbujati ponovno rabo teh površin za kmetijske dejavnosti, kot so ekološko kmetovanje, gojenje avtohtonih rastlin in živali ter razvoj turističnih dejavnosti, ki temeljijo na naravni in kulturni dediščini.

Lov v regiji je pomemben predvsem v območjih s posebnimi lovišči, kjer se izvajajo aktivnosti za ohranjanje ravnotežja med različnimi vrstami in preprečevanje škode na kmetijskih površinah. Ključni cilj gozdarstva in lovstva v Savinjski regiji je uravnoteženo gospodarjenje z naravnimi viri, ki vključuje kombinacijo lesne proizvodnje, ekoloških funkcij in socialnih koristi.

V gozdarstvu in lovstvu v Savinjski regiji se prostorsko načrtovanje temelji na gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih načrtih, ki so zasnovani za obdobje 2021–2030. Regija ima bogato gozdno površino, ki je razdeljena na več gozdnogospodarskih območij, kjer se gozdovi upravljajo v skladu z ekološkimi, proizvodnimi in socialnimi funkcijami. Okoljski cilji, kot so ohranjanje voda, varstvo pred naravnimi nesrečami in ponori ogljika, postajajo vse pomembnejši, saj se gozdovi v regiji uporabljajo za preprečevanje erozije tal, izboljšanje kakovosti vode in zmanjšanje ogljičnega odtisa. Lesna proizvodnja ima v Savinjski regiji pomembno vlogo, saj omogoča razvoj krožnega gospodarstva in ustvarjanje novih delovnih mest. Poleg tega gozdovi ponujajo številne socialne koristi, vključno z rekreacijo, turizmom in varovanjem kulturne dediščine, kar prispeva k trajnostnemu razvoju podeželja.

3.3. Mineralne surovine

3.3.1. Kamnolomi in premogovništvo

V Savinjski regiji je 52 lokacij z opredeljeno namensko rabo LN (območje nadzemnega pridobivanja mineralnih surovin) in 10 lokacij z opredeljeno namensko rabo LP (površine podzemnega pridobivalnega prostora). Poleg teh obstaja tudi več lokacij s podeljenimi koncesijami za izkoriščanje mineralnih surovin za potrebe gradbeništva, industrije in energetike. Največji kamnolomi v regiji se osredotočajo na pridobivanje apnenca, dolomita in peska. Apnenec in dolomit se pridobivata predvsem v zahodnem delu regije, v Savinjskih Alpah, medtem ko se pesek pridobiva predvsem v osrednjem in vzhodnem delu regije. Razvoj kamnolomov mora biti skrbno usklajen z načrtovanjem prostora in ohranjanjem naravne krajine. Poleg tega je pomembno zagotoviti okoljsko odgovorno prakso pridobivanja surovin, ki minimizira vpliv na okolje in lokalne skupnosti.

Premogovništvo v Savinjski regiji je osredotočeno predvsem na Velenjsko kotlino, kjer se nahaja Premogovnik Velenje, eden največjih premogovnikov v Sloveniji. Trajnostna raba premoga in postopna preusmeritev k alternativnim virom energije je ena od prioritet regije. Pri tem je treba upoštevati socialno-ekonomske vidike prestrukturiranja premogovništva, vključno z zagotavljanjem novih delovnih mest in podpore za prehod prizadetih delavcev. Premogovnik Velenje ima pomembno vlogo v lokalnem gospodarstvu, zato se skrbno načrtuje prehod na obnovljive vire energije, ki bo vključeval razvoj novih industrij in izobraževalne programe za lokalno prebivalstvo.

3.4. Upravljanje voda

V Savinjski regiji je več vodovarstvenih območij, zavarovanih z občinskimi odloki, ki imajo pomembno vlogo pri varovanju vodnih virov in zagotavljanju čiste pitne vode. Med njimi so tudi obsežna vodovarstvena območja na Pohorju in njegovem južnem obrobju, ki predstavljajo ključne rezervoarje pitne vode za širše območje. Pomembnost teh območij se odraža v številnih ekosistemskih storitvah, ki jih zagotavljajo, vključno z naravno filtracijo vode, vzdrževanjem biotske raznovrstnosti in preprečevanjem erozije tal. Državna uredba ščiti nekatera vodovarstvena območja na širšem območju Celja, kar prispeva k usklajenemu in celovitemu varovanju vodnih virov na državni ravni. Predlagano je sprejetje novih uredb na državni ravni, ki bi natančneje opredelile zaščitne pasove in ukrepe za preprečevanje onesnaževanja. To vključuje natančno kartiranje območij, kjer so vodni viri najbolj ogroženi, ter vzpostavitev monitoringa kakovosti vode.

Savinska regija se sooča s približno 6.270 hektarji območij, ki so izpostavljena katastrofalnim poplavam. Poplave se pojavljajo ob glavnih vodotokih, kot so Savinja, Voglajna, Dreta, Bolska, Bistrica in Dravinja, ter predstavljajo resno grožnjo za infrastrukturo, kmetijska zemljišča in prebivalstvo. Izdelava načrtov za zmanjševanje poplavne ogroženosti je ključnega pomena. To vključuje pripravo strokovnih podlag za načrtovanje ukrepov, kot so gradnja zadrževalnikov, razbremenilnih kanalov, protipoplavnih nasipov in drugih infrastrukturnih rešitev. Trenutno stanje kaže na potrebo po izboljšanju obstoječe infrastrukture in uvajanju novih tehnoloških rešitev, ki bi omogočile boljše obvladovanje poplavnih tveganj.

Erozijska območja v Savinjski regiji zahtevajo pozornost zaradi svoje občutljivosti na naravne procese, ki lahko povzročijo resno škodo na infrastrukturi in ogrozijo varnost prebivalcev. Osrednji del regije je najbolj izpostavljen običajnim zaščitnim ukrepom, medtem ko zahodni del (Savinjske Alpe) ter vzhodni del (severno Kozjansko in celjska kotlina) zahtevata zahtevnejše zaščitne ukrepe. Območja z veliko verjetnostjo pojavljanja plazov se nahajajo predvsem v zahodnem gorskem delu, kjer so pretežno območja z majhno in srednjo verjetnostjo plazov. Predlagano je, da se na državni ravni pripravi celovita strategija za obvladovanje erozije in plazljivosti, ki bi vključevala tako preventivne kot tudi sanacijske ukrepe. S tem bi zmanjšali tveganje za nastanek naravnih nesreč ter izboljšali odpornost lokalnih skupnosti na podnebne spremembe. Poleg tega bi bilo smiselno spodbujati uporabo naravi prijaznih rešitev, kot so stabilizacija brežin z vegetacijo in uporaba naravnih materialov pri gradnji zaščitnih struktur.

Prisotnost in razporeditev voda v Savinjski regiji ponuja številne možnosti za njihovo večnamensko rabo. Poleg osnovne funkcije oskrbe s pitno vodo imajo vodni viri pomembno

vlogo tudi v turizmu, rekreaciji, kmetijstvu in prometu. Turistične aktivnosti, kot so ribolov, kajakaštvo in kopanje, privabljajo obiskovalce in spodbujajo lokalno gospodarstvo. Voda je nezamenljiv vir tudi za namakanje kmetijskih površin, še posebej v obdobjih suše. Trenutno stanje kaže na potrebo po izdelavi celovitih strokovnih podlag, ki bi preverile in načrtovale večnamensko rabo voda. To vključuje analizo obstoječih virov, oceno njihovih zmogljivosti ter identifikacijo potencialnih konfliktov med različnimi rabami. Pri načrtovanju je treba upoštevati tudi ekološke vidike in trajnostno rabo virov, da bi ohranili ekosistemske storitve in biodiverziteto. S tem bi zagotovili optimalno izkoriščanje vodnih virov v regiji, kar bi prispevalo k trajnostnemu razvoju in izboljšanju kakovosti življenja lokalnega prebivalstva.

3.5. Potenciali za rabo OVE

Savinjska regija ima izjemen potencial za razvoj obnovljivih virov energije, zlasti sončne, veterne in hidroenergije. Povečanje uporabe teh virov je ključnega pomena za trajnostno prihodnost regije, saj omogoča zmanjšanje odvisnosti od fosilnih goriv in prispeva k varovanju okolja. Sončna energija je ena izmed najbolj obetavnih možnosti. Savinjska regija je posrečena z bogatim sončnim obsevanjem, kar ustvarja idealne pogoje za postavitev sončnih elektrarn. Po napovedih se bo obsevanje še povečalo, kar pomeni, da bomo lahko izkoristili še več sončne energije. Določitev najboljših lokacij za sončne elektrarne s poudarkom na premogovništvu zaradi degradiranih površinah in z zakonodajo določenih prednostnih območjih, ob upoštevanju okolijskih in prostorskih omejitev, je ključnega pomena. Pomembno je tudi spodbujanje namestitve sončnih panelov na strehah stanovanjskih in komercialnih stavb, kar ne le zmanjša potrebo po velikih sončnih parkih, temveč tudi prispeva k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov. Poleg sončne energije ima regija tudi pomembne možnosti za hidroenergijo. Na reki Savinji in njenih pritokih so že načrtovane in delno zgrajene hidroelektrarne. Pri razvoju hidroelektrarn je nujno, da upoštevamo varovanje vodnih ekosistemov in naravne krajine. Gradnja mora biti usklajena z ohranjanjem biotske raznovrstnosti in kakovosti vode, saj lahko nepravilno načrtovanje vpliva na okolje. Ob tem pa regija ne sme pozabiti na potencial geotermalne energije, predvsem v območju Celjske kotline. Geotermalna energija lahko zagotavlja stabilen in trajnosten vir toplote in elektrike. Vključevanje tega vira energije v energetski miks regije zahteva obsežne geološke raziskave in ustrezne naložbe v infrastrukturo. Geotermalna energija lahko pomembno prispeva k zmanjšanju odvisnosti od fosilnih goriv ter k doseganju ciljev trajnostnega razvoja. RPP bo temeljil na usmeritvah NEPN in usmerjal določitev prednostnih in potencialnih območij za razvoj OVE do 10 MW, ki niso zajeta v tematskih akcijskih programih in so relevantna za načrtovanje na regionalni ravni, ter vključitev območij iz tematskih akcijskih programov v RPP.

3.6. Turizem

Savinjska regija je nedvomno območje z izjemnim naravnim in kulturnim potencialom, a kljub temu njen turistični razvoj še ni dosegel želenih rezultatov. Regija, bogata z naravnimi znamenitostmi, kot so Savinjske Alpe, reka Savinja in številna zdravilišča, kot so Rogaška Slatina, Dobrna ter Zreče, še vedno išče svojo mesto na zemljevidu globalno prepoznavnih destinacij. Glavna težava, s katero se sooča, ni pomanjkanje virov, temveč neučinkovito

povezovanje teh virov v koherentno in privlačno celoto, ki bi pritegnila širšo turistično javnost. Strateško načrtovanje regionalnega turizma mora preseči zgolj ideje o gradnji turistične infrastrukture in promocije posameznih destinacij. Ključno je, da regija sprejme bolj celostni pristop k turizmu, ki ne temelji zgolj na naravnih lepotah ali termalnem turizmu, temveč na integraciji različnih turističnih sektorjev v povezano zgodbo. Ta zgodba mora biti inovativna in trajnostno naravnana, saj sodobni turisti ne iščejo le enkratnih izkušenj, ampak dolgotrajno vrednost, avtentičnost in odgovorno ravnanje z okoljem. Turistična ponudba mora nagovarjati obiskovalce z raznolikostjo doživetij – od termalnega turizma in wellness storitev do aktivnega turizma, kulturnih izkušenj in ekoturizma, pri čemer je pomembno ohranjanje lokalne identitete.

Eden izmed ključnih izzivov regionalnega načrtovanja v Savinjski regiji je prav pomanjkanje strateške povezanosti med lokalnimi skupnostmi in turističnimi ponudniki. Trenutno razdrobljenost turističnih destinacij je mogoče premagati le z vzpostavitvijo trajnostnih povezav med različnimi deležniki, kjer bi osrednjo vlogo odigrala Turistična agencija Savinjske regije. Ta bi morala delovati kot osrednji povezovalni člen med javnim in zasebnim sektorjem ter zagotavljati, da se turistična ponudba razvija v skladu z jasno definiranimi standardi, ki temeljijo na kakovosti, inovativnosti in trajnostnem razvoju. Na tej točki pa ni dovolj zgolj formalno partnerstvo. Potrebna je globoka strateška usmerjenost v dolgoročno sodelovanje, kjer bo jasno, da trajnostno naravnan turizem ne pomeni le varovanja narave, temveč tudi skrb za družbeno-ekonomsko blaginjo lokalnega prebivalstva. Investicije v infrastrukturo, kot so pohodniške poti, kolesarske steze, smučišča in vodni športi, morajo biti dopolnjene z inovativnimi turističnimi produkti, ki nagovarjajo specifične tržne niše, kot so avanturistični turizem, zdravstveni turizem in ekoturizem. Razvoj termalnega turizma, ki je eden ključnih stebrov regije, bi moral vključevati ne le širitev in modernizacijo obstoječih zdravilišč, temveč tudi razvoj storitev z višjo dodano vrednostjo, ki bi vključevale tako medicinski turizem kot inovativne wellness programe, prilagojene sodobnim potrebam obiskovalcev. S tem bi regija pritegnila širši spekter gostov, od tistih, ki iščejo luksuzna zdravilišča, do tistih, ki si želijo bolj dostopnih, a kakovostnih zdravstvenih storitev. Vendar pa mora biti razvojna strategija regije usmerjena tudi k ohranjanju avtentične kulturne dediščine, ki je pogosto zapostavljena v primerjavi z naravnimi znamenitostmi. Kulturna in etnološka dediščina Savinjske regije, z gradovi, muzeji in lokalnimi običaji, predstavlja dodano vrednost, ki jo je treba bolje izkoristiti. Nujna je krepitev prostorskih kapacitet za nevladni sektor in druge kulturne dejavnosti v Savinjski regiji, vključno z vzpostavitvijo regijskega depoja za kulturno dediščino v skladu s 75. členom ZORFS. Vpeljava butičnega turizma, ki bi poudarjal lokalno kulturno izročilo in tradicionalne prakse, lahko prispeva k ohranjanju teh vrednot in hkrati privabi turiste, ki iščejo avtentična doživetja. Čeprav so nekateri deli regije že relativno razviti, je nujno zagotoviti prostorsko uravnotežen razvoj, ki ne bo osredotočen le na nekaj izpostavljenih destinacij, temveč bo vključil tudi manj razvita območja. S tem se prepreči preobremenitev najbolj priljubljenih destinacij, hkrati pa omogoči ekonomski razvoj v celotni regiji. Ta pristop zahteva načrtno vlaganje v manj razvite dele Savinjske regije, kar bo dolgoročno ustvarilo nova delovna mesta in izboljšalo kakovost življenja lokalnega prebivalstva. Povezovanje naravnih in kulturnih virov, investicije v inovativne in kakovostne turistične produkte, vzpostavitev učinkovitih tržnih strategij ter močno partnerstvo med lokalnimi skupnostmi in turističnimi ponudniki so ključni koraki na poti do tega cilja.

3.7. Okolje in naravna dediščina

Zeleni sistem Savinjske regije je kompleksen in raznolik, kar odraža geografsko in ekološko pestrost tega območja. Ta sistem vključuje gorate dele na severozahodu, hribovite in gozdne predele na vzhodu ter širša ravninska območja v osrednjem delu, kot je Savinjska dolina.

Osnovne komponente zelenega sistema so ekološke povezave, dediščinske kulturne krajine, naravni parki in območja nacionalne ter regionalne prepoznavnosti, ki so bistveni za ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemskih storitev ter trajnostni razvoj regije. Na severozahodu regije se nahajajo ključna območja in koridorji za divjad, ki predstavljajo potencialne ekokoridorje za živalske vrste, kot so medvedi in parkljarji. Ohranjanje in vzpostavljanje teh ekoloških koridorjev je nujno za omogočanje migracij ter za ohranjanje populacij divjih živali v regiji. V urbanih območjih, kot so Celje, Velenje, Laško, Šentjur, Žalec in številna manjša naselja, je zeleni sistem zasnovan z vključevanjem javnih in drugih zelenih površin, obvodnih območij rek Savinje in Paki, kmetijskih zemljišč ter gozdov, ki se prepletajo s podeželskim zaledjem. Načrtovanje zelenega sistema v urbanih območjih je usmerjeno v ohranjanje ekoloških, funkcionalnih in morfoloških vidikov ter vzpostavitev trajnostnih povezav med naselji. Razvoj bo potekal v skladu z obstoječimi zakonodajnimi okviri ter ob tesnem sodelovanju med lokalnimi skupnostmi, upravljavci naravnih in kulturnih dobrin ter drugimi zainteresiranimi deležniki. Regija je znana po številnih znamenitostih nacionalne in regionalne prepoznavnosti, kot so Južno Pohorje, Kozjansko – Obsotelje – Bizeljsko, Paški Kozjak, Zadrečka dolina, Zgornja Savinjska dolina, Žička kartuzija in drugi. Ta območja so dragocena zaradi svoje izjemne krajinske in naravne dediščine, ki se je v preteklih desetletjih spremenila zaradi razvoja infrastrukture, širjenja naselij in drugih antropogenih vplivov. Izjemne krajine, kot so Donačka gora, Logarska dolina, Matkov Kot, Ovršje Pohorja, Podsreda s Starimi gorami, Razbor – Lisca, Resnik – Skomarje, Robanov Kot, Solčavska panoramska pot, Klemenšek, Širje nad Zidanim Mostom in Tinska gora – Babna gora, so pomemben del krajinskega bogastva regije. Njihov prostorski razvoj mora upoštevati zahteve za ohranjanje krajinskih značilnosti in vzorcev, kar vključuje tudi prilagoditve glede na novogradnje, infrastrukturne projekte in druge posege v prostor. Regijski park Kozjansko in krajinski parki Robanov kot, Logarska dolina, Golte, Ponikovski kras, Ribnik Vrbje z zaledjem ter Boč in Plešivec so zavarovana območja narave v regiji. Pri pripravi RPP je treba upoštevati režim za varstvo teh dediščinskih krajin, kar vključuje tudi načrtovanje prostorskega razvoja, ki bo skladen z njihovim značajem ter zahtevami za ohranjanje kulturnih in krajinskih vrednot.

4. STANJE IN USMERITVE NA PODROČJU GJI

4.1. Opis stanja

Gospodarska javna infrastruktura v Savinjski regiji se razvija skladno z načrti regionalnega in državnega pomena, da bi zagotovila učinkovito povezljivost, energetsko varnost in trajnostno ravnanje z odpadki. Del tega razvoja so prometne povezave, ki so ključne za gospodarski razvoj in mobilnost prebivalcev. Del regije že ima ustrezno avtocestno povezavo, načrtovana je tudi tretja razvojna os, ki bo še bolj povezala regionalna središča in omogočila lažji dostop do državnih prometnih koridorjev.

Dodatno so načrtovani projekti, ki se osredotočajo na izboljšanje cestne infrastrukture, kar vključuje izgradnjo novih obvoznih cest in izboljšanje obstoječih. Izgradnja navezovalne ceste Ljubečna – AC priključek Celje Vzhod bo izboljšala povezljivost in zmanjšala prometne zastoje v mestih in lokalnih središčih. Poleg tega se načrtuje izgradnja več obvoznih cest, kot so obvoznica Slovenske Konjice – Oplotnica, ki bo razbremenila lokalni promet in izboljšala dostopnost do gospodarskih con. Nepogrešljiv vidik gospodarske javne infrastrukture je tudi železniška povezava. Trenutna regionalna železnica v Savinjski regiji potrebuje modernizacijo in nadgradnjo, da bi lahko sprejemala več osebnega prometa. Priložnosti se pojavljajo predvsem v povečanju tovornega prometa ter vzpostavitvi multimodalnih točk, ki bi omogočale lažji prehod med različnimi oblikami transporta. Energetska infrastruktura v Savinjski regiji vključuje obstoječe trase daljnovodov, plinovodov, razdelilnih transformatorskih postaj in elektrarn. Na podlagi nacionalnega energetsko-podnebnega načrta in lokalnih energetskih konceptov se pripravljajo regijske usmeritve za vzpostavitev pogojev za podnebno-nevtralno regijo.

Vodaoskrba in odvajanje odpadnih voda sta ključna vidika gospodarske javne infrastrukture. Savinjska regija stremi k celovitemu urejanju oskrbe s pitno vodo ter odvajanju in čiščenju odpadnih voda. Izgradnja primarnih vodovodov, kot so Tabor – Braslovče – Prebold, Zaplanina – Ločica – Vransko in Vrmovje – Železno – Hramše, zagotavlja kakovostno vodooskrbo za širše območje regije. Prav tako se izvajajo projekti za odvajanje in čiščenje odpadnih voda v porečju Savinje in Dravinje, ki vključujejo občine Celje, Laško, Štore, Vojnik, Slovenske Konjice, Zreče, Mozirje, Braslovče, Polzela in Žalec. Poleg teh projektov se načrtuje izgradnja komunalne infrastrukture za poslovne cone in industrijska območja. Izgradnja komunalne opreme za degradirana območja, kot so Garant Polzela in tovarna nogavic Polzela, ter za poslovne cone, kot so Čeplje – Poligon, Vrbje in južno od železnice v Žalcu, bo prispevala k revitalizaciji teh območij in spodbujanju gospodarskega razvoja.

V Savinjski regiji so načrtovani številni projekti za izboljšanje kolesarskih povezav v okviru trajnostne mobilnosti. Med ključnimi načrti sta izgradnja glavnih kolesarskih povezav, kot sta G15, ki bo potekala skozi občine Šentjur, Šmarje pri Jelšah, Rogaška Slatina in Rogatec, ter G8, ki bo povezala Gorenje, Šmartno ob Paki, Polzelo in Šešče. Poleg tega se predvideva tudi izgradnja regionalnih kolesarskih povezav, kot so Celje – Štore – Šentjur, ki je že dokončana, Celje – Laško, ki je delno dokončana, ter Celje – Žalec, ki je dokončana, kar bo pripomoglo k izboljšanju trajnostne mobilnosti in zmanjšanju prometnih obremenitev.

Državni prostorski načrti (DPN) za območje Savinjske regije vključujejo številne projekte, kot so ureditev Savinje za zagotavljanje poplavne varnosti, rekonstrukcija daljnovoda 2x400 kV Šoštanj-Podlog, izgradnja vetrnih elektrarn na Paškem Kozjaku in Rogatcu ter izgradnja novih cestnih povezav, kot je državna cesta od priključka Šentrupert na avtocesti A1 Šentilj - Koper do priključka Velenje jug. Njihove značilnosti bomo podrobno raziskali v poglavju 6.

4.2. Odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode

Odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode v regiji poteka preko več posameznih kanalizacijskih sistemov s čistilnimi napravami. Nekateri sistemi služijo več občinam, kar kaže na potrebo po regionalnem sodelovanju in integraciji. Za zagotovitev ustreznega varstva okolja je nujno zgraditi vse potrebne kanalizacijske sisteme, predvsem na občinski ravni. Za pripravo RPP morajo občine zagotoviti izdelavo idejnih rešitev načrtovanih objektov za odvajanje in čiščenje komunalne odpadne vode, ki vključujejo prikaze prostorskih koridorjev izvedljivih variant. Novo načrtovani objekti morajo skladni z najnovejšimi okoljskimi standardi in predpisi. Povezovanje kanalizacijskih sistemov na regionalni ravni lahko zagotovi večjo odpornost proti morebitnim onesnaženjem in preobremenitvam, s čimer se izboljša varnost in učinkovitost sistema. Prav tako je treba razmisliti o vključitvi naprednih tehnologij za obdelavo odpadne vode, kot so membranske bioreaktorje in sistemi za obnovo energije iz odpadne vode. Občine morajo stremeti k stalnemu vzdrževanju in nadgradnji obstoječih sistemov, da se zagotovi njihova dolgotrajna učinkovitost.

4.3. Ravnanje z odpadki

Upravljanje z odpadki predstavlja izziv ne le za Savinjsko regijo, ampak za celotno Slovenijo. Zagotavljanje učinkovitega sistema za ravnanje z odpadki, ki vključuje recikliranje, zmanjševanje količin odpadkov ter spodbujanje krožnega gospodarstva, je ključnega pomena za trajnostni razvoj regije. Trenutno stanje kaže na potrebo po izboljšanju stopnje recikliranja in zmanjšanju količine odpadkov, kar zahteva vzpostavitev sodobne infrastrukture za zbiranje, prevoz in obdelavo odpadkov tudi za možnost njihove rabe v procesu krožnega gospodarstva. Ukrepi vključujejo spodbujanje ločenega zbiranja odpadkov, izgradnjo centrov za reciklažo ter ozaveščanje prebivalcev o pomenu zmanjševanja količine odpadkov in trajnostnih praks. Krožno gospodarstvo, kjer se materiali ponovno uporabljajo in reciklirajo, je nujna smer, ki vodi v zmanjšanje količine odpadkov na odlagališčih. V Savinjski regiji že delujejo pomembni centri za ravnanje z odpadki, kot je Regijski center za ravnanje z odpadki Celje (RCERO Celje), ki ga upravlja Simbio, in drugi objekti, kot sta odlagališči Bukovžlak in Vrhe ter center za odpadke Tuncovec. Ta odlagališča in centri so ključni za regionalno ravnanje z odpadki, saj omogočajo obdelavo in zmanjšanje količin odloženih odpadkov, hkrati pa spodbujajo recikliranje in ponovno uporabo materialov. Na lokalni ravni pa je primer dobre prakse Javno komunalno podjetje Slovenske Konjice, ki je vzpostavila celovit sistem za zbiranje, predelavo in reciklažo odpadkov, kar bistveno prispeva k zmanjšanju količine odpadkov, ki končajo na odlagališčih.

4.4. Električna energija

Oskrba z električno energijo v savinjski regiji poteka prek prenosnega in distribucijskega sistema. Glavna napajalna točka v regiji je RTP Podlog, ki je povezana z omrežjem 400 kV. V regiji so tudi omrežja 220 kV in 110 kV povezave. Na regionalni ravni je pomembno opredeliti potenciale za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov. Savinjska regija ima zadostne potenciale za proizvodnjo vetrne energije, kar lahko prispeva k povečanju deleža obnovljivih virov. Načrtuje se gradnja novih vetrnih elektrarn in nadgradnja obstoječih distribucijskih in prenosnih omrežij, da bi se omogočila učinkovita vključitev teh virov v omrežje. Prav tako je treba razmisliti o izrabi sončne energije, zlasti na zaradi premogovništva degradiranih površinah, z zakonodajo določenih prednostnih območjih, ter strehah industrijskih objektov in stanovanjskih hiš, kjer je mogoče namestiti sončne panele. Poleg tega je pomembno spodbujati energetsko učinkovitost in uporabo naprednih tehnologij za upravljanje porabe energije. Pametne omrežne tehnologije (ang. »smart grids«) omogočajo boljše upravljanje in optimizacijo porabe energije, kar lahko prispeva k zmanjšanju obremenitev omrežja in izboljšanju zanesljivosti oskrbe. Nujno je nadgraditi celotno omrežje na standarde 21. stoletja, ker z razvojem električnih vozil in urbanizacijo omrežje ne zadostuje številu uporabnikov. Odličen primer prakse so zadruge sončnih elektrarn Slovenije, ki spodbujajo uporabo sončne elektrane za lastno rabo, kar lahko dodatno razširi celotno električno omrežje in spodbuja trženje tega vira energije. Potrebna so vlaganja v raziskave in razvoj in implementacijo naprednih tako nizkoogljičnih kot brezobljičnih tehnologij.

4.5. Zemeljski plin

Oskrba z zemeljskim plinom v savinjski regiji poteka prek prenosnega in distribucijskega sistema. Glavna prenosna plinovoda na tem območju sta M2 in M2/1. Načrtovane so ureditve mejne prestopne točke Rogatec in razširitve prenosnega omrežja, kar bo izboljšalo zanesljivost oskrbe z zemeljskim plinom, vendar pa je priporočljivo premisliti o dolgoročni vzdržnosti uporabe zemeljskega plina kot energenta, še posebej ob upoštevanju globalnih trendov prehoda na obnovljive vire energije in zmanjšanja emisij toplogrednih plinov. Spodbujanje uporabe alternativnih virov energije, kot so bioplin in vodik, lahko prispeva k zmanjšanju odvisnosti od fosilnih goriv in izboljšanju trajnostne oskrbe z energijo. Razvoj infrastrukture za proizvodnjo, shranjevanje in distribucijo teh alternativnih virov energije je ključnega pomena za prihodnjo energetsko mešanico, vendar se odsvetuje uporaba zemeljskega plina kot energetskega vira energije.

4.6. Oskrba s toploto

Oskrba s toploto iz distribucijskih sistemov se izvaja v večjih naseljih, vključno z največjim sistemom v Šoštanju in Velenju, ki sta povezana s Termoelektrarno Šoštanj (TEŠ). Ta sistem zagotavlja toploto za gospodinjstva, industrijo in javne objekte. Distribucija toplote je izbirna občinska gospodarska javna služba (GJS), kar pomeni, da občine nimajo obveznosti izvajanja te storitve. Treba je spodbujati uporabo obnovljivih virov energije za proizvodnjo toplote, kot

so biomasa, geotermalna energija in sončna energija. Ti viri lahko bistveno prispejo k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov in izboljšanju trajnostne oskrbe s toploto.

4.7. Prometna infrastruktura

Skozi regijo potekajo ključne mednarodne prometne povezave, kar še dodatno poudarja njeno vlogo v nacionalnem in mednarodnem prometnem sistemu. Kljub visoki gostoti poselitve, ki je nadpovprečna v primerjavi z drugimi slovenskimi regijami, je poselitev koncentrirana predvsem v dolinah in kotlinah. Urbano središče regije tvori širše urbano območje Savinjske doline, ki vključuje mestni občini Celje in Velenje, dve središči druge in tretje stopnje. Poleg teh obstaja še šest središč tretje ravni in pet središč četrte ravni, kar kaže na kompleksno urbano strukturo. Delovne migracije kažejo, da je občina Nazarje najmočnejša glede na delež delovno aktivnega prebivalstva, ki ima zaposlitev v domači občini, sledita ji občini Zreče in Celje. Na drugi strani pa občina Tabor izkazuje najvišji delež prebivalcev, ki se dnevno vozijo na delo izven svoje občine, kar kaže na izrazito bivalno naravnanost. Migracijske vzorce je potrebno spremeniti, oziroma zagotoviti trajnostne prometne rešitve za obvladovanje potrebnih migracij, saj samo spremljanje teh vzorcev vodi v stalno rast prometa, zlasti zaradi uporabe osebnih vozil. V preteklih letih je bil viden trend zmanjševanja urbanizacije in selitve prebivalstva v enodružinske novogradnje, kar je posledično zmanjšalo privlačnost in uporabnost ne efikasnega javnega prevoza. Pričetek gradnje tretje razvojne osi in razvoj regionalnega kolesarskega omrežja predstavljata korak naprej v izboljšanju prometne povezanosti regije. Hkrati pa je potrebno upoštevati okoljske vplive teh infrastrukturnih projektov, saj mora trajnostni razvoj temeljiti na uravnoteženju gospodarskih potreb in varovanju naravnega okolja.

4.7.1. Cestni promet

Cestno omrežje v Savinjski regiji je eno najbolj razvitih v Sloveniji, saj obsega 5.615,87 km državnih in občinskih cest, kar regijo uvršča na drugo mesto po dolžini cestnega omrežja. Državnih cest je 760,5 km, od tega 108,1 km glavnih in 598,7 km regionalnih cest. Med njimi je 44,6 km kategoriziranih kot turistične regionalne ceste, kar poudarja pomen turizma v regiji. Gostota javnega cestnega omrežja je 2,36 km/km², kar je nad slovenskim povprečjem. Najvišja gostota cestnega omrežja je v občini Šmartno ob Paki, najnižja pa v občini Solčava. Leto 2020 je zaznamovalo začetek gradnje severnega kraka tretje razvojne osi, ki je ključnega pomena za izboljšanje prometne povezanosti regije. Tretja razvojna os, ki poteka iz smeri avstrijske Koroške preko Slovenj Gradca in Velenja do avtoceste pri Šentrupertu ter se nato nadaljuje proti Novemu mestu in naprej do Karlovca, predstavlja sekundarno prečno cestno omrežje, povezano z vseevropskim prometnim omrežjem. To katalizira gospodarski razvoj regije, saj izboljšuje dostopnost in povezanost z drugimi deli Slovenije in sosednjimi državami. Vendar pa se pri gradnji in posodobitvi cestne infrastrukture pogosto pojavljajo izzivi, kot so financiranje, pridobivanje zemljišč in usklajevanje z lokalnimi skupnostmi.

Usmeritve na področju mobilnosti poudarjajo potrebo po zaustavitvi rasti prevozov v cestnem prometu, zlasti v urbanih središčih, kjer cestni tovorni promet in uporaba osebnih vozil predstavljata največjo grožnjo trajnostni mobilnosti. Kljub temu je za izboljšanje povezanosti in dostopnosti regije nujno zgraditi manjkajoče cestne odseke ter izdelati makroskopske

prometne modele, ki bodo podprli učinkovito načrtovanje nove cestne infrastrukture in ustreznih priključkov. Glavni projekt za izboljšanje povezljivosti regije je izgradnja tretje razvojne osi. Prav tako je treba izdelati strokovne podlage za umeščanje prometnih vozlišč, kot so logistični intermodalni terminali, parkirišča za tovornjake in parkirišča P+R (parkiraj in se pelji (prestopi)).

4.7.2. Železniški promet

Železniško omrežje v Savinjski regiji je del štirih ključnih železniških koridorjev, ki prečkajo Slovenijo, in sicer Baltsko-jadranskega koridorja, Jantarnega koridorja ter Alpsko-zahodno balkanskega koridorja. Medtem ko Sredozemski koridor regijo ne prečka, je glavna dvotirna železniška proga med Mariborom in Zidanim Mostom ključnega pomena za regionalni in mednarodni promet. Na to glavno progo se navezujejo tri regionalne železniške proge: Celje–Velenje, Rogatec–Grobelno in Imeno–Stranje. Glavna železniška proga je elektrificirana in trenutno v postopku posodobitve, medtem ko regionalne proge niso elektrificirane, kar predstavlja oviro za nadaljnji razvoj železniškega prometa v regiji. Infrastruktura je prav tako izredno dotrajana in slabo vzdrževana. Zaradi tega so vlaki prisiljeni voziti počasneje, kljub temu da bi lahko, ob ustrezni kakovosti infrastrukture, dosegali precej višje hitrosti.

Strategija razvoja prometa v RS do leta 2030 ne predvideva večjih modernizacij regionalnih prog, kar pomeni, da bo regija morala sama vložiti napore v izboljšanje železniškega prometa. Usmeritve vključujejo izdelavo strokovnih podlag za zagotavljanje taktnih voznih redov na nivoju regije, dvotirnost na vseh železniških progah in elektrifikacijo regionalnih prog. Poseben poudarek je treba nameniti konkurenčnosti potniškega prometa, povečanju hitrosti in omogočanju prevoza koles in drugih prevoznih sredstev, kar je prioriteta regije tako za turizem kot za dnevno mobilnost. Pravilno načrtovana in izvedena infrastruktura spodbuja povezovanje z drugimi oblikami trajnostne mobilnosti, kot so kolesarske in pešpoti, ter lahko dodatno poveča privlačnost železniškega prevoza. V regiji je potrebno izboljšati tudi intermodalne povezave, ki omogočajo preprost prehod med različnimi oblikami prevoza. To vključuje vzpostavitev sodobnih železniških postaj in terminalov, ki so prilagojeni potrebam potnikov in tovora. Prav tako je pomembno izboljšati varnost in zanesljivost železniškega prometa, kar vključuje redno vzdrževanje in posodobitev infrastrukture ter uvedbo novih tehnologij za nadzor in upravljanje prometa. Povečanje konkurenčnosti železniškega prometa zahteva tudi ustrezno tarifno politiko, ki spodbuja uporabo železnic za prevoz blaga in potnikov. S celovitim pristopom k izboljšanju železniške infrastrukture in storitev lahko Savinjska regija postane prometno vozlišče višje ravni, ki bo prispevalo k trajnostnemu razvoju in večji mobilnosti prebivalcev.

4.7.3. Kolesarski promet

SPRS opredeljuje razvoj kolesarskega omrežja kot temeljni element trajnostne mobilnosti, ekološko naravnane turistične ponudbe in zdravega telesnega gibanja prebivalstva. Kolesarsko omrežje v Savinjski regiji vključuje državne daljinske, glavne in regionalne povezave, ki povezujejo urbana središča in turistična naselja. To omrežje se navezuje na evropske daljinske kolesarske povezave EuroVelo, ki so ključne za mednarodni kolesarski

turizem. Poleg tega se regionalno kolesarsko omrežje navezuje na sosednje regije in ostala občinska središča znotraj Savinjske regije.

Trenutno stanje kolesarskega omrežja v Savinjski regiji je v fazi razvoja, z določenimi segmenti, ki so že dobro urejeni, in drugimi, ki še potrebujejo izboljšave. Infrastruktura za razvoj kolesarskega prometa vključuje varne in udobne kolesarske poti, parkirišča za kolesa in kolesarske postaje. Vlaganja v kolesarsko infrastrukturo se osredotočajo na gradnjo novih kolesarskih poti, posodobitev obstoječih poti in vzpostavitev kolesarskih parkirišč, ki omogočajo varno shranjevanje koles. Pomen vlaganja v to infrastrukturo se kaže v povečani uporabi koles kot prevoznega sredstva, kar prispeva k zmanjšanju prometnih zastojev in onesnaževanja zraka. To vključuje informativne dejavnosti, ki poudarjajo koristi kolesarjenja, in prizadevanja za izboljšanje dostopnosti kolesarskih poti. Uspešna integracija kolesarskega prometa v celotno prometno strategijo regije zahteva tesno sodelovanje med občinami, državnimi organi in nevladnimi organizacijami. Aktivno sodelovanje vseh vključenih strani omogoča boljše načrtovanje, financiranje in izvedbo projektov ter izboljšuje povezavo med kolesarskimi potmi in drugimi oblikami javnega prevoza. Razvoj kolesarskega omrežja mora upoštevati različne potrebe uporabnikov, kot so rekreativni kolesarji, dnevni migranti in turisti. To vključuje potrebo po prilagoditvi infrastrukture in storitev, da ustreza potrebam različnih skupin uporabnikov. Sem spada vzpostavitev informacijskih točk, označevanje kolesarskih poti ter zagotavljanje podpore kolesarjem z vključitvijo servisnih postaj in počivališč. Povezovanje kolesarskega omrežja z javnim prevozom omogoča kombinirano uporabo različnih oblik mobilnosti, kar prispeva k večji fleksibilnosti in dostopnosti prevoznih storitev.

4.7.4. Zaključek

Analiza gospodarske javne infrastrukture v Savinjski regiji razkriva celostno strategijo razvoja, ki si prizadeva krepiti gospodarsko rast, trajnost in regionalno povezanost, pri čemer usklajuje prostorske potrebe ter cilje trajnostnega razvoja. Zajema ključne izboljšave v sektorjih prometa, energetike, upravljanja z vodami in ravnanja z odpadki ter poudarja medsebojno odvisnost teh področij pri ustvarjanju odpornega in trajnostno naravnanega regionalnega gospodarstva.

Energetska in okoljska strategija regije je tesno usklajena z nacionalnimi podnebnimi cilji, pri čemer poudarja obnovljive vire energije. Z namestitvijo vetrnih in sončnih elektrarn ter posodobitvijo elektroenergetskega omrežja želi regija zadostiti prihodnjim energetskim potrebam in istočasno zmanjšati okoljski odtis. V ravnanju z odpadki in odpadnimi vodami se vlaganja usmerjajo v reciklažno infrastrukturo in obrate za obdelavo odpadkov, kar podpira krožno gospodarstvo in zmanjšuje odvisnost od odlagališč. Okoljski ukrepi kažejo na ozaveščenost glede zmanjšanja ogljičnega odtisa ter odgovornega ravnanja z naravnimi viri.

Učinkovito upravljanje z odpadnimi in pitnimi vodami je prav tako prioriteta, saj regija vzpostavlja zanesljive distribucijske in kanalizacijske sisteme, ki vključujejo več občin. Takšna sodelovalna infrastruktura krepi regionalno odpornost proti okoljskim stresom ter podpira zdravje prebivalstva in varstvo lokalnih ekosistemov.

Na področju prometne infrastrukture regija intenzivno investira v posodobitev cestnih in železniških povezav. Obsežna cestna mreža je deležna strateških posodobitev, kot so načrtovana Tretja razvojna os in obvoznice, ki bodo zmanjšale mestna zastoja in izboljšale dostopnost. S tem Savinjska pridobiva vlogo pomembnega vozlišča v nacionalnem in mednarodnem logističnem omrežju. Obenem je v ospredju potreba po modernizaciji železniških povezav, kjer so prednostne naloge izboljšanje zmogljivosti za potniški in tovorni promet, zmanjšanje obremenjenosti cest in spodbujanje trajnosti. Ambiciozni infrastrukturni načrti obetajo večjo povezanost z drugimi regijami, kljub temu pa ostajajo izzivi pri financiranju in regulativnih postopkih. Načrtovanje trajnostne mobilnosti prinaša še dodatno razsežnost k razvojnim prizadevanjem. Poudarek na kolesarski mreži kot delu trajnostnega prevoza odraža daljnoviden pristop k zmanjšanju ogljičnih izpustov in spodbujanju ekološkega načina življenja. Povezave večjih urbanih središč s kolesarskimi potmi, ki se navezujejo na evropske trase, kot je EuroVelo, poleg okoljske koristi podpirajo tudi razvoj turizma in spodbujajo zdrav življenjski slog med prebivalci. V prihodnje pa bo ključno usklajeno načrtovanje prometne infrastrukture, ki bo upoštevalo prostorske in ekološke potrebe. Strategija razvojnega načrtovanja v Savinjski regiji vključuje natančne analize za umestitev ključnih objektov, kot so logistični centri, parkirišča P+R in intermodalni terminali. Sistem P+R, ki omogoča enostavno prestopanje na javni prevoz, prispeva k zmanjšanju uporabe osebnih vozil ter s tem h krajšim zastojem in nižjim onesnaženju zraka. Razvoj prometne infrastrukture je v regiji neenakomeren – medtem ko so nekateri segmenti dobro razviti, pa regionalne ceste in povezave med manjšimi naselji pogosto potrebujejo nadgradnjo, saj otežujejo dnevne migracije prebivalstva. Načrtovana rast trajnostne mobilnosti s poudarkom na javnem prevozu, kolesarskem prometu in pešačenju je ključnega pomena. Obnova in širitev obstoječih kolesarskih poti ter podpora kolesarjenju lahko zmanjšata odvisnost od osebnih vozil in postopno preoblikujeta avtomobilsko centrično miselnost. Tovrstna usmeritev v trajnost je ne le zaveza k bolj zelenemu okolju, temveč tudi priložnost za Savinjsko regijo, da postane zgled celostnega regionalnega načrtovanja, ki enakovredno vrednoti napredek in odgovornost do prihodnjih generacij.

Sodelovanje med občinami, regijskimi in državnimi institucijami ter zainteresirano javnostjo pri načrtovanju prometnih projektov je ključnega pomena. Vključevanje lokalnih prebivalcev v proces načrtovanja omogoča pridobivanje dragocenih povratnih informacij, kar zagotavlja, da so načrti prilagojeni potrebam skupnosti. Vzdrževanje infrastrukture v Savinjski regiji ostaja izziv zaradi omejenih finančnih sredstev, kar terja učinkovito načrtovanje in prioritetno izvajanje projektov. Dolgoročni cilji trajnostnega prometnega sistema, kot so zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, povečanje energetske učinkovitosti in dvig kakovosti življenja, bodo prispevali tako k okoljskemu zdravju kot k blaginji prebivalstva.

5. KLJUČNI IZZIVI IN STROKOVNE PODLAGE PRI PRIPRAVI RPP

5.1. Razvojni izzivi po območnih razvojnih partnerstvih (ORP)

Razvoj Savinjske regije se sooča s številnimi zapletenimi izzivi, ki zahtevajo celostno in preudarno načrtovanje na več ravneh, saj so gospodarski, okoljski in prostorski vidiki tesno prepleteni. Ena od ključnih prioritet je vzpostavitev učinkovite protipoplavne zaščite, saj so številni deli regije še vedno izpostavljeni tveganju ob večjih nalivih. Kljub temu, da bi širitev industrijskih con lahko prispevala k večji privlačnosti regije, pogosto nastajajo konflikti med potrebami po prostoru za industrijo in skrbmi glede varstva okolja. Pomembno je, da se pri tem upoštevajo tudi vprašanja, kot so ohranjanje kmetijskih zemljišč in spodbujanje trajnostnega turizma, ki sta ključna za dolgoročni gospodarski razvoj in ohranjanje naravnih virov.

Hkrati pa širjenje urbanih območij ogroža kmetijska zemljišča, kar predstavlja veliko izzivov za uravnoteženo prostorsko načrtovanje. Pomanjkanje celovitega prostorskega načrta v urbanih središčih ovira razvoj ključnih stanovanjskih, izobraževalnih in drugih potrebnih projektov, kar ima neposreden vpliv na mobilnost prebivalcev in njihovo kakovost življenja. Še posebej problematično je, da prostorska omejenost pogosto zavira gradnjo novih prometnih povezav, ki so nujne za večjo dostopnost regije, čemur je treba posvetiti več pozornosti.

Demografske spremembe, zlasti staranje prebivalstva in izseljevanje mladih, dodatno otežujejo izzive regije, saj vplivajo na vzdrževanje socialnih storitev in omejujejo gospodarsko rast. Regije, ki se premikajo v post-premogovno obdobje, si morajo prizadevati za prehod na obnovljive vire energije in trajnostni turizem. Vendar pa za uspešno preobrazbo pogosto primanjkuje potrebnih dolgoročnih investicij in podpore, kar še dodatno otežuje prilagoditev na nove gospodarske razmere.

Razdrobljenost zemljišč, lastniški spori in pomanjkanje komunalne infrastrukture na območjih ob glavnih prometnih koridorjih omejujejo možnosti za širitev industrije, kar pomeni, da je treba okrepiti sodelovanje med različnimi organi, predvsem na področju kmetijstva, varstva voda in prostorskega načrtovanja. Neskladja med državnim in regionalnim nivojem pogosto upočasnijo razvoj projektov, saj občine poskušajo usklajevati gospodarske in urbanizacijske potrebe z varstvom okolja. V tem kontekstu bi širše določanje mestnih območij (ŠMO) lahko nudilo bolj jasne smernice za načrtovanje, vendar bo brez večje usklajenosti med regionalnimi in nacionalnimi akterji razvoj še naprej omejen.

V okviru priprave Regionalnega prostorskega plana (RPP) so predstavniki Območnih razvojnih partnerstev (ORP) prepoznali številne skupne izzive, ki vplivajo na regionalni razvoj. Ključno je, da se prostorsko načrtovanje izvaja celostno, ob vključevanju zakonodajnih, okoljskih in gospodarskih vidikov. Kljub različnim značilnostim občin se te soočajo s prepletenimi izzivi, ki zahtevajo usklajeno obravnavo. To še posebej velja za ključna vprašanja, kot so prometna infrastruktura, poplavna varnost, varstvo kmetijskih zemljišč in trajnostni turizem, ki tvorijo temelje za nadaljnji razvoj regije. V tem okviru je nujno okrepiti sodelovanje med občinami, da se prepreči drobljenje razvojnih pobud ter zmanjšajo birokratski zapleti, ki pogosto upočasnjujejo napredek.

5.1.1. ORP Obsotelje in Kozjansko

Občina Rogaška Slatina je v zadnjih letih postavila ambiciozne temelje za prihodnji razvoj, ki se osredotočajo na ključna področja, katerih uspešna realizacija lahko pomembno vpliva na regionalno dinamiko. Z vzpostavitvijo novih gospodarskih površin se že izvaja skrbno iskanje primernih lokacij, kar bo omogočilo razvoj mladih podjetnikov in inovativnih projektov, ki bodo spodbudili lokalno gospodarstvo ter prispevali k povečanju zaposlovanja. To pa ni edina prednostna naloga občine, saj so v načrtih tudi številni večstanovanjski projekti, namenjeni mladim družinam. V obdobju demografskih izzivov, ki jih občina delno deli z drugimi regijami, predstavlja to ključen korak k izboljšanju bivalnih pogojev in povečanju kakovosti življenja v regiji. Občina si prizadeva tudi za širitev športnih in parkovnih površin, kar bo občanom omogočilo več možnosti za aktivno preživljanje prostega časa in spodbujanje zdravih življenjskih navad. Park Nimno, ki bo povezan z naravoslovnim Bobrovim centrom, ne bo zgolj prostor za rekreacijo, ampak tudi pomemben del turistične ponudbe, ki bo omogočil raziskovanje lokalne ekologije in prispeval k butičnemu turizmu. Krajinski park Boč - Donačka Gora bo, z drugimi podobnimi načrti, oblikoval okvir za ekološki, butični in aktiven turizem, ki bo izkoristil naravne danosti in kulturno dediščino, s ciljem privabiti obiskovalce in jim ponuditi edinstveno izkušnjo. Vse te aktivnosti seveda zahtevajo tudi infrastrukturne izboljšave, kot so rekonstrukcija ceste Dramlje-Dobovec ter posodobitev železniške infrastrukture, ki bosta občini omogočili boljšo povezanost z drugimi območji. Ta celovita razvojna strategija, ki vključuje sodelovanje z sosednjimi občinami, ne predstavlja le načrta za lokalni napredek, temveč tudi zgled proaktivnega vključevanja v izzive regionalnega prostorskega plana. To je jasen pokazatelj ambicije občine, da se prilagodi potrebam sedanje in prihodnjih generacij.

Občina Šentjur se danes sooča s kompleksom izzivov, ki segajo od obvladovanja poplavne nevarnosti do učinkovitega upravljanja vodnih virov, kar skupaj odraža vse večje zahteve po trajnostnem in odpornejšem načrtovanju prostora. V kontekstu teh izzivov sta bila identificirana ključna infrastrukturna projekta: zadrževalnik visokih voda Črnolica, povezan z Navezovalno cesto Dramlje–Šentjur (EUP NC1, NC2, NC3, NC4), in suhi zadrževalnik Lokarje (EUP ŠE23/1). Oba projekta sta namenjena zmanjševanju poplavne ogroženosti v regiji ter varovanju prebivalcev in infrastrukture pred morebitnimi naravnimi nesrečami, kar postaja vedno bolj nujno ob naraščajočih tveganjih, ki jih prinašajo podnebne spremembe. Vključitev obeh zadrževalnikov v pripravo Regionalnega prostorskega plana (RPP) občine ni le izraz lokalnega odziva na akutne okoljske probleme, temveč tudi strateški korak k dolgoročnemu urejanju prostora v luči podnebnih sprememb. Kot osrednja elementa boja proti poplavni nevarnosti prispevata h gradnji bolj odpornega, prožnega okolja, ki ne le da varuje življenja in lastnino, temveč omogoča razvoj v smeri trajnostno zasnovanega prostora. Za oba infrastrukturna posega sta bila tako že izdelana Odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu (OPPN), pri čemer prvi odlok podrobno ureja območje Navezovalne ceste Dramlje–Šentjur in zadrževalnik visokih voda ob reki Voglajni, medtem ko se drugi osredotoča na območje suhega zadrževalnika Lokarje. Odloka, dostopna v uradnem listu, zagotavljata preglednost in dostopnost informacij, s čimer občina povečuje zaupanje javnosti ter vključuje lokalno skupnost v proces načrtovanja.

Občina Podčetrtek se v zadnjih dvajsetih letih vse bolj uveljavlja kot prepoznaven turistični in razvojni center, ne le v Sloveniji, temveč tudi v širši evropski regiji. S svojimi Termami in drugimi

turističnimi znamenitostmi, ki privabljajo obiskovalce, igra ključno vlogo v turizmu, kar je vredno omeniti regionalni ravni. Občina ponuja bogato naravno okolje in se osredotoča na razvoj turistične infrastrukture, kar dodatno krepi njen ugled. Pri razvoju poselitve zemljišč v Občini Podčetrtek je ključno, da se osredotočimo na nadaljevanje avtohtone razpršene poselitve, kar bo pripomoglo k ohranjanju naravnega okolja in mladih v lokalnih skupnostih. Pomembno je, da se prostor učinkovito izkoristi, da se izognemo nastajanju zelenih plomb, ki niso primerne za kmetijske ali stavbne namene. S poudarkom na trajnostnem razvoju in obstoječi prostorski politiki bomo ohranili in izboljšali kakovost življenja v naši občini. Pri razvoju gospodarske javne infrastrukture (GJI) je treba povečati izkoriščenost proge št. 44 (D.M. – Imeno – Stranj). Poudarek priprave izhodišč mora biti na razvoju GJI in poselitvi, saj bomo obstoječe turistične zmogljivosti še naprej razvijali. Z dobrim temeljem na regionalni ravni lahko pričakujemo uspešen nadaljnji razvoj tudi na občinski ravni. Priloženi osnutek Občinskega prostorskega plana (OPN) ponuja vpogled v to, kaj Občina Podčetrtek predstavlja, kaj ponuja in kje so njene razvojne prednosti. V osnutku je vključena tudi krajinska zasnova, ki je nujno potrebna zaradi bližine Kozjanskega parka. Poleg tega je občine izpostavila idejno zasnovo za TRC Vonarje, za katerega so strokovne podlage v fazi pridobivanja mnenj za gradnjo, ter dokumentacijo za DGD novega doma starejših občanov. Na voljo je tudi skica predvidenega športnega stadiona na obstoječem hipodromu v Imenem, ki ga nameravamo vključiti v spremembo OPN. S temi dokumenti želimo oblikovati trdne temelje za prihodnji razvoj in trajnostno rast naše občine.

Občina Kozje je v zadnjih letih dosegla izjemen napredek na različnih področjih, kar je rezultat tako lastnega financiranja projektov kot tudi sofinanciranja iz različnih virov. Med najpomembnejšimi dosežki so rešitve za stanovanjsko problematiko, urejanje prometne in komunalne infrastrukture, izgradnja doma starejših ter dograditev vrtca. Občina je prav tako investirala v turistični razvoj in ohranjanje kulturne dediščine, kar prispeva k izboljšanju kakovosti življenja občanov ter zaščiti naravne okolice. Kljub tem pozitivnim trendom se občina sooča z izzivi, kot je sprejemanje Občinskega prostorskega načrta (OPN). Zakonodajni rok za veljavnost starih prostorskih aktov se izteče konec tega leta, kar dodatno pritiska na občinske organe, da hitro sprejmejo novi načrt, saj bi v nasprotnem primeru lahko izgubili pravne podlage za nadaljnji razvoj. V sklopu sprejemanja OPN se trenutno pripravlja hidrološko-hidravlična študija, katere izvedba se je večkrat zamaknila. Po trenutnih obljubah naj bi bila ta študija končana nekje oktobra ali novembra 2024, kar pomeni, da bo potrebnega še precej časa za njeno potrditev. Občina se zaveda, da ohranjanje kakovosti naravnih virov, kot je reka Bistrica, ki teče skozi njen teritorij, predstavlja ključen izziv. Zaradi zaščitenega statusa Kozjanskega parka so možnosti za gradnjo dodatno omejene, kar lahko privede do izgube velikih površin stavbnih zemljišč. Hkrati se še vedno soočajo s stanovanjsko problematiko; kljub obstoju 74 neprofitnih stanovanj, ki so trenutno v celoti zasedena, obstaja nujnost po dodatnih investicijah za obnovo in novogradnjo. Pomembna novost, ki bo vplivala na prihodnost občine, je izdelava SP Krajinske zasnove (KZ) za Kozjanski krajinski park, ki bo pomagala definirati smer razvoja občine. S tem se bo zagotovilo, da bo razvoj v skladu z ohranjanjem naravnih virov in kulturne dediščine, kar je ključno za trajnostni napredek. Podjetje Trasa d.o.o. je leta 2017 izdelalo idejno zasnovo za izgradnjo kolesarskih povezav v občini Kozje, katerih cilj ni le povezati kraje znotraj občine, temveč tudi vzpostaviti povezave s sosednjimi občinami. Predlagane kolesarske povezave, kot so Dobležiče – Lesično, Lesično – Kozje in Kozje – Podsreda, bi lahko pozitivno vplivale na lokalni turizem in zdrav način prevoza. Poleg tega je država že izvedla projekt obnove regionalne ceste R2 422/1333, kjer

je predvidena tudi izgradnja kolesarske povezave s sosednjo občino. Za dosego trajnostnega razvoja občine pa je ključnega pomena tudi reševanje problematike širjenja stavbnih zemljišč, kar je potrebno za potrebe domačinov in razvoj kmetijske dejavnosti. Občina se zaveda, da je potrebno usklajevati interese lokalne skupnosti z zaščito naravnega okolja in kulturne dediščine. Nadaljnji razvoj infrastrukture, reševanje stanovanjske problematike in zagotavljanje dostojne zdravstvene oskrbe, ob upoštevanju geoloških značilnosti območja, ostajajo v ospredju občinskih prioritet.

Občina Šmarje pri Jelšah se v svojih prizadevanjih za prostorsko načrtovanje in razvoj naselij usmerja v celovito analizo in natančno definiranje ureditvenih območij, ki so ključna za trajnostno in usklajeno rabo prostora. Strokovne podlage, na katerih temelji ta proces, izhajajo iz potreb urbanistične stroke, ki združuje naravne danosti, socialne in gospodarske dejavnike ter razvojne ambicije različnih skupnosti. Ta kompleksnost urbanističnega načrtovanja zahteva integrativen pristop, ki ne le upošteva trenutne potrebe lokalnega prebivalstva, ampak tudi oblikuje dolgoročne strategije rasti in razvoja. Načrtovanje v občini tako deluje kot most med varovanjem naravnih in kulturnih dobrin ter razvojem obrtnih in stanovanjskih površin. Ena od ključnih komponent teh strokovnih podlag je oblikovanje obrtno-stanovanjske cone v Mestinjah, znane pod oznako EUP ME 08. Ta projekt je pomemben del širše vizije, ki predvideva izdelavo občinskega podrobnega prostorskega načrta (OPPN). OPN ne predstavlja le formalnosti; je ključen dokument, ki bo omogočil pridobitev gradbenih dovoljenj za novogradnje ter ureditev prometnih in komunalnih površin, kar bo bistveno vplivalo na kvaliteto življenja v tem območju. Občina se zaveda, da je optimalna izraba nezazidanih stavbnih zemljišč nujna za aktivacijo prostorskih potencialov. Ugotovljeno je, da občina razpolaga s skupno 905,58 ha stavbnih zemljišč, pri čemer približno 21 % teh zemljišč ostaja nepozidanih, kar predstavlja velik razvojni potencial. Analiza razvrščа ta zemljišča po razvojnem stanju in razkriva, da je 45,3 % uvrščenih v najnižjo razvojno stopnjo, kar pomeni, da so njihova raba in izgradnja omejene zaradi naravnih ali infrastrukturnih dejavnikov. Hkrati pa kar 25,2 % nepozidanih zemljišč spada v najvišjo razvojno stopnjo, kar omogoča takojšnjo gradnjo. Ta raznolikost v razvojnem stanju zemljišč odpira številne možnosti za prihodnje projekte in investicije. Vsa ta prizadevanja so usmerjena v oblikovanje prostorske strategije, ki upošteva lokalne potrebe in razmere ter zagotavlja trajnostno in uravnoteženo rabo prostora. Pomembno je, da se ob upoštevanju naravnih in kulturnih danosti občine Šmarje pri Jelšah oblikujejo rešitve, ki ne le omogočajo razvoj, temveč tudi ohranjajo in krepijo identiteto tega območja. Tak celovit pristop k prostorskemu načrtovanju ne le krepi kakovost bivanja, temveč tudi izboljšuje dostopnost storitev in infrastrukture ter prispeva k trajnostnemu razvoju skupnosti. Poleg tega je občina nedavno naročila Urbanistično zasnovo Šmarja pri Jelšah kot glavnega naselja in novega občinskega središča Mestinje. Ta zasnova predvideva dinamičen razvoj, ki bo vključeval širok spekter funkcionalnih in estetskih elementov, kar bo dodatno obogatilo lokalno skupnost. Z vidika zgodovine in tradicije območja je pomembno, da se ohranja naravno in kulturno dediščino, hkrati pa se omogoča modernizacija in prilagoditev sodobnim potrebam. Kot del celovitega pristopa se tudi razvija kompleks šole in hitro rastoča gospodarska cona iz starega jedra, kar odraža ambicije občine za spodbujanje izobraževanja, inovacij in podjetništva. Tak razvoj ni le korak naprej v urbanem načrtovanju, ampak tudi prispevek k večji socialni koheziji in aktivnemu vključevanju vseh članov skupnosti. Z ustvarjanjem takšnega okolja občina Šmarje pri Jelšah ne le da izboljšuje kakovost življenja svojih prebivalcev, temveč postavlja temelje za trajnostno in vključujočo prihodnost.

Občina Dobje se trenutno nahaja v zahtevnem položaju zaradi prepleta razvojnih izzivov, demografskih sprememb in pomanjkanja sredstev. Omejene naložbe in zastali razvoj zavirajo uresničevanje dolgoročnih vizij in ohranjanje trenutne kakovosti življenja. Med največjimi izzivi so omejitve natura 2000 in težave z Dobjanskim potokom, pa tudi nenehno odseljevanje prebivalcev. Želje po vzpostavitvi obrtne cone in urejeni pešpoti ob regionalni cesti ostajajo neuresničene zaradi pomanjkanja sredstev. Demografska slika kljub polnemu vrtcu kaže na upad števila prebivalcev. Mlade družine in javni kadri, kot so prostovoljni gasilci, se selijo iz občine, ker ni ustreznih stanovanjskih zmogljivosti. Nepremičninski fond je omejen, brez zadostne zaloge za nova prebivališča ali prenovo praznih stavb, kar otežuje zadrževanje mladih. Tudi načrt za dom za starejše je zaradi terenskih omejitev in visokih stroškov postal neizvedljiv. Kljub navidezno visoki stopnji razvitosti pa se občina sooča s težavami pri pridobivanju državnih sredstev; višji razvojni faktor, ki je dosti višji zaradi odsotnost socialnih stanovanj, namreč ne odraža dejanskega stanja. Tako občina ne izpolnjuje pogojev za določena državna financiranja, ki so ključna za razvoj projektov na lokalni ravni. Podeželski način življenja prav tako počasi izginja; tradicionalne kmetije so zapuščene, mlajše generacije pa kmetijstva ne vidijo več kot življenjske poti, kar ogroža trajnost kmetijstva in prepoznavnost podeželske identitete. Občina tako izgublja na področju samooskrbe, kmetijska zemljišča in objekti pa postopoma propadajo. Povezovanje kolesarskih poti z okoliškimi občinami kaže na željo po večji regionalni integraciji, vendar je izvedba teh načrtov ponovno omejena s sredstvi. Občina se sicer ukvarja s spremembami in dopolnitvami prostorskega načrta (OPN), vendar ostaja vprašanje, koliko od teh načrtov bo mogoče realizirati zaradi pomanjkanja finančnih in kadrovskih virov. Kljub vsem izzivom pa je v občini prisoten potencial. Z vzpostavitvijo obrtne cone bi lahko ustvarili potrebna delovna mesta, zadržali mlade in spodbudili lokalno ekonomijo, predvsem ob izboljšavi povezanosti s kolesarskimi in pešpotmi, kar bi pritegnilo obiskovalce iz širše regije. Ključno vprašanje pa ostaja, ali bodo razpoložljiva sredstva zadostovala za vsaj delno realizacijo teh zamisli.

5.1.2. ORP Spodnje Savinjsko

Občina Žalec je v svojem prostorskem in gospodarskem razvoju že dlje časa usmerjena v optimizacijo izkoriščanja mineralnih surovin. Območje Zaloške Gorice, ki je ključnega pomena za nadaljnji razvoj občine, vključuje površinski kop tufa in bentonita, kjer se načrtuje postopna opustitev rudarskih dejavnosti. Ta premik odpira vrata novim, bolj trajnostnim možnostim rabe prostora, med katerimi se še posebej izpostavlja umeščanje sončnih elektrarn. Kljub že opredeljeni opustitvi rudarskih del, občina še vedno čaka na odgovore Ministrstva za naravne vire in prostor, ki bodo podrobneje opredelili pogoje za nadaljnji razvoj na tem območju. Vzporedno z načrtovanimi spremembami na področju izkoriščanja mineralnih virov, Občina Žalec v okviru regionalnega prostorskega načrtovanja prepoznava štiri ključne razvojne prioritete, ki bodo oblikovale prihodnost občine. Prva prioritetna naloga je širitev gospodarske cone Arnovski gozd, katere obstoječi del je že skoraj v celoti zaseden. V ta namen občina načrtuje povečanje cona za dodatnih 38,5 ha, kar omogoča širitev gospodarskih dejavnosti in posledično krepitev lokalnega gospodarstva. Pomemben dejavnik pri izbiri območja za širitev je njegova prometna dostopnost, saj leži severno od avtoceste A1, kar omogoča enostavno integracijo v širše prometne tokove. Druga ključna naloga pa je širitev športnega centra Žalec.

Načrtovana širitev športno-rekreacijskega območja bo obsegala večnamensko športno dvorano z najmanj 1500 sedeži in širok spekter zunanjih športnih površin. Ta razvoj ni zgolj usmerjen v zadovoljitev potreb lokalnih prebivalcev, temveč bo omogočil dostopnost športnih storitev tudi širši regiji, hkrati pa spodbudil zdrav način življenja. Tretji velik izziv je obnova križišča Diverging Diamond Interchange (DDI) na območju AC priključka Žalec, ki je ključnega pomena za izboljšanje prometne pretočnosti in varnosti. Analize strokovnjakov so pokazale, da je to edina smiselna rešitev za odpravo prometnih zastojev in povečanje prometne varnosti na tem območju. Četrta prioritetna naloga je umeščanje južne povezovalne ceste, katere izgradnja bo omogočila izgradnjo suhih zadrževalnikov za zadrževanje visokovodnih tokov. Po zaključeni gradnji bo ta cesta postala ključna za vzdrževanje infrastrukture in povezovanje avtoceste z mestnim središčem Žalca. Vse te razvojne naloge so del širših prizadevanj občine, da se ne zgolj prilagodi potrebam sedanjega prebivalstva, temveč se tudi aktivno pripravlja na izzive prihodnosti, s čimer krepi svojo konkurenčnost in izboljšuje kakovost življenja svojih občanov. Z izvedbo teh ukrepov si občina prizadeva ustvariti dolgoročne gospodarske koristi in okrepiti svojo vlogo v širšem regionalnem kontekstu.

Občina Prebold se sooča z izzivom zagotavljanja ustrezne prometne infrastrukture, kar vključuje umestitev obvoznice iz industrijske cone Prebold do regionalne ceste v Šentrupertu. Ta obvoznica bo omogočila dostop do avtocestnega priključka Šentrupert ter bistveno olajšala pretok tovornega prometa iz in v industrijsko cono, hkrati pa bo zmanjšala obremenitev obstoječih naselij, kot so Dolenja vas, Kaplja vas in Latkova vas. Nadalje se predlaga širitev območja za stanovanjsko gradnjo v Latkovi vasi, kar bi povezalo obstoječe naselje z razpršeno gradnjo zahodno od strnjenega naselja, s skupno površino približno 22.000 m². Ta razvoj bo pripomogel k izboljšanju življenjskih razmer in povečanju bivalnih kapacitet v občini. Poleg tega je pomembno vključiti ukrepe za poplavno varnost v območju Savinje in Bolske, kar bo povečalo varnost prebivalcev in zaščitilo njihovo premoženje. Prav tako se predlaga umestitev daljinske državne kolesarske povezave na območju Občine Prebold, ki bo potekala izven prometnic. Ta pobuda bo spodbujala trajnostno mobilnost in zagotavljala dodatne rekreacijske možnosti za občane ter obiskovalce. S temi ukrepi si Občina Prebold prizadeva za trajnosten razvoj in izboljšanje kakovosti življenja svojih prebivalcev.

Občina Vransko se aktivno vključuje v projekte, katerih cilj je izboljšanje poplavne varnosti, vključno z ureditvijo vodotokov, kot so Merinščica, Podgrajščica in Cerkovnica, ki se bodo uredili do njihovega vtoka v Bolsko. Poleg teh ukrepov se načrtuje tudi izgradnja suhega zadrževalnika na reki Merinščici, ki bo pomembno prispeval k zaščiti pred poplavami in zaščiti celotnega območja. Za dosego trajnostnega razvoja se občina osredotoča na širitev poslovne cone Čeplje proti jugu, kar bo prispevalo k gospodarskemu razvoju in ustvarjanju novih delovnih mest. Poudarek je tudi na razvoju turizma, predvsem na oživljanju hribovskih kmetij, kmečkega turizma in plezalnega turizma, ki dodatno obogatijo turistično ponudbo občine in privabljajo domače in tuje obiskovalce. Z izgradnjo novih kolesarskih poti in širjenjem obstoječe pešpoti si občina prizadeva izboljšati mobilnost prebivalcev ter zagotoviti večjo dostopnost za vse uporabnike. S temi ukrepi se krepi infrastruktura, hkrati pa zagotavlja, da občina Vransko ostaja trajnostno usmerjena v prihodnost, kjer je kakovost življenja prebivalcev ključna.

Načrt razvojnih programov občine Tabor za obdobje 2025 – 2028 zajema več ključnih točk. Medgeneracijski center Tabor, ki spada pod lokalno samoupravo, in poslovna kmetijska cona Tabor predstavljata pomembne usmeritve za razvoj občine. Poudarek je tudi na spodbujanju

rabe obnovljivih virov energije v okviru pridobivanja in distribucije energetskih surovin. Ureditev cestnega prometa za varno uporabo javnega prevoza in spodbujanje okolju prijaznega prometa, vključno z izboljšanjem avtobusnih postajališč, prehodi za pešce in posodabljanjem cest, so ključne naloge za zagotavljanje kakovostne prometne infrastrukture. Krepitev kolesarskih povezav in pešpoti se dopolnjuje s prizadevanji za varovanje okolja in naravne dediščine, kjer so vključeni projekti, kot je kanalizacija Pondor – Kapla ter prilagoditev na podnebne spremembe z razvojem umetnega jezera, ki služi zadrževanju vode in razvoju turizma. Prostorsko planiranje in stanovanjska komunalna dejavnost se osredotočata na spremembe in dopolnitve Občinskega prostorskega načrta Tabor, pri čemer bo prihodnost razvoja odvisna od hidrološke hidravlične študije. Rekonstrukcija vodovodnega sistema v več krajih, vključno s Polzelo, Braslovčami, Preboldom, Taborom in Vranskim, je nujna za zagotavljanje zadostne oskrbe s pitno vodo. Kulturni in športni razvoj je prav tako pomemben, saj vključuje knjižnico Tabor, športni park in kulturni center. Širitev podružnične osnovne šole Vransko Tabor je nujna za podporo rastočemu številu prebivalcev. Največji izziv pri prostorskem planiranju v Občini Tabor ostaja vprašanje poplavne varnosti. Za to so nujni hidrološki hidravlični študiji in karte poplavnih razredov, saj brez njih razvojni ukrepi ostajajo omejeni le na gradnjo prometnih povezav, kar lahko blokira nadaljnji razvoj. Apeliramo na vključitev potokov Konjščica in Kučnica v te študije, saj ogrožata nižinske dele z največjimi naselji v občini. Na strani 9 osnutka izhodišč se ne strinjamo z navedbo, da se industrijske cone ne morejo širiti; predlagamo, da se dovolijo širitve obstoječih majhnih poslovnih con, ki so ustrezno povezane z infrastrukturo. Načrtujemo tudi širitev kmetijsko poslovne cone, ki se logično umešča v gospodarsko strukturo občine. Dolgoročno se predvideva prestavitev regionalne ceste III. reda, številka 8215, med Pondorjem in Taborom, da bi se sprostila prometna obremenjenost v Ojstriški vasi in Pondorju. Kot smo poudarili na sestanku, želimo ostati pomemben del Savinjske regije in se izogniti statusu sive cone v razvojnem programu. Občina Tabor si torej prizadeva za uravnotežen razvoj, ki upošteva potrebe skupnosti, naravne danosti in gospodarske priložnosti. Kljub tem številnim pozitivnim ukrepom pa občina Tabor opozarja na ključne izzive pri uresničevanju prostorskega razvoja, zlasti v zvezi s poplavno varnostjo. Za uspešno izvedbo načrtovanih ukrepov je nujno, da se izvedeta hidrološka in hidravlična študija, ki bo omogočila varno in trajnostno širjenje infrastrukture. Občina si prizadeva, da ne bi bila spregledana v regionalnem prostorskem načrtovanju, saj je odločena ostati pomemben del Savinjske regije, ki bo v prihodnosti zagotavljala gospodarsko rast in večjo kakovost življenja za vse prebivalce.

Občina Braslovče si prizadeva aktivno sodelovati v Savinjski regiji, zlasti pri oblikovanju strategij za hribovita in težje dostopna območja, ki se soočajo z demografskim nazadovanjem. Poudarjeno je tudi skupno sodelovanje pri varovanju okolja, kulturne dediščine ter obvladovanju naravnih in drugih nesreč, kar vključuje protipoplavno zaščito, saj vodotoki, ki predstavljajo poplavno nevarnost, tečejo skozi območja več občin. V okviru teh prizadevanj načrtuje Občina Braslovče sodelovanje z občinama Nazarje in Mozirje na področju sonaravnega razvoja ter z Občino Tabor glede poenotenja meril in pogojev za gradnjo v zvezi s trendom gradnje počitniških hiš. Pomembno je tudi skupno urejanje celotne infrastrukture z vsemi sosednjimi občinami, kar bo omogočilo bolj usklajen razvoj regije. Glede usmeritev za razvoj poselitve OPN (23. člen) določa, da naselje Braslovče z Rakovljami prevzema vlogo pomembnega središča na ravni občine in lokalnega središča v državni hierarhiji, kar je še posebej pomembno ob upoštevanju pričakovanega povečanja števila prebivalcev zaradi

selitev iz poplavnih območij po poplavah leta 2023. Razvoj poselitve ob reki Savinji predstavlja dodaten izziv, saj se reka v vzhodnem delu občine Braslovče izkaže za naravno in kulturno vrednoto, zaščiteno v okviru omrežja Natura 2000. Z upoštevanjem poplavnih dogodkov iz leta 2023 se predlaga celovit načrt za obvladovanje prostorskega razvoja na obeh bregovih reke. OPN že določa omejitve za razvoj naselij ob Savinji, s posebnim poudarkom na poplavni zaščiti, kar obvezuje k skrbnemu načrtovanju in izvedbi protipoplavnih ukrepov. Poleg tega se po poplavah predvideva zmanjšanje naselja Letuš, kar vpliva na njegovo vlogo v občinski strukturi, medtem ko se Braslovče in Rakovlje krepita kot pomembnejša naselja. Na območju razpršene poselitve počitniških hiš, ki se nahaja na jugozahodu Grajske vasi in meji na Občino Tabor, je ključno usklajevanje gradbenih smernic s sosednjo občino, kar je pomembno za razvoj turizma, ki bi moral biti skladen z lokalnimi vrednotami in naravno dediščino. Na področju gospodarske infrastrukture se načrtuje umestitev regionalno pomembne gospodarske cone in intermodalnega centra v Trnavi – Šentrupertu. Občina Braslovče se že lahko pohvali z obstoječimi prometnimi povezavami, ki so pomembne za širše regionalne in nacionalne prometne tokove. Načrtovana širitev obstoječih poslovnih con in intermodalnih centrov bo pomembno vplivala na gospodarstvo in omogočila dodatne zaposlitve. Sprostitve stavbnih zemljišč za te dejavnosti v okviru OPN je potrebno povečati, da bi zadostili naraščajočim potrebam po dostopnih gospodarskih prostorih. Svetovanje glede vplivov načrtovane 3. razvojne osi (3RO) na prostor je prav tako nujno, saj se 3RO ne pojavlja le kot generator novih razvojnih priložnosti, ampak prinaša tudi potencialne negativne vplive, ki jih je treba upoštevati v načrtovanju. Pomembno je, da se oblikujejo kmetijske politike, ki bodo v obravnavanem območju ohranile naravne vrednote in omogočile trajnostni razvoj kmetijstva. Razvoj turizma se usmerja v območja, kjer so naravne danosti še posebej ugodne, kot so območje Žovneškega jezera in Preserskih jezer, ki nudita obsežne možnosti za razvoj rekreacije in turizma, ob tem pa je treba upoštevati ohranjanje naravnih vrednot. Savinja, ki se ponaša z bogato kulturno in naravno dediščino, se mora ohranjati kot prostor za vodne športne aktivnosti in druge prostočasne dejavnosti, ki ne povečujejo poplavne ogroženosti. Vključevanje novih turističnih vsebin, kot so kmečki turizem in pohodništvo v Dobroveljah, se lahko izkaže za pomembno priložnost za razvoj lokalne skupnosti. Z upoštevanjem vseh zgoraj navedenih usmeritev in pripomb bi se morale oblikovati celovite strategije, ki ne le ohranjajo prostorske značilnosti, ampak tudi spodbujajo trajnostni razvoj. Predlagamo, da se izhodišča za regionalno prostorsko načrtovanje dopolnijo in uskladijo z lokalnimi potrebami in cilji, s čimer bomo zagotavljali kvaliteto življenja in ohranjali naravno in kulturno dediščino območja.

5.1.3. ORP Osrednje Celjsko

Osrednje Celjsko območje se nahaja na pomembni razvojni prelomnici, saj se sooča z vrsto kompleksnih izzivov, ki vplivajo na njegovo trajnostno prihodnost in dolgoročno blaginjo prebivalcev. Mestna občina Celje se zaveda svoje vloge kot srce regije in se osredotoča na krepitev svojega položaja kot gospodarskega, kulturnega, izobraževalnega, upravnega, zdravstvenega, turističnega, športnega in prometnega središča. V okviru svojih petih razvojnih ciljev se občina trudi za dosego dostopne in učinkovite občinske uprave ter za trajnostni urbani razvoj, ki bo izboljšal kakovost življenja občanov. Osrednji izziv, s katerim se sooča Celje, je pomanjkanje Občinskega prostorskega načrta (OPN), kar upočasnjuje napredovanje načrtovanih projektov. Občina se osredotoča na razvoj novih stanovanjskih območij, ki bodo

opremljena s socialno infrastrukturo, ter na uvajanje transportnega vozlišča. Ključne so tudi načrti za izgradnjo zahodne in vzhodne obvoznice, kar bo izboljšalo prometno povezljivost ter zmanjšalo obremenitev v mestnem središču. Med načrti za trajnostni urbani razvoj je tudi regeneracija degradiranih in zapostavljenih industrijskih območij, zlasti v povezavi s Staro Cinkarno. To vključuje ločevanje težkih vozil, kot so industrijski tovornjaki, od mestnega prometa, kar bo povečalo varnost in kakovost življenja v urbanih središčih. Mestna občina se zavezuje tudi k razvoju trajnostne mobilnosti, kar vključuje spodbujanje javnega prevoza, kolesarjenja in pešačenja, kar bo prispevalo k bolj zdravi in trajnostni prihodnosti. Občina načrtuje tudi razvoj regijskega izobraževalnega središča in zagotavljanje enakih možnosti za dostop do izobraževanja, kulture in športa. Načrtujejo projekte za krepitev dostopnosti do športnih objektov ter spodbujanje raznolikosti kulturne ponudbe. Občina se zaveda pomena participacije občanov in aktivne komunikacije pri odločanju o lokalnih zadevah, kar bo prispevalo k večji povezanosti skupnosti. S prizadevanji za ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter za sodelovanje prebivalcev v procesu odločanja Mestna občina Celje stremi k oblikovanju trajnostne in vključujoče skupnosti. Občinski načrti za obnovo in sanacijo degradiranih območij ter učinkovito upravljanje z vodotoki bodo zagotovili, da se Celje razvija kot zeleno, urejeno in dobro vzdrževano mesto, ki temelji na sodobnih trajnostnih praksah prostorskega načrtovanja. Vse to se osredotoča na pet razvojnih ciljev Mestne občine Celje, ki so ključni za njen nadaljnji razvoj in blaginjo njenih prebivalcev. Prvi cilj, Celje, srce regije, si prizadeva okrepiti vlogo Celja kot središča za gospodarstvo, kulturo, izobraževanje in turizem, s čimer se povečuje privlačnost mesta za investicije in obiskovalce. Drugi cilj, Mesto s posluhom za ljud**i**, se osredotoča na dostopno in učinkovito občinsko upravo, ki zagotavlja enakopravnost in vključevanje vseh občanov v procese odločanja, kar krepi občutek skupnosti in pripadnosti. Trajnostni urbani razvoj predstavlja tretji cilj, ki poudarja potrebo po urejeni prostorski politiki, namenjeni gospodarskemu in stanovanjski preporodu ter zagotavljanju kakovostnega prostora za življenje in delo. Četrti cilj, Zeleno mesto po meri ljudi, se osredotoča na ustvarjanje urejenega in dobro vzdrževanega urbanega okolja, kjer je kakovost življenja na prvem mestu, kar vključuje tudi spodbujanje zelenih površin in trajnostnih rešitev. Končno, peti cilj, Moč solidarne in povezane skupnosti, poudarja aktivno vključevanje prebivalcev v odločitve, kar spodbuja sodelovanje in solidarnost med različnimi skupinami. Mestna občina Celje ostaja zavezana tem ciljem in prizadevanjem, da postane mesto, ki ne le zadostuje potrebam svojih občanov, temveč tudi gradi trajnostno in povezano prihodnost, v kateri se vsak posameznik počuti cenjenega in vključene v razvoj svoje skupnosti.

Občina Štore se trenutno ukvarja s pripravo Občinskega prostorskega načrta (OPN), pri čemer se sooča s številnimi izzivi, zlasti z dolgotrajnim čakanjem na hidrološko-hidravlično študijo (HH študijo), ki upočasnjuje napredovanje načrtovanja. Stavbni fond občine je večinoma zaseden, kar omejuje razvoj novih objektov in zadostitev potrebam lokalne skupnosti. Kljub tem izzivom pa občina ne miruje: leta 2024 so uspešno zaključili kolesarsko pot, ki povezuje Celje, Štore in Šentjur, kar ne le izboljšuje prometno infrastrukturo, ampak tudi spodbuja trajnostno mobilnost in okoljsko osveščenost med prebivalci. Ta nova povezava omogoča lažji dostop do sosednjih občin ter povečuje možnosti za aktivno preživljanje prostega časa, kar ustvarja bolj povezano in dostopno skupnost. Občina Štore se zaveda, da sta razvojna infrastruktura in urbanistično načrtovanje ključna za kakovost življenja njenih prebivalcev, zato si prizadevajo za razvoj, ki bo izpolnjeval njihove potrebe in zagotavljal trajnosten življenjski prostor. Priprava OPN predstavlja priložnost za celovito načrtovanje prihodnosti, ki vključuje

vse aspekte življenja v občini, od stanovanjskih območij do trajnostne mobilnosti, kar je ključno za dolgoročni razvoj in blaginjo občine.

Občina Dobrna se aktivno posveča razvojnim programom in dokumentom, ki zajemajo raznolike vidike razvoja. Na voljo so pomembni podatki, ki vključujejo Razvojno vizijo Občine Dobrna, Program varnosti, Razvojni program podeželja, Energetsko zasnovo, Strategijo razvoja javne razsvetljave, Lokalno razvojno strategijo LAS "Od Pohorja do Bohorja", Strategijo trženja destinacije - Dežela Celjska (2012-2016), Lokalni energetski koncept ter Občinski prostorski načrt (OPN). Občina trenutno sprejema tudi Občinsko prometno strategijo, ki bo na voljo po njenem sprejetju. Pomemben del razvoja Dobrne je tudi turizem, ki izkorišča naravne danosti in kulturno dediščino tega območja. Dobrna je znana po svojih termalnih zdraviliščih, ki privabljajo obiskovalce z željo po sprostitvi in zdravljenju. Termalne vode, ki se bogato izvirajo v tem okolju, omogočajo široko paleto wellness in zdravstvenih programov. Občina se zaveda pomena turizma za lokalno gospodarstvo in si prizadeva za nadaljnji razvoj turistične ponudbe, kar vključuje promocijo termalnih storitev in ustvarjanje prijetnih izkušenj za obiskovalce. S tem pristopom Dobrna krepi svojo prepoznavnost kot destinacija za sprostitev in zdravje, kar pomembno prispeva k trajnostnemu razvoju občine in izboljšanju življenjskega standarda prebivalcev.

Občina Vojnik se v svoji viziji in strategiji za obdobje 2020 do 2030 zaveda, kako ključna je participacija občanov ter njihovo vključevanje v oblikovanje razvojnih usmeritev. Ta pristop ne le da zagotavlja, da odločitve in projekti ustrezajo resničnim potrebam skupnosti, temveč tudi krepi občutek pripadnosti in odgovornosti med prebivalci. V zadnjih letih se namreč pojavlja izrazit trend preseljevanja ljudi iz Celja v občino Vojnik, kar je pripeljalo do povečane potrebe po stanovanjskih površinah. Občina se na to povpraševanje odziva proaktivno, saj razvija nova stanovanjskih območja, s čimer želi zadovoljiti potrebe rastoče populacije in omogočiti dostojno bivanje v prijetnem okolju. Ključni cilji, postavljeni s strani Občine Vojnik, so razdeljeni v več sektorjev, med katerimi izstopajo gospodarstvo, promet, okolje, izobraževanje in kakovost življenja. Vsako leto se izvajajo analize, ki usmerjajo razvojne aktivnosti in oblikujejo konkretne cilje. Za leto 2023 so analize usmerjene v izboljšanje gospodarstva, nadgradnjo prometne infrastrukture, spodbujanje okoljske trajnosti ter dvig kakovosti življenja občanov. Med ključnimi cilji se najdejo prizadevanja za zdravo in aktivno življenje, kjer je spodbujanje telesne aktivnosti in zdravja v središču. Občina stremi tudi k povečanju dostopa do izobraževanja in usposabljanja, kar je temelj za kakovostno življenje in delo. Dostojno življenje za vse, kar vključuje socialno varnost in podporo najranljivejšim, je prav tako nedvomno eden izmed osnovnih ciljev. Občina Vojnik prepoznava tudi pomen kulture in jezika kot temeljnih dejavnikov nacionalne identitete, kar prispeva k ohranjanju kulturne dediščine in spodbujanju kulturne ustvarjalnosti. Z gospodarsko stabilnostjo si prizadevajo za krepitev lokalne ekonomije, medtem ko cilj konkurenčnega in družbeno odgovornega podjetniškega ter raziskovalnega sektorja vključuje tesno sodelovanje podjetij z raziskovalnimi institucijami, kar spodbuja inovacije in ustvarjanje novih delovnih mest. Vključujoč trg dela in razvoj kakovostnih delovnih mest sta še en pomemben del te zgodbe, ki naslavlja zaposljivost in razvoj trga dela, ki je dostopen vsem. Poseben poudarek je na prehodu k nizkoogljičnemu krožnemu gospodarstvu, ki zmanjšuje okoljski odtis in spodbuja trajnostne poslovne prakse. Trajnostno upravljanje naravnih virov je osrednjega pomena, saj zagotavlja dolgoročno ohranjanje virov za prihodnje generacije. Zaupanja vreden pravni sistem je prav tako ključen, saj omogoča zaščito pravic posameznikov in zagotavlja stabilno poslovno okolje. Varna in globalno

odgovorna Slovenija, ki jo zasleduje Občina Vojnik, temelji na aktivnem sodelovanju v mednarodnih okoljih, hkrati pa se osredotoča na učinkovito upravljanje in zagotavljanje kakovostnih javnih storitev. Prvi steber, ki se nanaša na gospodarstvo, vključuje številne ukrepe za spodbujanje lokalne ekonomije, drugi steber, ki obravnava promet, pa se osredotoča na potrebne infrastrukturne izboljšave, ki so nujne za podporo rastoči populaciji. Tretji steber se osredotoča na trajnostne prakse in ohranjanje naravnih virov, medtem ko četrti steber, ki se nanaša na izobraževanje, stremi k izboljšanju kakovosti izobraževalnega sistema. Peti steber, posvečen kakovosti življenja, zagotavlja, da se razvoj občine osredotoča na dobrobit njenih prebivalcev.

5.1.4. ORP SAŠA

Občine v regiji SAŠA se v svojih razvojnih strategijah soočajo s številnimi izzivi, povezanimi z okoljskimi omejitvami, gospodarsko preobrazbo in potrebami prebivalstva. Različne občine v tej regiji – od industrijskega Velenja do naravno usmerjenega Mozirja ali Šmartnega ob Paki, kjer prevladuje kulturna dediščina – se po avgustovskih poplavah leta 2023 vse bolj zavedajo pomena skupnega pristopa k prostorskemu načrtovanju in trajnostnemu razvoju. Poplave, ki so v zgornji Savinjski dolini pustile za seboj uničene ceste, poplavna območja in plazove, so v ospredje postavile vprašanje zaščite pred naravnimi nesrečami in ohranjanja infrastrukture. Zaradi hudih posledic poplav – uničenja osnovne infrastrukture, erozije in potrebe po preselitvah prebivalcev – je regija doživela pretres, ki je izpostavil potrebo po celovitih hidroloških rešitvah in pregledu dolgoročnih prostorskih strategij. Občine zdaj usklajujejo svoje prioritete, saj je vse bolj očitno, da lokalne meje in interesi ne zadostujejo za obvladovanje tako obsežnih naravnih kriz.

Občina Velenje, kot največji gospodarski center regije, igra ključno vlogo v SAŠA regiji, ki obsega raznoliko območje od energetskega središča do naravnih parkov in kulturnih spomenikov. Velenje je z že sprejetim OPN leta 2020 začelo razvojne korake, usmerjene k izboljšanju prometne infrastrukture, energetske preobrazbe in trajnostne rabe degradiranih območij. Načrti, ki vključujejo gradnjo hitre ceste od Hartla do Jezera, so zasnovani tako, da omogočajo razvoj prometa, ki ne bi obremenjeval mestnega središča. Občinski organi si prizadevajo za postavitev parkirišč P+R ob vstopnih točkah v mesto, kar spodbuja trajnostne oblike mobilnosti in zmanjšuje prometno obremenitev. Na teh mestih bodo obiskovalci in domačini imeli dostop do javnega prevoza, kar bo omogočalo lažje premikanje po širši okolici in zmanjšalo potrebo po individualnem prevozu. Velenje s tem ne gradi le na gospodarskem razvoju, temveč ustvarja trajnostno zasnovan mestni sistem, ki vključuje moderno infrastrukturo in inovativne energetske rešitve. Turistični razvoj velenjskih jezer je eden osrednjih delov dolgoročne vizije Velenja, ki obsega širitev in nadgradnjo rekreacijske infrastrukture. Na območju zahodnega dela jezera se načrtujejo nove športno-rekreativne površine in pohodne poti, ki bodo v lokalno okolje pritegnile številne obiskovalce in obogatile turistično ponudbo. V okviru teh načrtov se predvideva tudi razvoj kolesarskih povezav z ruralnim zaledjem, ki bo okrepil vezi med mestom in okoliškimi vasmi, povezal domačine in turiste ter olajšal dostop do naravnih in kulturnih znamenitosti širše regije. Občina Velenje pospešeno proučuje možnosti za umeščanje obnovljivih virov energije na degradirana območja, kar vključuje uporabo nekdanjih industrijskih površin za energetske namene.

Preoblikovanje teh območij v zeleno infrastrukturo kaže, kako pomembna je Velenju prehodna pot k energetski trajnosti in podnebni nevtralnosti, kar ima širše pozitivne učinke tudi za regijo. Velenje se hkrati sooča z vse večjimi potrebami po stanovanjskih površinah, saj so poplave razkrile prostorsko ranljivost obstoječih objektov in infrastrukture. Načrtovanih je več novih stanovanjskih enot, ki bodo odgovorile na povpraševanje po varnih in trajnostno zasnovanih stanovanjih, predvsem v obliki večjih stolpičev na izbranih urbanih lokacijah. V ta namen je bil že pripravljen občinski podrobni prostorski načrt (OPPN) za nova stanovanjska območja, ki obsega skupno približno 8 hektarjev. Razvoj stanovanjskih površin je zasnovan z mislijo na zmanjšanje prometnega pritiska na mestno jedro, hkrati pa omogoča povečan dostop do bivalnih enot v skladu z načeli trajnostne rasti. Občina načrtuje stanovanjske objekte tako, da upošteva prostorske omejitve in težave, ki jih prinaša naravna konfiguracija terena, ter se trudi prilagoditi urbanistične rešitve raznolikim potrebam prebivalcev.

V regiji SAŠA se občine medsebojno dopolnjujejo in zavedajo pomena skupnega delovanja, saj so posledice poplav opozorile na krhkost njihove infrastrukture in potrebo po večji prilagodljivosti. Mozirje se osredotoča na trajnostni turizem, kjer ohranja poudarek na krajinskem parku Golte, ki sega čez več občin. To daje Mozirju poseben status turistične občine, ki ohranja naravno lepoto in privablja obiskovalce, osredotočene na miren, sonaravni oddih. Nasprotno se Šmartno ob Paki, ki še vedno pripravlja svoj OPN, sooča z večjim številom prostorskih omejitev in infrastrukturnih težav zaradi tretje razvojne osi. Omejitve zaradi poplavnih območij dodatno otežujejo razvojne načrte, a hkrati odpirajo možnost preusmeritve v trajnostno rabo prostora, s čimer se bodo okrepile tudi povezave z okoliškimi občinami. Šmartno pozdravlja nove kolesarske poti, ki izboljšujejo dostopnost, in pri tem tesno sodeluje z ministrstvom za urejanje ključne infrastrukture, kjer so potrebne obsežne izboljšave zaradi škode, ki jo povzročajo naravne nesreče.

Medtem občina Luče daje prednost razvoju turizma, saj želi preprečiti, da bi sezonski interes tujih investitorjev vplival na dolgoročne možnosti lokalnega prebivalstva za stalno bivanje. Luče prav tako načrtuje izvedbo obvoznice, s čimer bi dodatno povečali prometno varnost in zmanjšali poplavno ogroženost območij. S podobnimi izzivi se sooča tudi Gornji Grad, ki ohranja svojo umirjeno turistično usmerjenost in načrtuje kolesarsko povezavo s sosednjim Ljubnom. Slednje bo povečalo dostopnost in omogočilo turistom in domačinom enostavnejši dostop do naravnih znamenitosti, medtem ko bodo lokalni turistični ponudniki imeli več možnosti za povezovanje in širitev svojih dejavnosti.

Občina Šmartno ob Paki se trenutno nahaja v fazi priprave svojega Občinskega prostorskega načrta (OPN), pri čemer tesno sodeluje z Ministrstvom za okolje in prostor. Vendar pa se občina sooča z več pomembnimi izzivi, ki upočasnjujejo napredek. Eden ključnih problemov je povezan z poplavnimi območji, ki omejujejo možnosti prostorskega razvoja in otežujejo načrtovanje novih infrastrukturnih projektov. Poleg tega so morali zaradi gradnje tretje razvojne osi odstraniti 34 stanovanjskih objektov, kar je povzročilo negotovost glede statusa zemljišč po njihovi odstranitvi. To je le ena od težav, ki jo občina še vedno poskuša rešiti, saj ob tem preučujejo zaščitena zemljišča ob železnici ter izzive, ki jih prinaša nepopolnoma zapolnjena industrijska cona ob avtocesti. Kljub tem omejitvam pa občina ohranja osredotočenost na razvoj turizma, pri čemer je ključnega pomena izboljšanje kolesarskih poti ter drugih infrastrukturnih povezav, ki bodo omogočile boljšo dostopnost in povezanost z okoliškimi

območji. Razvoj turizma ostaja ključni element prihodnje strategije, zlasti kot vstopna točka v Saleško dolino, kjer bi turizem lahko postal eden glavnih stebrov lokalnega gospodarstva. V Občini Nazarje je bila prisotnost predstavnika delovne skupine na sestanku žal omejena, zato trenutno ni na voljo specifičnih informacij o njenih načrtih in izzivih. Kljub temu pa je mogoče sklepati, da so kot večina drugih občin v SAŠA regiji tudi Nazarje izpostavljene podobnim izzivom, ki se nanašajo na prostorsko načrtovanje, naravne nesreče, kot so poplave, ter potrebe po dolgoročnem razvoju infrastrukture, ki bi omogočila večjo konkurenčnost in trajnostni napredek občine. V občini Šoštanj, ki že vrsto let vlaga v prestrukturiranje industrijskih območij in prehod na zelene energetske projekte, vidijo priložnost v razvoju zdraviliškega turizma, ki pa se trenutno sooča s stagnacijo. Občina je sredi procesa izgradnje novih energetskih projektov, kot so plavajoče elektrarne in daljinsko ogrevanje, kar lahko bistveno prispeva k razvoju regije, vendar se naleti na vprašanje, kako uravnotežiti energetske in ekološke interese. Podobno so tudi v občini Mozirje, kjer je glavni poudarek na turizmu, sprejeli OPN že leta 2015, vendar se soočajo s težavami pri sprejemanju nekaterih lokacij, ki so ključne za širitev infrastrukture. Pri tem je ključen tudi razvoj krajinskega parka Golte, ki presega meje ene same občine in predstavlja naravno vrednoto na regionalni ravni.

Občina Solčava si prizadeva za povečanje prepoznavnosti turizma, medtem ko so na območju obveznosti za zaščito naravne dediščine in vzdrževanje okoljske integritete. V občini Luče so predvideni ambiciozni načrti za razvoj turizma, vendar se občina sooča z izzivom tujih investitorjev, ki kupujejo nepremičnine za kratkoročno oddajo. To vodi v potrebo po uvedbi predkupne pravice, da bi ohranili dolgoročno korist lokalnih prebivalcev. Vse to otežuje tudi potrebo po izboljšanju kolesarske infrastrukture ter težave pri gradnji obvoznic zaradi poplav in težavne konfiguracije terena. Občina Rečica ob Savinji se, kljub sprejetemu OPN-ju iz leta 2016, sooča s precejšnjimi težavami zaradi poplav in plazov, ki preprečujejo izvedbo določenih projektov. Kljub temu so za prihodnost regije predvideni ukrepi za širitev industrijskih con, a s tem pridejo tudi vprašanja protipoplavnih ukrepov, ki ostajajo ključni izziv. Vse občine se, v luči teh težav, trudijo ustvariti dolgoročne strategije, ki omogočajo trajnosten razvoj, pri čemer posebna pozornost ostaja usmerjena v izboljšanje protipoplavne zaščite ter obvladovanje okoljskih in infrastrukturnih omejitev.

Občina Šoštanj se že nekaj časa sooča s potrebo po povečani poplavni varnosti in energetski preobrazbi, zato razvija projekt plavajoče sončne elektrarne in vodikarne, ki bodo prispevali k energetski preobrazbi regije. Občina Ljubno prav tako osredotoča pozornost na razvoj kolesarskih poti in industrijske cone, s čimer želi vzpostaviti infrastrukturo, ki bi prispevala k bolj trajnostnemu razvoju regije in zaščiti pred poplavami. Rečica ob Savinji, kjer je poplavna ogroženost stalna in prostorska umeščenost zelo omejena, se sooča z velikimi izzivi pri zagotavljanju nadomestnih zemljišč za gradnjo. Občina načrtuje ureditev kampa za izboljšanje turistične ponudbe in obsežnejšo protipoplavno zaščito za prihodnja leta. Različne prioritete občin v SAŠA regiji kažejo na potrebo po skupnem načrtovanju, ki bi omogočilo usklajevanje interesov in zagotavljanje protipoplavnih rešitev.

5.1.5. ORP Dravinjsko

Območje Dravinje se sooča z mnogimi kompleksnimi izzivi, ki presegajo zgolj tehnične in prostorske omejitve ter zahtevajo celovit pristop, ki vključuje tako inovativne rešitve kot tudi večstransko sodelovanje.

Občina Slovenske Konjice, ki je ključno središče tega območja, se osredotoča na razvoj gospodarskih con ob vstopu na avtocesto A1 v Tepanju, kjer je bilo območje 1, velikosti približno 9 hektarjev, že uspešno realizirano. Občinsko podrobno prostorsko načrtovanje (OPPN) je bilo sprejeto, komunalna oprema pa je zagotovljena, kar omogoča uspešno poslovanje te gospodarske cone. Kljub temu pa razvoj drugih gospodarskih projektov še vedno naleti na številne ovire, predvsem zaradi prostorskih omejitev, ki ovirajo širitev potrebne infrastrukture. To vključuje predvsem neučinkovito rabo obstoječih zemljišč, kjer nepozidana območja propadajo zaradi pomanjkanja ustreznega načrtovanja in slabega upravljanja, kar resno ogroža potencial občine za nadaljnji razvoj. V tej smeri so še posebej pomembni načrti za širitev stanovanjskih zmogljivosti v Slovenskih Konjicah, kjer bi razvoj večstanovanjske gradnje, zlasti na območju katastrske občine Škalce, omogočil povečanje ponudbe kakovostnih stanovanjskih enot. To bi bilo ključnega pomena za zadovoljitev rastočega povpraševanja po bivalnih prostorih, ki je posledica naraščajočega priseljevanja in povezanega povečanja urbanizacije v tem delu regije. Vendar pa se razvoj teh projektov vse bolj zapleta zaradi prostorskih omejitev in neenotnosti v usklajevanju med lastniki zemljišč in pristojnimi državnimi organi. Takšne ovire upočasnjujejo napredek in preprečujejo izkoriščanje polnega potenciala, ki ga občina Slovenske Konjice ponuja na gospodarskem in stanovanjskem področju.

Vitanje, kot eno od ključnih naselij v regiji, prav tako predstavlja pomemben del izzivov in priložnosti za prostorski in gospodarski razvoj. Kljub temu, da se občina osredotoča na izboljšanje kakovosti bivanja in infrastrukture, je soočena z zahtevnimi prostorskimi omejitvami in potrebami po širjenju stanovanjskih ter gospodarskih con. Občina Vitanje se sooča s težavo zmanjšanega števila zazidljivih površin, predvsem zaradi specifične topografije in naravnih značilnosti območja. Ta omejen prostor za gradnjo omejuje možnosti za širitev tako stanovanjskih kot tudi industrijskih območij, kar povečuje pritisk na obstoječe infrastrukture in storitve. Kljub tem izzivom pa so v občini prisotni pomembni razvojni projekti, ki se osredotočajo na ohranjanje naravnih virov ter trajnostno rabo prostora, ob tem pa se iščejo inovativne rešitve za spodbujanje lokalnega gospodarstva. Vitanje si prizadeva za izboljšanje povezav z bližnjimi urbanimi centri ter iskanje sinergij s projekti v sosednjih občinah, kot so Zreče in Slovenske Konjice, da bi okrepili svojo vlogo v širši regionalni gospodarski mreži.

Podobno so tudi občina Zreče in širše Dravinjsko območje prisiljene reševati vprašanje ustrezne protipoplavne zaščite, kar postaja ključni dejavnik za razvoj in širitev urbanih in industrijskih območij. Občina Zreče je v ta namen pripravila hidrološko hidravlično študijo, ki je bila potrjena junija 2023 in omogoča izvedbo nujnih ukrepov za zaščito pred poplavami ob reki Dravinji. Kljub potrditvi študije pa izvedba ukrepov zahteva še usklajevanje z različnimi deležniki, vključno z ministrstvi in lastniki zemljišč. Pomanjkanje usklajenosti med različnimi ravnmi oblasti pogosto zavira hitrost realizacije projektov, kar občinam nalaga dodatno breme birokratskih ovir, ki upočasnjujejo nujne infrastrukturne izboljšave.

Eden največjih izzivov za to območje pa so tudi razdrobljena lastniška zemljišča, ki onemogočajo enostaven razvoj in širitev potrebne infrastrukture. Tovrstna fragmentacija lastništva v različnih občinah, kot so Zreče, Slovenske Konjice in druge v regiji, pogosto pomeni težave pri usklajevanju razvojnih načrtov in nujnih izboljšavah infrastrukture. Pokrajinske in topografske značilnosti, zlasti nerazpoložljivost za gradnjo na hribovitih predelih, še dodatno otežujejo širitev urbanih con in razvoj industrijskih območij, kar ima daljnosežne posledice za regionalni razvoj. Odsotnost prostorskih načrtov, ki bi omogočali učinkovito izrabo teh zemljišč, še naprej predstavlja oviro za napredek.

Vse te prostorske in infrastrukturne omejitve se povezujejo z demografskimi spremembami, ki v regiji povzročajo povečano povpraševanje po stanovanjskih in industrijskih površinah. Medtem ko se industrijska območja, predvsem tista ob avtocesti A1, iščejo kot možna lokacija za širitev gospodarskih dejavnosti, pa so hkrati občine, kot so Slovenske Konjice in Zreče, prisiljene usklajevati ta razvoj z večjimi okoljevarstvenimi in varnostnimi izzivi, kot je protipoplavna zaščita in ohranjanje naravnih virov. Skupaj z naraščajočim pritiskom na naravne vire in ekološke zakone, ki postavljajo omejitve, se občine trudijo najti ravnotežje med gospodarskim napredkom, prostorskim razvojem in ohranjanjem naravnega okolja.

5.2. Neusklajenost sektorjev in prostorske ovire pri razvoju regije

Prostorsko načrtovanje v Savinjski regiji se sooča z vedno večjimi izzivi, ki izvirajo iz pomanjkljivega sodelovanja med ključnimi sektorji, kot so Direkcija Republike Slovenije za vode (DRSV), Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MGKP) ter Ministrstvo za naravne vire in prostor (MNVP). Kljub nujnosti strateško usmerjenega razvoja, ki bi občinam omogočil rast in zadovoljitev potreb naraščajočega prebivalstva, se lokalne skupnosti vse pogosteje srečujejo z nepremagljivimi ovirami zaradi neusklajenih zakonodajnih zahtev in sektorskih interesov. Konkretizirano prostorsko umeščanje novih projektov v prostor postaja izjemno zahtevno zaradi naraščajočega števila konfliktov med varstvom kmetijskih zemljišč, ohranjanjem vodnih virov ter zaščito naravnih območij. Pomanjkanje učinkovitih komunikacijskih kanalov in usklajevanja med omenjenimi resorji še dodatno otežuje že tako zapleteno situacijo, kar ne omogoča občinam, da bi reševale prostorske konflikte na učinkovit način.

Z prihodnjo uvedbo trajno varovanih kmetijskih zemljišč (TVKZ) se bodo težave občin še dodatno poglobile. Prostorski načrti, ki bi sicer omogočili širitev stanovanjskih in industrijskih con, se vse pogosteje ustavljajo ob dejstvu, da nimajo več na voljo razpoložljivih kmetijskih zemljišč, ki bi jih lahko zamenjale za stavbna zemljišča. Ta omejitev ni zgolj ovira za lokalni razvoj, ampak predstavlja temeljni izziv za dolgoročno trajnost občin, saj trajno varovana kmetijska zemljišča in najboljša kmetijska zemljišča (K1, boniteta večja od 50 točk), ki so pod strogim varstvom pristojnega ministrstva, preprečujejo vsakršno širitev urbanih območij. To občine postavlja v brezizhodno situacijo. Na eni strani so zakonske zahteve, ki nalagajo ohranjanje kmetijskih zemljišč, na drugi strani pa so vse večje potrebe po urbanizaciji in razvoju, ki so ključne za zagotavljanje novih stanovanj, delovnih mest in družbene infrastrukture. Ta neravnovesje med zakonodajo in potrebami po razvoju vodi do resnih prostorskih omejitev, ki zavirajo gospodarsko in družbeno rast.

Zakon o kmetijskih zemljiščih (ZKZ) določa, da če občina nima dovolj nepozidanih stavbnih zemljišč, se lahko ta širijo tudi na kmetijska zemljišča. Tudi če občina ima dovolj nepozidanih stavbnih zemljišč, pa se lahko razvoj odvija ob izvajanju omilitvenih ukrepov, ki zagotavljajo ravnotežje med potrebami po urbanizaciji in ohranjanju kmetijskih zemljišč.

Brez učinkovitih mehanizmov za kompenzacijo zemljišč in brez prožnejšega pristopa pri usklajevanju interesov med resorji občine preprosto nimajo možnosti, da bi zadostile svojim potrebam po širjenju. Pomembno je tudi, da dokument TVKZ praktično definira širša mestna območja (ŠMO), saj bo z omejitvami po širitvi na trajno varovanih kmetijskih zemljiščih le tako mogoče natančno določiti, kje je možno nadaljnje širjenje. S tem bi se zmanjšale prostorske omejitve, saj bi občine dobile jasen okvir, kje je dovoljena prihodnja urbanizacija in razvoj. Definicija ŠMO bi tako omogočila strateško načrtovanje, ki bi usklajevalo potrebe po zaščiti kmetijskih zemljišč s potrebami po gospodarskem in stanovanjskem razvoju. Je pa res, da je MKGP pri tem strok sogovornik in velikokrat ne ustreže vsem idejam občin. Ideja je preusmeritev spremembe namenske rabe prostora na druge rabe oziroma na slabša kmetijska zemljišča. Zato je treba tukaj jasno opredeliti zakonske podlage. Vendar pa je ključni problem v tem, da bo priprava strokovnih podlag za TVKZ dodatno omejila razvoj. Ko bodo enkrat te podlage izdelane, bo zaščita kmetijskih zemljišč še bolj stroga, kar bo še dodatno zmanjšalo možnosti za širitev mestnih območij. Posledično bodo občine soočene z še večjimi prostorskimi omejitvami, kar bo upočasnilo ali celo onemogočilo širitev urbanih in con regionalnega pomena, potrebnih za gospodarsko rast in zagotavljanje stanovanjskih kapacitet. Zato je nujno, da se ob pripravi strokovnih podlag za TVKZ upošteva tudi potreba po prilagodljivosti in iskanju rešitev, ki bi omogočale nadaljnji razvoj mestnih območij, ob hkratnem spoštovanju varstva kmetijskih zemljišč. Brez tega lahko tveganje za stagnacijo lokalnega razvoja postane še večje, kar bi negativno vplivalo na dolgoročno trajnost občin in njihove sposobnosti zadovoljevanja potreb prebivalstva.

Dodatno težavo prinaša Direkcija Republike Slovenije za vode (DRSV), ki s strogimi varovalnimi ukrepi na območjih vodotokov in poplavnih območjih še dodatno omejuje prostorski razvoj občin. Zaradi naravnih pogojev, kot so vse pogostejše poplave, je razumevanje in uveljavljanje varovalnih ukrepov ključnega pomena. Vendar pa se DRSV pogosto ne usklajuje z drugimi sektorji, kar povzroča, da se prostorski načrti, ki so vitalni za razvoj regije, srečujejo z zavrnitvami ali nepremostljivimi omejitvami. Zaradi tega so dolinska območja, ki že tako predstavljajo prostorsko omejeno okolje, še bolj ranljiva. Občine, ki so umeščene ob vodotoke ali v bližini poplavno ogroženih območij, ostajajo ujetniki teh omejitev, saj jim varovalni ukrepi onemogočajo kakršnokoli širitev urbanih območij. To pomeni, da razvoj novih stanovanjskih površin, industrijskih con ter nujno potrebne socialne infrastrukture, kot so šole, vrtci, domovi za starejše, zdravstveni domovi ali športni objekti, ostaja blokiran. Posledično se občine soočajo z vse večjimi težavami pri zadovoljevanju potreb prebivalcev, kar vodi v stagnacijo in izgubo potenciala za gospodarsko rast.

Zakonske prostorske omejitve so glavni zaviralec razvoja v številnih občinah regije. Lokalnim skupnostim, ki si prizadevajo za širjenje urbanih območij in razvoj delovnih mest, onemogočajo izvedbo razvojnih projektov počasni birokratski postopki in zahtevna soglasja med sektorji. Administrativna togost pogosto pomeni, da občine ne morejo izpolnjevati svojih obveznosti do prebivalcev ali omogočiti trajnostnega razvoja. Brez fleksibilnejšega in učinkovitejšega

sodelovanja med državnimi resorji ta stagnacija ostaja, ob tem pa dolgotrajna omejevalna politika brez alternativ vodi v zastoj regionalnega razvoja. Občine potrebujejo več avtonomije pri odločanju o prostorski rabi ter fleksibilne mehanizme za izmenjavo zemljišč in kompenzacijske ukrepe, ki bi vsaj delno omogočili realizacijo ključnih projektov.

Učinkovitost prostorskega načrtovanja dodatno bremeni pomanjkljiva urejenost sektorjev, kar negativno vpliva na strateški razvoj poselitve, upravljanje z naravnimi viri in usklajenost sektorjev. Odsotnost zanesljivih podatkov otežuje ciljno načrtovanje in ustvarja negotovost pri določanju novih urbanih območij. Posebej pereče je upravljanje z vodami, kjer poplavni podatki, ki jih upravlja DRSV, zaradi ločenih slojev glede na vrsto poplav ustvarjajo zmedo, kar dodatno poslabša nepovezanost javno dostopnih podatkov z najnovejšimi informacijami. Poplavni podatki so obsežni, vendar javnost nima dostopa do podlag, na katerih so bili ti podatki ustvarjeni, kar zmanjšuje transparentnost. V kmetijskem sektorju različne baze podatkov o boniteti zemljišč vsebujejo različne vrednosti, kar ovira enotno načrtovanje in usklajene odločitve o rabi zemljišč.

Ob teh sektorskih težavah se pojavljajo tudi številni prečni izzivi. Zahteve različnih nosilcev urejanja prostora (NUP) so pogosto nasprotujoče, kar otežuje usklajevanje, predvsem pri urejanju vodnih zemljišč. Dolgotrajni postopki usklajevanja med ministrstvi in agencijami zavirajo realizacijo prostorskih načrtov. MNVP bi moral prevzeti vlogo nadzornika nad spremembami zahtev sektorjev in jih usmerjati k reševanju prostorskih problemov. Pogosto MNVP in DRSV ne sledita zakonodajnim spremembam in izpuščata ključne vsebine, kot so zaščita izjemnih krajin ter načrtovanje krajine. Neposodobljene smernice MKGP še dodatno otežujejo učinkovito prostorsko načrtovanje. Razdrobljenost podatkov o boniteti zemljišč in slojev poplavnih območij ter njihova nepopolnost zahtevata enotno zbirko podatkov, kar bi omogočilo lažjo uporabo, skrajšalo postopke in povečalo transparentnost.

5.3. Ključni izzivi

5.3.1. Izboljšanje sistemov za zaščito pred poplavami in zagotavljanje stabilnosti zemljin za varno in trajnostno rabo prostora

Poplavna varnost in stabilnost zemljine sta med najbolj perečimi izzivi, s katerimi se danes sooča Savinjska regija. Naravne danosti, kot so razvejena vodna mreža, izjemno hitro odzivni vodotoki ter občutljiva struktura zemljin, ustvarjajo kompleksno okolje, kjer so poplave že skoraj stalnica. Padavine so vse pogostejše in močnejše, kar vodi do hitrega naraščanja vodotokov ter poplavljanja kmetijskih površin, naselij in prometne infrastrukture. Trenutni sistemi za zaščito pred poplavami so, žal, v mnogih primerih zastareli in ne zmorejo več ustrezno zavarovati pred tako obsežnimi poplavnimi dogodki. Zato so poplavna varnost in stabilnost zemljine nujna prioriteta, ki zahteva celovito, trajnostno obravnavo. V letu 2025 naj bi bile izdelane cHHŠp Savinje, prav tako pa bi bilo treba to storiti tudi za vsa ostala porečja v regiji.

Prvi korak k izboljšanju trenutnih razmer je natančna ocena poplavnih tveganj. Ta bi morala temeljiti na sodobnih hidroloških in hidravličnih modelih, ki omogočajo simulacijo različnih poplavnih scenarijev. Le s takimi simulacijami lahko natančno prepoznamo najbolj kritične

točke. Ključno je, da se vzpostavi nova, bolj robustna infrastruktura: protipoplavni nasipi na strateških lokacijah, poglobitev in širitev strug, odstranitev sedimentov, ki dušijo pretočnost. Sanacija porečja Savinje bi lahko vključevala odstranjevanje naplavin in širitev rečnih strug tam, kjer je pretok najbolj omejen. Vendar pa infrastruktura sama po sebi ni dovolj. Dolgoročne rešitve so nujne. Tu pridejo v poštev trajnostni ukrepi, kot je pogozdovanje poplavnih območij, ki stabilizira tla in zmanjšuje erozijo. Zasaditev vegetacije vzdolž vodotokov bi lahko ustvarila naravni tampon, ki bi upočasnjeval hitri pretok vode in povečal absorpcijo deževnice. Vendar se je treba zavedati, da je trajnosten pristop k poplavni varnosti večplasten. Prvič, prebivalci lokalnih skupnosti morajo postati aktivni soudeleženci v procesih načrtovanja in izvajanja rešitev. Vzpostavitev participativnih platform bi omogočila, da bi lahko prebivalci, ki najbolje poznajo lokalne razmere, delili svoje izkušnje glede vodnih virov in poplavnih tveganj. Drugič, tehnologija mora igrati ključno vlogo pri upravljanju z vodo. Senzorski sistemi, ki v realnem času spremljajo nivoje voda, lahko omogočijo zgodnje opozarjanje pred poplavami. Hkrati bi napredni algoritmi za napovedovanje poplav omogočili boljšo pripravo in hitrejše ukrepanje, vključno s pravočasno evakuacijo prebivalcev ogroženih območij. Poleg tega pa se moramo nujno prilagoditi podnebnim spremembam. Vse višje temperature in pogostejši ekstremni vremenski dogodki bodo še okrepili potrebo po učinkoviti poplavni zaščiti. Kratkoročni ukrepi, kot so poglobitev strug, gradnja nasipov ali sanacija obstoječih zaščitnih sistemov, ne bodo zadostovali. Trajnostne in prilagodljive strategije so ključ do dolgoročne varnosti. Eden izmed pristopov je integracija zelenih in modrih infrastruktur, ki združujejo naravne rešitve in inženirske ukrepe. Uporaba poplavnih ravnic in zadrževalnih bazenov za nadzor presežka vode med padavinami omogoča tako preprečevanje poplav kot ohranjanje kakovosti vode, pri čemer je treba opredeliti večnamensko rabo zadrževalnikov, ki poleg poplavne zaščite omogočajo tudi oskrbo z vodo za namakanje kmetijskih zemljišč. Ta pristop je že v izvajanju v okviru DPN SSD. Poleg tega se v okviru poplavnih ukrepov izvaja tudi zagotavljanje vode iz podtalnice ter drugi ukrepi, ki omogočajo dodatne vire za namakanje kmetijskih zemljišč.

Učinkovitejše ravnanje z deževnico je še en vidik, ki se pogosto spregleda. Sistemi za zbiranje deževnice na lokalni ravni, vključno s kmetijstvom in gospodinjstvi, bi lahko prispevali k zmanjšanju pritiska na druge vodne vire, zlasti v obdobjih suše. Deževnica bi lahko postala dragocen vir za namakanje kmetijskih površin, kar bi zmanjšalo odvisnost od drugih virov vode. S tem se odpira možnost, da poplave, namesto da povzročajo škodo, postanejo priložnost za pridobivanje koristi – tako za okolje kot za lokalne skupnosti.

Kmetijstvo je lahko še posebej pomemben zaveznik v tem procesu. Poplavna voda, pravilno usmerjena, lahko izboljša rodovitnost tal in ustvari naravne rezervoarje, ki zadržujejo vodo ter zmanjšujejo erozijo. S prilagodljivimi strategijami, kot je gojenje poplavam odpornih rastlin, se odpira nova dimenzija pridelave, ki ne le zmanjšuje škodo zaradi ekstremnih vremenskih pojavov, ampak spodbuja tudi trajnostne kmetijske prakse. Razlivna polja, ki naravno zadržujejo vodo med poplavami, ščitijo kmetijska zemljišča pred erozijo, obenem pa izboljšujejo kakovost tal s hranili, ki jih prinaša poplavna voda. S pravilnim načrtovanjem in upravljanjem teh območij se lahko poveča produktivnost pridelave, kar zmanjša potrebo po umetnih gnojilih in pesticidih ter prispeva k večji ekološki stabilnosti. S tem integriranim in prilagodljivim pristopom se Savinjska regija ne le prilagaja izzivom, ampak jih preobraža v priložnosti. Namesto da bi bila poplavna ogroženost samo vir skrbi, postaja tudi izhodišče za inovativne rešitve, ki koristijo tako okolju kot lokalni skupnosti.

5.3.2. Holističen pristop k integraciji prometne, energetske in digitalne infrastrukture v krožnem gospodarstvu

Savinska regija se sooča z izzivi, ki presegajo zgolj posamezne sektorje, in zahteva celovit, večdimenzionalen pristop k trajnostnemu razvoju. Ključ za preobrazbo je v sinergiji prometne, energetske in digitalne infrastrukture ter v uveljavljanju krožnega gospodarstva kot osrednjega načela. S takšnim integriranim pristopom je mogoče ustvariti regijo, ki ne bo le gospodarsko uspešna, temveč tudi okolju prijazna in družbeno povezana. Vsak element razvoja mora biti del celote, pri čemer je trajnostni prehod v središču vseh strateških odločitev.

a) Prometna infrastruktura: povezovanje mest in podeželja v trajnostno mobilnost

Prometna infrastruktura v Savinjski regiji, ki vključuje tako cestno kot železniško omrežje, se nahaja na prelomni točki in zahteva nujno ter temeljito prenovo. Tradicionalni pristopi, ki so se doslej zanašali na širitev cest in gradnjo novih prometnih povezav, se na prvi pogled morda zdijo smiselni, a v resnici pogosto zgolj začasno omilijo težave, ki jih povzroča naraščajoči promet. Takšni ukrepi, čeprav kratkoročno učinkoviti, dolgoročno zgolj spodbujajo večjo uporabo osebnih vozil, kar neizbežno vodi v nove zastoje, povečano emisijo toplogrednih plinov in dodatno obremenitev okolja. V sodobnem urbanem razvoju postaja vse bolj očitna nujnost drastičnih sprememb, osredotočenih na trajnostno mobilnost in izboljšanje kakovosti življenja v mestnih središčih. Ključni korak v tej smeri je zaprtje mestnega središča za motorna vozila, kar ne le da zmanjšuje prometne zastoje in onesnaženje zraka, temveč tudi omogoča pešcem, kolesarjem in uporabnikom javnega prevoza, da uživajo v varnejših ter prijaznejših urbanih prostorih. Uvedba takšnih prepovedi pa zahteva skrbno predhodno načrtovanje, da bi zagotovili ustrezno infrastrukturo in dostopnost za vse uporabnike. Poleg tega bi bilo smiselno klasificirati ceste glede na vrste vozil, ki jih uporabljajo. Jasno označevanje in kategorizacija cest za različne vrste prevoznih sredstev, od industrijskih vozil do osebnih avtomobilov in koles, bi pripomogla k boljši organizaciji urbanega prostora. Ceste, namenjene tovornjakom in drugim industrijskim vozilom, bi se morale koncentrirati na obrobju mest, stran od stanovanjskih območij, kar bi bistveno zmanjšalo hrup in onesnaženje ter pozitivno vplivalo na kakovost življenja prebivalcev. Vzpostavitev omejitev dostopa za dostavna vozila v času največjega prometa bi dodatno pripomogla k učinkovitemu upravljanju urbanega prostora. Z uvedbo pametnih prometnih sistemov, ki bi dinamično prilagajali prometne tokove, bi mestna središča lahko postala še bolj dostopna in prijazna. Poudarek bi moral biti na infrastrukturi, ki vključuje široke pločnike, ločene kolesarske steze in območja za pešce, kar bi spodbudilo aktivno mobilnost ter zmanjšalo odvisnost od avtomobilov. S tem bi se mestna središča preoblikovala v živahne prostore za interakcijo, druženje in kulturne dogodke, kar bi koristilo tako prebivalcem kot obiskovalcem. Končni cilj teh ukrepov je ustvariti urban prostor, kjer trajnostna mobilnost in kakovost življenja gredo z roko v roki. Z vzpostavitvijo tovrstne infrastrukture bi mesta postala privlačnejša za vse, kar bi povečalo njihovo gospodarsko moč in socialno povezanost. Učinkovit pristop k zaprtju mestnih središč za avtomobile ter kategorizaciji cest bi lahko služil kot model za prihodnje urbane strategije na ravni države in širše, kar bi omogočilo ustvarjanje bolj trajnostnih in prijaznih mest. Zato je ključnega pomena, da pri načrtovanju prihodnje infrastrukture posežemo po naprednejših, trajnostnih rešitvah, ki bi temeljile na zmanjšanju odvisnosti od osebnih avtomobilov, izboljšanju javnega prevoza in

spodbujanju alternativnih oblik mobilnosti, kot sta kolesarjenje in pešačenje. Posebno pozornost pa moramo nameniti tudi železniški infrastrukturi, ki lahko postane hrbtenica trajnostne mobilnosti v regiji.

Železniško omrežje, ki ga mnogi še vedno ne vidijo kot ključni element sodobne mobilnosti, ima ogromno neizkoriščenega potenciala. Železnice namreč predstavljajo enega najbolj učinkovitih in okolju prijaznih načinov prevoza. Vendar pa je trenutna železniška infrastruktura v Savinjski regiji daleč od svojega polnega izkoristka, predvsem zaradi večletnega zanemarjanja. Stari, počasni vlaki, redki vozni redi in slabe povezave med manjšimi kraji ter večjimi mesti, kot so Celje, Velenje in Maribor, prebivalce silijo, da se zanašajo na avtomobile. Toda predstavljajte si scenarij, v katerem bi železniško omrežje postalo hrbtenica regionalne mobilnosti: sodobni, hitri vlaki bi vozili pogosteje, povezave med večjimi in manjšimi kraji bi bile bolj učinkovite, potniki pa bi lahko brezskrbno in hitro potovali, brez zastojev in izgube časa. Takšna prenova železniškega omrežja bi lahko korenito spremenila način, kako se prebivalci Savinjske regije premikajo po prostoru. Z investicijami v hitre, moderne železniške povezave, ki bi omogočile pogostejše in hitrejše prevoze, bi lahko zmanjšali prometne zastoje, hkrati pa drastično zmanjšali emisije toplogrednih plinov, ki jih povzroča prekomerna uporaba avtomobilov. Predstavljajte si, kako bi redne, hitre železniške povezave med mesti, kot so Celje, Velenje, Maribor in Ljubljana, zmanjšale potrebo po vsakodnevni uporabi osebnih avtomobilov. Potniki bi se lahko namesto s stresno vožnjo po prenapolnjenih cestah brezskrbno usedli na vlak, kjer bi med vožnjo delali, brali knjigo ali se preprosto sprostili. Tovrstna udobnost in produktivnost med potovanjem bi lahko izboljšala kakovost življenja in delovnega dne prebivalcev. Vendar pa železnice niso zgolj ekološka rešitev – omogočajo tudi nekaj, kar avtomobili ne morejo. Potovanje z vlakom ni le hitrejše in bolj ekološko, ampak omogoča tudi aktivno izkoriščanje časa. Ljudje lahko med vožnjo delajo, se pripravljajo na sestanke ali preprosto počivajo, kar zmanjšuje stres in povečuje produktivnost. Takšno udobje bi moralo postati eden ključnih elementov pri razvoju trajnostne mobilnosti v prihodnosti.

Ob tem je nujno, da železniška infrastruktura ne deluje v izolaciji, temveč se poveže z drugimi oblikami prevoza v celovit, multimodalen sistem, ki bi preoblikoval naše razumevanje mobilnosti. Razmislite o prometnih terminalih, kjer bi se vlaki brezhibno povezovali z avtobusi, kolesarskimi stezami in pešpotmi. Takšni potniški terminali bi lahko bistveno izboljšali mobilnost prebivalcev in zmanjšali odvisnost od avtomobilov. V okviru takega sistema bi potniki brez težav prehajali med različnimi načini prevoza, kar bi dodatno okrepilo privlačnost javnega prevoza ter spodbudilo trajnostne izbire. Ta sinergija bi omogočila bolj tekoč in nemoten prehod med različnimi oblikami prevoza, kar bi občutno povečalo učinkovitost celotnega prometnega sistema. Poleg tega bi takšna integracija prispevala k zmanjšanju prometnih zamaškov in onesnaženja, saj bi več ljudi izbralo trajnostne oblike prevoza. S tem bi se ne le zmanjšali negativni vplivi na okolje, ampak bi tudi izboljšali splošno kakovost življenja v urbanih in podeželskih območjih. Z optimizacijo dostopnosti in povezljivosti bi lahko ustvarili prometno omrežje, ki ne le zadostuje potrebam sodobne družbe, temveč tudi spodbuja zdrave življenjske sloge in krepi občutek skupnosti. Tako bi prometni sistem ne le izpolnjeval svojo osnovno funkcijo, temveč bi postal tudi spodbujevalec sprememb v avto centrični mentaliteti, kar bi pripomoglo k aktivnemu sodelovanju in angažiranju skupnosti pri iskanju bolj trajnostnih načinov mobilnosti.

Digitalizacija prometnega omrežja predstavlja ključen korak naprej v optimizaciji obstoječih storitev in prilagajanju potrebam potnikov, hkrati pa pomembno podpira trajnostno mobilnost. S sistematično analizo podatkov v realnem času lahko hitro zaznamo prometne zamaške in prepoznamo področja, kjer bi bilo smiselno okrepiti avtobusne linije ali uvedbo novih, kar prispeva k bolj učinkovitemu delovanju javnega prevoza. Uvedba prednostnih pasov za avtobuse v mestnih jedrih ne le da omogoča hitrejše in zanesljivejše premikanje, ampak tudi povečuje privlačnost uporabe javnega prevoza, kar dodatno zmanjšuje prometno obremenitev. Integracija različnih oblik trajnostne mobilnosti, kot so kolesarske poti, javni prevoz in pešpoti, bi ustvarila celovit sistem, ki omogoča enostavno prehajanje med različnimi načini prevoza. Ta inovativna infrastruktura bi znatno prispevala k izboljšanju kakovosti zraka, zmanjšanju hrupa ter splošni kakovosti življenja v urbanih in podeželskih okoljih. Poleg tega bi digitalizacija, skupaj s pametnimi rešitvami, omogočila boljše obveščanje potnikov, kar bi povečalo njihovo zadovoljstvo in spodbujalo trajnostne izbire v vsakodnevnem prevozu.

Posebno pozornost moramo nameniti kolesarskim stezam v Savinjski regiji, ki so trenutno prekinjene, nevarne in slabo označene. Celovito omrežje varnih in dostopnih kolesarskih poti bi prebivalcem omogočilo večjo mobilnost ter zmanjšalo potrebo po uporabi avtomobilov na krajših razdaljah. Zamislimo si urbana in podeželska okolja, kjer so kolesarske poti povezana z železniškimi in avtobusnimi postajami, kar bi omogočilo preprosto kombinacijo različnih oblik prevoza, kar je ključno za trajnostni razvoj. V zadnjih letih pa so se pojavili obetavni projekti, usmerjeni v razvoj državnih kolesarskih povezav (DKP), kar predstavlja pomemben korak naprej v kolesarski infrastrukturi regije. Hkrati so vzpostavljena tudi števna mesta, kar omogoča analizo uporabe kolesarskih poti. Savinjska regija se s to ambiciozno infrastrukturo pozicionira kot pionirka na področju trajnostne mobilnosti, saj lahko s povezovanjem kolesarskih poti z javnim prevozom zmanjša prometne obremenitve, izboljša okoljsko kakovost ter spodbudi aktivne življenjske sloge svojih prebivalcev. Tako lahko pričakujemo, da bo regija postala model za trajnostno mobilnost, ki ne le izboljšuje kakovost življenja, ampak tudi prispeva k zdravemu in aktivnemu načinu življenja, kar odraža njen edinstven potencial za trajnostni razvoj.

Za dolgoročno trajnostno mobilnost morajo mesta nujno preusmeriti pozornost na inovativne sisteme park-and-ride, ki omogočajo voznikom, da na obrobju parkirajo svoja vozila in se nato brezskrbno preusmerijo na javni prevoz, s čimer bi se zmanjšala gneča in onesnaženje v mestnih središčih. Ti sistemi bi morali biti strateško postavljeni v bližini avtocest, tako da bi avtomobili sploh imeli minimalen dostop do mest, kar bi drastično zmanjšalo prometne zastoje. Uvedba polnilnic za električna vozila na teh parkiriščih, ki izkoriščajo obnovljive vire energije, kot so sončne celice in vetrne elektrarne, bi še dodatno omilila emisije CO_2 ter spodbujala prehod na električna vozila.

Mestna infrastruktura mora delovati učinkovito in biti prijazna do uporabnikov. Avtobusni sistemi bi morali zagotavljati visoko stopnjo natančnosti, kar bi pripomoglo k izboljšanju javnega prevoza in zmanjšanju čakanja na postajah. Ulice bi se morale aktivno spodbujati k uporabi alternativnih oblik prevoza, kot so kolesa in električni skiroji, s čimer bi se olajšalo raziskovanje urbanega okolja. Avtobusne postaje bi morale biti zasnovane tako, da ne le zagotavljajo informacije o prihodnjih vozilih, ampak tudi ustvarjajo prijetno okolje za druženje in sprostitev. Z uvedbo takšnih pristopov bi bilo mogoče doseči večjo uporabniško zadovoljstvo in trajnostno mobilnost.

Ko pogledamo širšo sliko, je jasno, da ima prenova prometne infrastrukture v Savinjski regiji izjemen potencial, da izboljša kakovost življenja prebivalcev in prispeva k ekološkemu ravnovesju. Železnice so ključni igralec v tej zgodbi – ne le, da omogočajo hitrejšo, varnejšo in okolju prijaznejšo mobilnost, ampak tudi spodbujajo povezovanje regije, zmanjšanje emisij in prehod na bolj trajnostne oblike transporta.

b) Prehod na trajnostno energetsko infrastrukturo: samooskrba in obnovljivi viri

Trajnostna energetska infrastruktura je ključni steber vsakega celovitega trajnostnega pristopa. Savinska regija mora postopoma opustiti fosilne vire energije in preiti na obnovljive vire, kot so sončna, vetrna in hidroenergija, ki so v regiji premalo izkoriščeni. Pomembno je, da prehod na obnovljive vire ni omejen le na posamezne projekte, temveč je zasnovan kot del širšega trajnostnega urbanega razvoja. Sončni paneli na javnih in zasebnih stavbah, vzpostavitev mikro omrežij za lokalno proizvodnjo in porabo energije ter izgradnja manjših hidroelektrarn bi povečali energetsko neodvisnost regije. Vključitev javnih in zasebnih stavb bi zagotovila dodaten vir čiste energije. Presežki električne energije, proizvedeni čez dan, bi sončnih panelov na strehah lahko shranili v pametnih baterijskih sistemih ali pa jih oddajali nazaj v omrežje, s čimer bi se podprla energetska stabilnost regije. Vzporedno bi lahko uporabili mikroomrežja, ki bi omogočala lokalno porabo in delitev energije med prebivalci ali celo med sosednjimi občinami. Lokalna mikroomrežja bi v primeru izpadov omrežja omogočila, da skupnost še naprej nemoteno deluje, saj bi bila neodvisna od centralnega elektroenergetskega sistema. Energetski prehod mora temeljiti na decentralizaciji, kjer bi vsaka občina in skupnost postala tudi proizvajalka energije. Takšna decentralizirana energetska proizvodnja bi omogočila bolj enakomerno porazdelitev koristi med prebivalci regije, saj bi lokalne skupnosti neposredno sodelovale v procesu proizvodnje in porabe energije.

Digitalizacija energetskih omrežij ima ključno vlogo pri prilagajanju na vedno večjo uporabo nestanovitnih obnovljivih virov elektrike, kot sta sončna in vetrna energija. Pametna omrežja omogočajo boljše upravljanje pretokov energije, uravnoteženje povpraševanja in ponudbe ter integracijo decentraliziranih virov energije. Uporaba naprednih digitalnih tehnologij, kot so senzorski sistemi, umetna inteligenca in platforme za analizo podatkov, prispeva k večji stabilnosti omrežij, zmanjšanju izgub in optimizaciji rabe energije. Takšne rešitve so ključne za uspešen prehod na trajnostno energetsko prihodnost Savinjske regije.

Savinska regija mora v celoti izkoristiti svoje naravne danosti za proizvodnjo sončne, vetrne in hidroenergije, ki bi postale temelj energetskega sistema. Termoelektrarna Šoštanj (TEŠ), ki je v preteklosti temeljila na premogu, mora doživeti temeljito preobrazbo. Namesto, da ostane simbol preteklosti, lahko TEŠ postane središče inovativnih trajnostnih rešitev. Preobrazbo predstavlja celovit sistem medsebojno povezanih projektov, tj. preobrazbo daljinskega ogrevanja in umestitvijo naprav za rabo obnovljivih virov energije ter naprav za proizvodnjo in skladiščenje zeelenega vodika. Elektrarna bi lahko postopoma prešla na mešanico obnovljivih virov energije, kjer bi poleg sončne in vetrne energije ključno vlogo igrala vodikova tehnologija. TEŠ bi lahko prevzela vodilno vlogo v proizvodnji zelenega vodika, ki bi ga uporabljali kot gorivo za shranjevanje presežkov energije, ki jih prinašajo nepredvidljivi obnovljivi viri, kot sta

sončna in vetrna energija. Vzporedno s tem bi TEŠ lahko postal središče raziskav in razvoja novih tehnologij na področju energetske tranzicije. V sodelovanju z lokalnimi univerzami in raziskovalnimi inštituti bi lahko vzpostavili raziskovalni center za čiste tehnologije, kjer bi razvijali inovacije na področju energetske učinkovitosti, pametnih omrežij in shranjevanja energije.

Sistem za izrabo bioplina, pridobljenega iz organskih odpadkov, predstavlja eno ključnih priložnosti za razvoj lokalne energetske samozadostnosti v Savinjski regiji. V današnjem času, ko je zmanjševanje odvisnosti od fosilnih goriv in zmanjševanje emisij toplogrednih plinov nujno, lahko bioplinarne postanejo pomemben del energetske strategije. Takšen sistem ne le, da koristi okolju, temveč tudi podpira lokalno gospodarstvo ter spodbuja trajnostne prakse v kmetijstvu, industriji in gospodinjstvih. Bioplinarne delujejo na principu anaerobne digestije, kjer se organski odpadki, kot so ostanki hrane, odpadki iz kmetijstva (gnoj, poljščine), industrijski biološki odpadki in odpadki iz gospodinjstev, razgrajujejo brez prisotnosti kisika. Proces fermentacije teh materialov proizvaja bioplin, ki je mešanica metana in ogljikovega dioksida, ter bogat digestat, ki se lahko uporablja kot visokokakovostno organsko gnojilo v kmetijstvu. S tem se ustvari popoln krogotok, kjer odpadki niso več breme, temveč postanejo vir – energija in hranila se vračajo nazaj v lokalne sisteme. Takšne lokalne bioplinarne bi lahko postale središča regionalne energetike, kjer bi različni viri organskih odpadkov, od živinoreje do ostankov kmetijskih pridelkov, služili kot surovina za proizvodnjo bioplina. To bi spodbudilo kmete, da vključno z živalskimi odpadki učinkovito upravljajo svoje vire, kar bi povečalo njihovo produktivnost in zmanjšalo okoljske obremenitve, povezane z nepravilnim ravnanjem z gnojem ali biološkimi odpadki.

Bioplin, ki nastane v procesu, se lahko nato uporabi na več načinov. Lahko se ga uporabi za proizvodnjo električne energije v kogeneracijskih enotah, kar omogoča decentralizirano proizvodnjo elektrike na lokalni ravni. Prav tako je bioplin mogoče prečistiti in ga v obliki biometana vnesti v obstoječa plinovodna omrežja ali ga uporabiti kot pogonsko gorivo za vozila, kar predstavlja pomemben korak k zmanjšanju emisij v prometu. Z lokalno proizvodnjo biometana se lahko zmanjša uvoz fosilnih goriv, hkrati pa se razvije lokalno trajnostno gorivo za avtobuse, tovornjake in druge transportne sisteme. Uporaba bioplina lahko pomembno pripomore k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov, saj biološki odpadki, ki bi sicer propadali na odprtem, ne bi oddajali metana neposredno v ozračje. S pretvorbo tega metana v energijo se doseže dvojni učinek – proizvodnja čiste energije in zmanjšanje škodljivih emisij.

Bioplinarne bi imele še dodatno vrednost za lokalno kmetijstvo, saj bi proizveden digestat, ki ostane po procesu fermentacije, lahko uporabljali kot visokokakovostno organsko gnojilo. Digestat vsebuje vse ključne hranilne snovi, kot so dušik, fosfor in kalij, in ga lahko kmetje vračajo na polja, s čimer bi izboljšali rodovitnost tal ter zmanjšali potrebo po sintetičnih gnojilih, ki imajo visok ogljični odtis. Tako bi bioplinarna ne le proizvajala energijo, ampak bi postala tudi del regenerativnega kmetijstva, kjer se hranila nenehno vračajo v tla, kar spodbuja dolgoročno trajnostno pridelavo hrane. Industrijski sektor, zlasti živilska industrija, bi lahko prav tako našla dodano vrednost v bioplinskih projektih. Ostanek bioloških odpadkov, ki nastanejo v procesih predelave hrane, bi lahko pretvorili v energijo. S tem bi se znižali stroški ravnanja z odpadki in zmanjšali vpliv na okolje, hkrati pa bi se povečala energetska učinkovitost proizvodnih procesov. Bioplinarne lahko povežejo energetski, kmetijski in industrijski sektor v

sinergijo, kjer odpadki postanejo vir in kjer lokalne skupnosti dobijo energetsko neodvisnost. Bioplin ni zgolj vir energije, ampak katalizator za trajnostno preobrazbo regije.

c) Digitalizacija kot povezovalni steber

Razvoj digitalne infrastrukture v Savinjski regiji je ključnega pomena za spodbujanje digitalne povezanosti in dostopa do interneta, še posebej zaradi izrazitih razlik med urbanimi in ruralnimi območji. Trenutno stanje kaže na neenakomeren dostop do širokopasovnega interneta, zlasti v podeželskih delih, kar omejuje gospodarski razvoj in onemogoča popoln dostop do sodobnih storitev, ki so danes nujno potrebne za konkurenčnost in blaginjo. Izboljšanje digitalne povezanosti zahteva ne le izgradnjo novih omrežij in posodobitev obstoječe infrastrukture, temveč tudi krepitev digitalnih veščin prebivalstva. Pomembno je, da izobraževalni programi nagovorijo vse generacije, od otrok in mladostnikov do odraslih, ter vključijo podporo podjetjem pri digitalizaciji njihovih procesov. Poročilo 4PDIH iz leta 2020 poudarja, da je digitalna neenakost še posebej pereča v ruralnih območjih, kjer prebivalci pogosto nimajo dostopa do ustreznih virov izobraževanja in tehnološke opreme. To dodatno poglablja vrzel v digitalni pismenosti, kar terja specifične prilagoditve izobraževalnih vsebin, ki bi nagovorile specifične potrebe teh lokalnih skupnosti. Poročilo predlaga večje sodelovanje med javnimi institucijami, podjetji in izobraževalnimi organizacijami, kar bi prispevalo k celovitemu izboljšanju digitalnih veščin in infrastrukture v regiji.

Poleg tega digitalna infrastruktura predstavlja ključen element pri načrtovanju trajnostnih rešitev. Uvedba visokohitrostnega interneta, predvsem v ruralnih območjih, bi omogočila večjo povezanost prebivalstva in integracijo v sodobne gospodarske tokove. Digitalizacija lahko oblikuje prihodnost Savinjske regije prek implementacije pametnih mestnih omrežij in senzorskih sistemov, ki bi spremljali promet, porabo energije in ravnanje z odpadki v realnem času. Vzpostavitev omrežij pametnih senzorjev bi omogočila sprotno spremljanje porabe energije, samodejno prilagajanje ogrevanja in razsvetljave glede na dejanske potrebe, kar bi prispevalo k večji energetski učinkovitosti in znižanju stroškov. Takšno tehnologijo bi lahko implementirali v javnih stavbah, šolah in bolnišnicah, s čimer bi optimizirali porabo energije, zmanjšali neučinkovitosti ter znižali operativne stroške. Prav tako bi sistem pametnih mest omogočal učinkovitejše upravljanje prometa, kjer bi digitalni sistemi za sledenje omogočili prepoznavanje prometnih zastojev, kar bi vodilo do izboljšav v javnem prevozu, uvedbe prednostnih pasov za avtobuse in splošne optimizacije prometnih tokov. S temi ukrepi bi Savinjska regija ne le dosegla večjo digitalno vključenost, temveč bi se vzpostavila kot primer regije, ki s pomočjo digitalizacije spodbuja trajnostne rešitve in gospodarski napredek, medtem ko izboljšuje kvaliteto življenja za vse svoje prebivalce.

d) Krožno gospodarstvo: trajnostni okvir za vse sektorje

Za nadaljnji razvoj sistemov ravnanja z odpadki v Savinjski regiji je ključnega pomena strateško in premišljeno načrtovanje regionalnih centrov za ravnanje z odpadki, ki morajo pokrivati vse občine znotraj regije. Ti centri morajo biti večnamenski objekti, ki bodo obdelovali tako komunalne kot gradbene odpadke, z uporabo naprednih tehnologij za predelavo, ponovno uporabo in recikliranje materialov. Pomembno je, da ti centri niso le izolirane enote, temveč so

integrirani v širše državne strategije ravnanja z odpadki, kar bo zagotovilo optimizacijo virov in usklajenost na nacionalni ravni. Prostorsko načrtovanje mora vključevati jasno določene koridorje za zbiranje, prevoz in obdelavo odpadkov, saj bo le tako mogoče zagotoviti učinkovito delovanje teh sistemov na dolgi rok. Analize trenutnih in prihodnjih potreb regije morajo biti temelj za načrtovanje zmogljivosti teh centrov, da bodo kos tako trenutnim zahtevam kot tudi bodočim izzivom, ki jih bo prinesla spreminjajoča se zakonodaja in okoljske zahteve. Zelo pomembno je tudi, da logistični centri in optimizacija prevoznih poti igrajo ključno vlogo pri zmanjševanju okoljskega vpliva in stroškov.

Poleg vzpostavljanja novih centrov mora biti prednostna naloga tehnološka nadgradnja obstoječih zmogljivosti. Avtomatizacija in uvajanje naprednih metod ločevanja odpadkov, kot je sortiranje s pomočjo umetne inteligence, ter energetsko učinkoviti postopki, ki znižujejo porabo energije in vode, so ključni za izboljšanje operativnih procesov. Pomemben korak v tem kontekstu predstavlja tudi obdelava bioloških odpadkov z uporabo anaerobne digestije in proizvodnje bioplina, kar bi prispevalo k energetski samooskrbi regije. Uporaba tehnologij, ki omogočajo maksimalno izkoriščanje odpadnih materialov za proizvodnjo sekundarnih surovin ali energije, je bistvenega pomena, saj prispeva k zmanjševanju količine odpadkov, ki končajo na odlagališčih, ter krepi krožno gospodarstvo.

Krožno gospodarstvo mora postati jedro regionalne strategije za ravnanje z odpadki v Savinjski regiji. To pomeni spodbujanje ponovne uporabe materialov, vzpostavljanje centrov za popravila in obnavljanje izdelkov ter razvoj tržnic za predelane izdelke in surovine. Gre za vzpostavitev mreže podjetij, ki bi sodelovala pri ponovni uporabi in predelavi materialov, s čimer bi zmanjšali pritisk na naravne vire in ustvarili nove poslovne priložnosti. Savinjska regija mora biti oblikovana kot celovit sistem krožnega gospodarstva, kjer vsak odpadek postane vir. Gradbeni sektor, ki predstavlja velik izziv glede količine odpadkov, mora biti ključni del tega prehoda. Reciklaža in ponovna uporaba gradbenih materialov morata postati prednostni nalogi, saj bi uvedba strožjih pravil in standardov glede reciklaže gradbenih odpadkov ter obvezna uporaba recikliranih materialov v novih projektih bistveno zmanjšali obremenitev odlagališč.

Vendar krožno gospodarstvo ne pomeni zgolj recikliranja, temveč tudi podaljševanje življenjske dobe izdelkov. Vzpostavitev centrov za popravila bi prebivalcem regije omogočila, da popravijo svoje izdelke – bodisi elektroniko, gospodinjske aparate ali pohištvo – namesto da jih zavržejo. Takšni centri bi prispevali k zmanjšanju količine odpadkov, hkrati pa ustvarili nova delovna mesta in spodbujali lokalne obrtnike ter podjetnike. Prebivalci bi v tem krogu našli možnost, da rabljene izdelke popravijo, obnovijo in ponovno dajo na trg, kar bi spodbudilo lokalno gospodarstvo ter zmanjšalo potrebo po uvozu novih izdelkov. S tem bi se tudi zmanjšala potrošniška kultura "uporabi in zavrzi", ki je vse bolj prisotna v sodobni družbi.

Gradbeni sektor pa ima v krožnem gospodarstvu še posebej velik potencial. Gradbeni odpadki predstavljajo izjemno priložnost za ponovno uporabo, saj jih je mogoče reciklirati in predelati za nove gradbene projekte. To bi zmanjšalo pritisk na naravne vire, hkrati pa spodbudilo uporabo recikliranih materialov v gradbenih projektih. Prehod k uporabi recikliranih gradbenih materialov bi zmanjšal potrebo po novih kamnolomih ali uvozu materialov iz drugih regij, s čimer bi se materialni tokovi ohranili znotraj regije, kar bi dodatno okrepilo lokalno gospodarstvo in zmanjšalo okoljski vpliv.

Industrijski sektor je prav tako eden največjih porabnikov virov in največjih onesnaževalcev. Prehod na brezogljično proizvodnjo in uporabo recikliranih materialov je ključnega pomena za trajnostno prihodnost. Industrijski obrati morajo postopoma preiti na obnovljive vire energije, s čimer bi zmanjšali svoj ogljični odtis. Lokalni viri recikliranih materialov bi lahko nadomestili uvožene surovine, kar bi povečalo avtonomijo in odpornost industrijskega sektorja. Tak prehod pa zahteva tudi digitalizacijo proizvodnih procesov ter uporabo pametnih tehnologij. Senzorji in sistemi za spremljanje porabe energije in materialov bi omogočili natančno spremljanje učinkovitosti, optimizacijo procesov in zmanjšanje nepotrebnih izgub. Pametne tovarne, ki temeljijo na principih krožnega gospodarstva, bi postale inovacijski centri, kjer bi okoljska odgovornost postala temelj gospodarskega uspeha.

Krožno gospodarstvo torej predstavlja prihodnost za Savinjsko regijo, kjer bi odpadki postali vir, materiali pa bi krožili znotraj lokalnega gospodarstva. Zmanjšanje okoljske obremenitve, povečanje gospodarske odpornosti in ustvarjanje novih delovnih mest so cilji, ki jih lahko dosežemo s premišljenim prehodom na krožne prakse v vseh sektorjih.

5.3.3. Razvoj industrijskih con v regiji

Savinjska regija zaradi svoje strateške lege in močne mednarodne povezanosti prometnega omrežja, razpolaga z izjemnim potencialom za razvoj v logistično središče Srednje in Vzhodne Evrope. Ta razvoj presega zgolj logistične dejavnosti, saj vključuje tudi širši spekter industrijskih panog, ki bi lahko ob pravilnem načrtovanju in upravljanju prispevale k dolgoročni gospodarski rasti. Regija je že dolgo prepoznava kot območje z izjemnim potencialom za razvoj industrijskih con, kljub temu ostaja v veliki meri neizkoriščena. Ključni izzivi, kot so posodobitev infrastrukture, spodbujanje inovacij in izboljšanje promocije regije, ostajajo nepremostena ovira pri privabljanju investitorjev.

Načrten razvoj industrijsko-poslovnih con nacionalnega pomena je bistvenega pomena za zagotavljanje uravnoteženega in trajnostnega gospodarskega razvoja, pri čemer je ključno, da se industrijske dejavnosti umeščajo ob osrednje mednarodne prometne koridorje ter na območja z zadostnim prostorom in infrastrukturno podporo za nadaljnjo širitev. Sodobni investitorji ne iščejo več razdrobljenih parcel, temveč potrebujejo večje površine z ustrezno komunalno in prometno infrastrukturo, ki jim omogoča takojšnje delovanje. Ob tem pa ne smemo zanemariti okoljskih dejavnikov, saj je Savinjska regija še posebej ranljiva za naravne nesreče, zlasti poplave. Premestitev kritičnih industrijskih obratov na varnejša, bolj notranja območja regije ni zgolj strateško smotrna odločitev, temveč tudi nujen korak k zagotavljanju dolgoročne stabilnosti tako za podjetja kot za prebivalce. Prav območje okoli Celja, ki že zdaj velja za logistično središče, bi lahko ob premišljenem razvoju novih industrijsko-poslovnih con pridobilo še večji strateški pomen.

Ob prostorskem umeščanju industrijskih con je ključno razviti tudi ustrezne modele upravljanja, ki bodo preprečili zaviralne dejavnike, kot je neustrezno vodenje teh območij. S tem bi zagotovili večjo učinkovitost pri privabljanju novih investicij, ustvarjanju delovnih mest in izboljšanju produktivnosti. Proaktivni pristop k prostorsko-lokacijski politiki, ki vključuje krožno gospodarjenje z zemljišči in prilagodljive industrijske cone, bi podjetjem omogočil večjo fleksibilnost pri širitvi in selitvi proizvodnih kapacitet. Posebna pozornost mora biti namenjena

tudi revitalizaciji degradiranih območij, kot so zapuščene tovarne in neizkoriščene industrijske površine, ki bi se lahko preoblikovale v inovacijska središča in kreativne inkubatorje za startup podjetja. Sodobna energetska prenova teh območij bi ne le zmanjšala stroške obratovanja, temveč bi ustvarila tudi okolju prijaznejše pogoje za poslovanje.

Pomemben vidik razvoja Savinjske regije je tudi izkoriščanje njenih naravnih virov, predvsem bogatih gozdov in lesne biomase, ki so kljub svojemu potencialu še vedno premalo izkoriščeni. Pomanjkanje moderne infrastrukture za predelavo lesa močno omejuje možnosti razvoja industrije z višjo dodano vrednostjo, ki bi lahko presegala zgolj osnovno predelavo surovine. Z vzpostavitvijo sodobnega lesno-predelovalnega centra bi se odprle priložnosti za proizvodnjo trajnostnih materialov, inovativnih energetskih virov in tehnološko naprednih rešitev, ki bi prispevale k večji energetski neodvisnosti regije.

Gospodarski razvoj pa ne more temeljiti zgolj na industriji in logistiki. Ključno vlogo pri dolgoročnem uspehu regije igra podpora malim in srednjim podjetjem, ki tvorijo hrbtenico lokalnega gospodarstva. Hkrati pa je nujno, da se izobraževalni sistem prilagodi dejanskim potrebam trga, zlasti z večjo usmerjenostjo v tehnične, industrijske in poklicne programe. Trenutno v regiji primanjkuje usposobljenih delavcev za specifične industrijske panoge, kar zavira gospodarsko rast in povečuje odvisnost od uvoza delovne sile. Usmerjeno izobraževanje in sodelovanje med podjetji ter izobraževalnimi ustanovami bi mladim diplomantom omogočilo hitrejši prehod v zaposlitev ter zmanjšalo odseljevanje delovno sposobnega prebivalstva. Prav tako pa vseživljenjsko učenje ostaja ključno, saj se trg dela nenehno spreminja in zahteva nenehno prilagajanje znanj ter veščin. Fleksibilni programi za odrasle, ki omogočajo prekvalifikacijo in nadgradnjo kompetenc, bi dodatno pripomogli k večji konkurenčnosti regije v širšem mednarodnem prostoru.

Z ustrezno kombinacijo strateških ukrepov – od trajnostne rabe naravnih virov, revitalizacije degradiranih območij in razvoja sodobnih industrijsko-poslovnih con do prilagajanja izobraževalnega sistema ter podpore podjetništvu – lahko Savinjska regija postane vzorčen primer celostnega in trajnostno naravnanega gospodarskega razvoja. S tem bi ne le okrepila svoj položaj znotraj Slovenije, temveč bi postala tudi privlačna destinacija za tuje investicije, ki bi v regiji prepoznale dolgoročni potencial za trajnostne in donosne naložbe.

5.3.4. Ustvarjanje boljših bivalnih razmerij v regiji

Razvoj prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo se postavlja kot nujna rešitev za problem pomanjkanja stanovanj, ki ga občutimo po vsej Savinjski regiji. Ta izziv je še posebej pereč v urbanih središčih, kjer povpraševanje po stanovanjih hitro narašča, medtem ko se novi stanovanjski projekti pogosto znajdejo na stranskem tiru. Mladi in delovno aktivni posamezniki, ki si želijo ustvariti svoj dom, se pogosto srečujejo s resnimi težavami. Dostopnih bivalnih enot preprosto primanjkuje, kar vodi v frustracije, ki segajo onkraj samega pomanjkanja prostora. Mnogi se sprašujejo, ali lahko sploh ostanejo v regiji, kjer so odraščali, ali pa bodo morali poiskati priložnosti drugje. Ob pomanjkanju stanovanjske kapacitete postaja situacija še bolj zapletena. Naša regija se sooča s paradoksom, kjer urbanizacija in gospodarski razvoj stagnirata, ker ni primernega prostora za življenje. Mnogi ljudje, ki bi želeli ostati v regiji ali se vanjo preseliti, se znajdejo v stiski, saj nimajo ustreznih možnosti za bivanje. Kljub

naraščajočemu povpraševanju se projektom za gradnjo novih stanovanj pogosto postavljajo ovire, bodisi zaradi zapletenih regulativ bodisi zaradi pomanjkanja ustrezne infrastrukture.

Spalna naselja, ki se pojavljajo v okolici urbanih središč, so prav tako del te problematike. Ta območja, namenjena zgolj bivanju, brez dostopnih trgovin, šol ali delovnih mest, dodatno obremenjujejo prometne tokove in zagušujejo ceste. Predstavljajte si družine, ki se vsak dan borijo z gnečo, ker se morajo voziti na delo ali šolo, saj nimajo možnosti, da bi živeli bližje. Na tak način se zmanjšuje kakovost življenja, ki naj bi bila v središču naših prizadevanj. Zato je nujno, da se osredotočimo na razvoj prednostnih območij, ki bodo omogočila hitro in učinkovito gradnjo novih stanovanj. Osredotočanje na zapolnjevanje obstoječega stavbnega fonda, ki izkorišča prazne parcele znotraj obstoječih urbanih območij, bi omogočilo večjo gostoto poselitve in zmanjšalo razpršeno poselitev. Tako bi lahko učinkoviteje izkoristili obstoječo infrastrukturo, hkrati pa zmanjšali okoljski odtis in spodbujali trajnostno mobilnost.

Pomembno je tudi, da novi objekti izpolnjujejo najvišje standarde energetske učinkovitosti. Gradnja, ki temelji na trajnostnih načelih, ne le da znižuje stroške obratovanja, temveč tudi znatno izboljšuje kakovost življenja prebivalcev. V času, ko se soočamo s podnebnimi spremembami, je to še posebej ključno. Energetsko učinkovite stavbe predstavljajo naš korak k boljši in trajnostni prihodnosti. Poleg tega je raznolikost stanovanjskega fonda izjemno pomembna. Široka paleta bivalnih enot, ki vključuje tako manjša stanovanja kot tudi večje soseske, omogoča zadostitev potrebam različnih skupin prebivalcev. Tak pester nabor stanovanj je nujno potreben, saj globalni problem pomanjkanja stanovanj in hitre urbanizacije zahteva celovite in prilagodljive rešitve.

Poleg tega ne smemo pozabiti na pomembnost tranzitno usmerjenega razvoja, ki se osredotoča na gradnjo stanovanj in poslovnih enot v bližini javnega prevoza. Treba je načrtovati stanovanjske komplekse, kjer lahko družine zlahka dostopajo do služb, šol in trgovin, brez potrebe po osebnem vozilu. Takšni projekti spodbujajo uporabo javnega prevoza, zmanjšujejo prometne zastoje in prispevajo k bolj zelenemu življenjskemu slogu. Zato je ključno, da si zastavimo jasne in konkretne cilje za razvoj dinamičnega stanovanjsko-razvojnega okolja, ki bo sposobno zadovoljiti naraščajoče potrebe po bivanju. Ob tem je nujno upoštevati tudi dostop do družbenih in javnih storitev, kot so šole, zdravstvene ustanove in trgovine. Koncentracija teh storitev ob mestih in naseljih II., III. in IV. regijskega pomena bo pomembno prispevala k višji kakovosti življenja, saj bo prebivalcem omogočila enostaven dostop do vseh potrebnih storitev in izboljšala splošno dobrobit v naših skupnostih. Razvoj socialne infrastrukture, kot so javni parki, otroška igrišča in skupnostni centri, bo prav tako ključnega pomena, saj bo spodbujal povezovanje prebivalcev, krepitev skupnosti in izboljšanje splošnega počutja. S tako celovitim pristopom lahko ustvarimo okolje, kjer se ne bodo razvijale le stavbe, ampak tudi skupnosti, ki se medsebojno podpirajo in rastejo.

5.3.5. Ohranjanje naravne in kulturne dediščine v povezavi s turizmom

Savinjska regija je nedvomno zakladnica naravne lepote in kulturne dediščine, ki v zadnjih letih vse bolj pridobiva na prepoznavnosti kot ena izmed najprivlačnejših turističnih destinacij v Sloveniji. Njeno naraščajoče turistično povpraševanje je posledica ne le izjemne naravne raznolikosti in bogate kulturne dediščine, temveč tudi premišljenih prizadevanj za promocijo

teh vrednot na nacionalni in mednarodni ravni. V zadnjem desetletju je v Savinjski regiji opazen izjemen porast turistične dejavnosti, ki jo poganja rastoče zanimanje za različne oblike trajnostnega turizma, kot so ekoturizem, wellness turizem ter aktivni turizem.

Leta 2022 je regija zabeležila več kot pol milijona turističnih prihodov, kar predstavlja kar 9,1 % vseh turističnih obiskov v Sloveniji. Takšen obseg turizma nakazuje ogromen gospodarski potencial, hkrati pa prinaša tudi številne izzive, zlasti na področju ohranjanja naravnih in kulturnih virov. Naraščajoče število turistov namreč lahko negativno vpliva na lokalno infrastrukturo, naravne habitate ter kulturne znamenitosti, če ti niso ustrezno zaščiteni in upravljani.

Eden izmed najbolj izrazitih primerov je sektor ekoturizma, ki poudarja pomen trajnostnega pristopa in odgovornega obnašanja obiskovalcev. Naravni rezervati, nacionalni parki in reka Savinja s svojo slikovito dolino so magnet za ljubitelje narave, ki iščejo priložnosti za pohodništvo, kolesarjenje, vodne športe in druge rekreacijske aktivnosti. Kljub temu pa lahko naraščajoči turistični promet vodi do negativnih posledic, kot so erozija poti, preobremenitev ekosistemov ter onesnaževanje. Občutljivi ekosistemi, ki privabljajo obiskovalce, so še posebej ranljivi za posledice prekomerne rabe, kar lahko ogrozi njihove naravne vrednote in dolgoročno privlačnost regije. Zato je nujno, da se razvijajo strategije za trajnostni razvoj turizma, ki bodo vključevale uvajanje nadzorovanega dostopa do naravnih znamenitosti, omejevanje števila obiskovalcev na najbolj obremenjenih območjih ter uvajanje vstopnin za zaščitena območja. Poleg tega lahko izgradnja urejenih poti in izboljšanje turistične infrastrukture bistveno pripomoreta k zmanjšanju negativnih vplivov na okolje.

Poleg ekoturizma ima Savinjska regija tudi vse večji potencial v wellness turizmu. S svojim umirjenim okoljem in bogatimi viri termalne vode ponuja odlične pogoje za razvoj wellness centrov in zdravilišč, ki privabljajo obiskovalce iz vse Evrope. Vendar pa je uspešen razvoj tega sektorja odvisen od ustreznega upravljanja naravnih virov in zaščite okolja. Pomanjkanje jasnih smernic za upravljanje teh virov bi lahko privedlo do prekomernega izčrpavanja in degradacije naravnega okolja, kar bi zmanjšalo privlačnost regije kot destinacije za wellness turizem. Z učinkovito promocijo odgovornega vedenja in spoštovanja lokalnega okolja bi lahko dosegli bolj trajnostno upravljanje teh virov, hkrati pa okrepili zavest obiskovalcev o pomenu varovanja naravnih bogastev.

Savinjska regija se lahko pohvali tudi z rastočim sektorjem kongresnega turizma, ki v regijo privablja poslovne obiskovalce in udeležence konferenc. S sodobnimi konferenčnimi centri in odličnimi logističnimi povezavami nudi regija odlično okolje za poslovna srečanja in dogodke, kar pa posledično spodbuja tudi lokalno gospodarstvo. Kongresni turizem ima potencial, da združuje poslovne dejavnosti z raziskovanjem naravnih in kulturnih znamenitosti regije, kar obiskovalcem ponuja celostno izkušnjo.

Kljub tem pozitivnim trendom pa turizem prinaša tudi izzive, zlasti v vrhunskih turističnih sezonah, ko se regija sooča z izjemnimi obremenitvami infrastrukture in naravnega okolja. V poletnih mesecih in med zimskimi počitnicami je pogosto opaziti znatno gnečo na priljubljenih turističnih lokacijah, kot so Logarska dolina, Celjska koča in Rinka. To vodi v prekomerno onesnaževanje, erozijo in zmanjšanje kakovosti življenja lokalnega prebivalstva, ki mora prenašati posledice turističnega pritiska. Zato je nujno, da se vzpostavi ustrezna infrastruktura,

kot so dodatna parkirna mesta, učinkoviti sistemi za ravnanje z odpadki ter boljša dostopnost do javnega prevoza, ki bi omogočala zmanjšanje negativnih vplivov množičnega turizma. Butični turizem v Savinjski regiji ima izjemen potencial zaradi njene naravne lepote, bogate kulturne dediščine in vse večje prepoznavnosti na turističnem zemljevidu. Ta oblika turizma, ki poudarja avtentična in ekskluzivna doživetja, privablja goste, ki iščejo bolj osebne in edinstvene izkušnje. Savinjska ponuja idilična, manj obljudena območja, kjer se obiskovalci lahko povežejo z lokalno tradicijo, kot so intimni obiski vinskih kleti, butični hoteli in lokalne prireditve. Tak pristop prispeva k trajnostnemu razvoju regije, zmanjšuje pritisk na okolje in krepi lokalno gospodarstvo.

Poleg naravnih znamenitosti pa ima Savinjska regija tudi bogato kulturno dediščino, ki je pogosto premalo izkoriščena kot turistični vir. Zgodovinski objekti, kot so gradovi, cerkve in etnografski muzeji, ter lokalni običaji in festivali, so bistveni del identitete regije. Vendar pa pomanjkanje finančnih sredstev za obnovo in promocijo kulturne dediščine pogosto vodi v slabo predstavitev teh virov turistom. Z revitalizacijo tradicionalnih obrti ter organizacijo delavnic in dogodkov, ki obiskovalcem omogočajo aktivno vključevanje v lokalno kulturo, bi lahko znatno povečali privlačnost regije kot kulturne destinacije.

Savinjska regija ima vse potenciale, da postane ena izmed vodilnih turističnih destinacij v Sloveniji, vendar le, če bo uspela ohraniti svoje dragocene vire za prihodnje generacije. Razvoj turizma mora biti zato skrbno načrtovan in uravnotežen, da bo lahko regija resnično zasijala v vsej svoji lepoti, hkrati pa ostala trajnostna in spoštljiva do okolja ter kulturne dediščine.

5.4. Obstoječe strokovne podlage za Savinjsko regijo na državni ravni

Tukaj je urejen seznam strokovnih podlag iz dokumenta »Usmeritve za pripravo strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja« za Savinjsko regijo, ki ga je leta 2019 pripravilo MNVP in je namenjen pripravi strategije razvoja regije s področja prostorskega in urbanega razvoja:

1. Model prostorskega razvoja 2050 (2018, UL BF Oddelek za krajinsko arhitekturo)
2. Policentrično omrežje središč in dostopnost prebivalstva do storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena (2016, ZRC SAZU in sodelavci)
3. Opredelitev in določitev prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo (2016, Petra Pogačar in UL FF Oddelek za geografijo)
4. Razvoj procesa in postopkov priprave integralnega pomorskega prostorskega načrtovanja (2018, UIRS in GIS)
5. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050
    - Sklop 1: Funkcionalna urbana območja (2017, UL FGG)
    - Sklop 2: Prostorske možnosti za nizkoogljično družbo (2017, BOSON, trajnostno načrtovanje, d.o.o.)

- Sklop 3: Podeželje in zelena infrastruktura (2017, UL BF)
- Sklop 4: Gorska in obmejna območja (2017, UL FF)

6. Celostne prometne strategije občin (gradivo MzI RS)
7. Trajnostne urbane strategije mestnih občin Slovenije (gradivo MOP RS)
8. Inner Peripheries: National territories facing challenges of access to basic services of general interest (2018, ESPON)
9. Celovita demografska analiza s projekcijami za podeželska in urbana območja (predvidoma 2019, ZRC SAZU in UL FGG)
10. Podpora pri uporabi in prenosu celovitega upravljanja z degradiranimi območji v prakso (2018, mag. Slavka Zupan K&Z, Svetovanje za razvoj)
11. Merila in kriteriji za določitev degradiranih urbanih območij – DUO 2 z nadgradnjo določitve nerevitaliziranih urbanih območij v mestnih občinah (2016, UL FA)
12. Celovita metodologija za popis in analizo degradiranih območij (DO), izvedba pilotnega popisa in vzpostavitev ažurnega registra (2017, UL FF, UL FGG in GIS)
13. Model povezovanja prostorskega in razvojnega načrtovanja na regionalni ravni (2018, GIAM ZRC SAZU, UL FGG, IER in ACER Novo mesto d.o.o.)
14. Metodologija za popis poslovnih con in subjektov inovativnega okolja na območju Slovenije, izvedba terenskega popisa in vzpostavitev ažurne evidence (v izdelavi; predvidoma dokončano v letu 2019, UIRS in GIS).

Pri preučevanju trenutnih strokovnih podlag za prostorsko načrtovanje v Savinjski regiji je jasno, da obstoječi dokumenti pokrivajo osnovne vidike regionalnega razvoja. Vendar pa se poraja vprašanje, ali ti resnično naslavljajo kompleksnost in specifične potrebe te regije, ki se sooča z izrazitimi demografskimi in gospodarskimi izzivi. Regionalno načrtovanje bi moralo preseči zgolj tehnične okvire in postati mnogo bolj strateško naravnano, saj Savinjska regija zahteva več kot le univerzalne rešitve, ki so prilagojene za širše območje Slovenije.

Najprej je treba opozoriti na očitno pomanjkanje celostne gospodarske strategije, ki bi upoštevala regionalne posebnosti. Kljub temu, da so določeni vidiki gospodarstva že obravnavani, kot npr. poslovne cone in inovativna okolja, so ta področja obravnavana preveč fragmentirano. Ključno bi bilo, da se oblikujejo kohezivne strategije, ki povezujejo lokalno podjetništvo, turizem in inovacije v zaokrožen razvojni model, specifično prilagojen Savinjski regiji. Turistični sektor, denimo, ki se že zdaj opira na bogato naravno in kulturno dediščino, je lahko jedro trajnostnega gospodarskega razvoja. Brez globlje analize o tem kako turistični tokovi vplivajo na lokalno okolje in kako se lahko obogatijo z inovativnimi pristopi, ta potencial ostaja neizkoriščen. Manjka ambicioznejši strateški okvir, ki bi upošteval mednarodne trende trajnostnega turizma, digitalnih tehnologij in zelenih inovacij ter omogočil učinkovito izkoriščanje naravnih danosti.

Podnebne spremembe bodo v prihodnjih desetletjih še bolj vplivale na regijo, zato bi morali strategijo prilagajanja podnebnim spremembam dvigniti na višjo raven. To ne pomeni le načrtovanja za energetsko učinkovitost ali zmanjšanje emisij, temveč tudi proaktivno vzpostavljanje odpornih sistemov, ki ščitijo naravne vire, kot so vode, gozdovi in kmetijska zemljišča, ter gradnjo infrastrukture, odporne na ekstremne vremenske pojave.

Socialni vidik je še eno področje, ki ga trenutne strokovne podlage premalo naslavljajo. Kljub obstoječim demografskim analizam manjka dolgoročna vizija, kako bo regija obvladovala staranje prebivalstva in odseljevanje mladih. Savinjska regija ne potrebuje zgolj statističnih projekcij, temveč aktivne politike, ki bi spodbudile demografsko regeneracijo. Načrtovanje novih stanovanjskih območij mora biti povezano z razvojem javnih storitev, kot so zdravstvena in socialna oskrba, pa tudi s ponudbo visoko kakovostnih delovnih mest, da bi regija postala privlačna za mlajše generacije in družine. Pomanjkanje celovitih politik na tem področju bo dolgoročno povzročilo, da bo regija izgubila pomemben del svojega človeškega kapitala, kar bo otežilo njeno trajnostno rast.

Tudi medobčinsko sodelovanje bi moralo biti bolj sistematično in usmerjeno k ustvarjanju sinergij med različnimi občinami znotraj regije. Savinjska regija je raznolika, kar predstavlja tako izziv kot priložnost za večjo kohezijo. Skupno reševanje problemov, kot so prometna in energetska infrastruktura, oskrba z vodo in odpadki, bi moralo temeljiti na inovativnih, trajnostnih pristopih, ki upoštevajo tako lokalne potrebe kot širši regijski kontekst. Trenutni pristopi v tem pogledu ostajajo premalo ambiciozni in razdrobljeni. Savinjska regija potrebuje strateški premik od klasičnega prostorskega načrtovanja k integralni viziji, ki upošteva vse vidike trajnostnega razvoja. Načrtovanje mora postati bolj interdisciplinarno in proaktivno, z vključevanjem različnih deležnikov in lokalnih skupnosti v proces odločanja. Le tako lahko regija postane odporna na prihodnje izzive in hkrati izkoristi svoje potenciale, kar bo omogočilo trajnostno blaginjo za vse prebivalce.

5.5. Obstoječe strokovne podlage za Savinjsko regijo na občinski ravni

Seznam strokovnih podlag in študij, ki zajema obdobje med letoma 2003 in 2024, odpira bogato in raznoliko paleto vpogledov v dinamično in prepletajočo se krajino prostorskega načrtovanja. V ospredju se pojavljajo ključne teme – od urbanističnih zasnov, kot so gospodarske cone in stanovanjske širitve, do demografskih študij in prometnih strategij, ki so vse zasnovane z mislijo na trajnost, pretočnost in kakovost bivanja. Dokumenti razkrivajo, kako razvojni center PLANIRANJE d.o.o. Celje dosledno in s pronicljivimi analizami naslavlja tako mikro kot makro potrebe regije. Izpostaviti velja študijo za širitev Letališča Levec, ki na prvi pogled morda deluje specifična, a prav ta prispeva k večji dostopnosti regije in spodbuja lokalno gospodarstvo ter turizem.

Še posebej presenetljivo in morda celo rahlo paradoksalno je, kako enovite vizije prepredajo različne projekte, tudi tiste, ki na prvi pogled nimajo očitne povezave – od obravnave tranzitnega prometa, kjer se prepleta logistična učinkovitost z varovanjem naravnega okolja, do novih inženirskih rešitev, kot je inovativna semaforizacija križišča tipa "Diverging diamond interchange" v Žalcu. Tukaj se prometna infrastruktura pokaže kot tisti tihi arhitekt

regionalnega razvoja, ki se umika šele pred potrebami po pretočnosti in varnosti, kar razkriva globlji premislek o funkcionalnosti prostora.

Študije so tudi živo odslikavanje družbenih in okoljskih izzivov, ki jih prinaša čas. Demografska študija Mestne občine Celje iz leta 2022 prinaša dragocen uvid v prihodnje potrebe po prostorskih prilagoditvah, še posebej glede staranja prebivalstva in spreminjanja gospodinjskih struktur, ki bodo vplivale na povpraševanje po stanovanjski in socialni infrastrukturi. V tej pestri paleti dokumentov najdemo tudi obravnavo poplavne varnosti v Celju in Šentjurju, kjer postane jasno, da so prostorski načrtovalci pred težavno nalogo – kako omogočiti varno in trajnostno urbano rast, a hkrati ohranjati ravnovesje z občutljivim naravnim okoljem.

Dokumenti iz leta 2023 in 2024, kot so urbanistične zasnove Šmarja in Mestinja ter TRC Vonarje kot inkubator novih dejavnosti, kažejo na vse večjo zavest o potrebi po vključevanju ekonomskih, ekoloških in socialnih vidikov v načrtovanje prostora. Na obzorju se tako zarisuje razvoj, ki ni zgolj usmerjen k takojšnji gospodarski koristi, temveč stremi k dolgoročnemu sobivanju z naravnimi in družbenimi danostmi. Ti zapisi pričajo o prizadevanjih za ohranitev ravnotežja med rastočo urbanizacijo, prometno dostopnostjo in okoljskimi imperativi, ki postajajo vedno bolj ključni v luči prihodnjih generacij.

5.5.1. Nabor strokovnih podlag posredovanih z strani predstavnikov občin

1. Programske zasnove za poslovno cono ob avtocesti A1 Celje – Maribor – Razvojni center PLANIRANJE d.o.o., 2003.

2. Strokovna podlaga za rešitev tranzitnega prometa – Navezava kamnoloma Liboje in južnega obrobja občine na AC sistem – Razvojni center PLANIRANJE d.o.o., Celje, 2007.

3. Mešano območje Škalece – stanovanjska zazidava in širitev športnih površin ob potoku Koprivnica – Biro 2001, Maksimilijana Ozmič Zorič s.p., 2007.

4. Strokovna podlaga za širitev Letališča Levec za OPN – IUP d.o.o., Inštitut za urejanje prostora, 2008.

5. Izvleček iz strokovnih podlag za Občinski prostorski načrt občine Slovenske Konjice za potrebe urbanističnega načrta Tepanje – Biro 2001, Maksimilijana Ozmič Zorič s.p., 2008.

6. Okoljsko poročilo za Občinski prostorski načrt Občine Šentjur – IPSUM, okoljske investicije d.o.o., 2013.

7. Dodatek za presojo spremljivosti vplivov izvedbe plana OPN na varovana območja za Okoljsko poročilo za Občinski prostorski načrt (OPN) občine Šentjur, 2013.

8. Strokovna podlaga za obrat za predelavo onesnažene zemljine in gradbenih odpadkov ter odlagališče nenevarnih (inertnih) odpadkov – Razvojni center PLANIRANJE d.o.o., Celje, 2019.

9. Izdelava semafornega programa za semaforizacijo novega križišča »Diverging diamond interchange« na območju AC priključka št. 0139 Žalec (Arja vas) na AC A1 in priprava

prometnih podatkov za različna dimenzioniranja za potrebe izdelave IDZ in PZI projektne dokumentacije; FAZA 2 – Kapacitetna analiza in krmilni program, končno poročilo – Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Prometnotehniški inštitut, 2020.

10. Strokovna izhodišča za umeščanje novogradenj in rekonstrukcije objektov na območju osrednjega dela mesta Celja in Lisc – IZVO-R, projektiranje in inženiring d.o.o., 2020.

11. Izdelava prometne študije in prometnega modela celjske regije ter prometno-ekonomsko vrednotenje načrtovanih ukrepov na mestnem območju Celja – Ministrstvo za infrastrukturo RS, Direkcija RS za infrastrukturo, 2020–2021 (recenzija).

12. OPPN za del enote urejanja prostora Male Braslovče, MB05–1 – Biro URBANISTI d.o.o., 2020.

13. Strokovna podlaga za območje Šmartinsko jezero – Razvojni center PLANIRANJE d.o.o., Celje, 2021.

14. Strokovna podlaga za območje Celjske koče – Razvojni center PLANIRANJE d.o.o., Celje, 2021.

15. Ureditvena območja naselij – Občina Šmarje pri Jelšah – RRD, Regijska razvojna družba d.o.o., 2021.

16. Poselitvena območja naselij: Občina Šmarje pri Jelšah – RRD, Regijska razvojna družba d.o.o., 2022.

17. Demografska študija za Mestno občino Celje – UIRS, 2022.

18. Kompleks DU Podčetrtek – IBT SPI d.o.o., 2023.

19. Analiza stanja v prostoru in razvojnih potreb v občini Šmarje pri Jelšah – RRD, Regijska razvojna družba d.o.o., 2023.

20. Politika vstopa v staro mestno jedro v Mestni občini Celje – PROVIA d.o.o.; Locus prostorske informacijske rešitve d.o.o.; IGEA d.o.o., 2023.

21. Celotna prometna strategija II. generacije za Mestno občino Celje (v pripravi).

22. Strokovne podlage za določitev podrobnejših prostorskih izvedbenih pogojev z natančnostjo občinskega podrobnega prostorskega načrta za gospodarsko cono Ratanska vas – ZUM urbanizem, planiranje, projektiranje d.o.o., 2024.

23. Strokovna podlaga za ureditev obrtno-stanovanjske cone Mestinje (EUP ME 08) – AD arhitekturno delo, 2024.

24. Urbanistična zasnova Šmarje – RRD, Regijska razvojna družba d.o.o., 2024.

25. Urbanistična zasnova Mestinje – RRD, Regijska razvojna družba d.o.o., 2024.

26. TRC Vonarje – inkubator Vonarje – Studio LIST d.o.o., 2024.

27. Omilitveni ukrepi za hidrološko-hidravlično študijo za območje Dravinje dolvodno od ČN do meje z občino Slovenske Konjice – Biro GBH d.o.o., Spremembe in dopolnitve OPN Zreče, 2024.

5.6. Priporočila za izdelavo dodatnih strokovnih podlag

5.6.1. Hidrološke in hidrogeološke analize

Hidrološke in hidrogeološke analize so eksistencialnega pomena za razumevanje in upravljanje poplavnih tveganj ter za načrtovanje ustrezne infrastrukture v Savinjski regiji. Regija se pogosto srečuje s poplavami, ki povzročajo škodo na kmetijskih zemljiščih, infrastrukturnih objektih in stanovanjskih območjih. Da bi učinkovito obvladali te izzive, je potrebno temeljito razumevanje hidroloških procesov, kar vključuje podrobne študije padavinskih vzorcev, površinskega odtoka in dinamike podtalnice. Analize padavin preučujejo, kako se vzorci padavin razlikujejo glede na sezono in vremenske pogoje. Razumevanje, kako in kdaj padavine vplivajo na vodne tokove, omogoča napovedovanje potencialnih poplav in načrtovanje ustreznih ukrepov. Pomembno je tudi spremljanje površinskega odtoka, ki zajema merjenje hitrosti in količine vode, ki se premika po pobočjih hribov v obliki padavin. Ta analiza pomaga določiti področja, kjer se voda kopiči in kje lahko pride do težav z odvodnjavanjem. Hidrogeološke analize se osredotočajo na podzemne vodne tokove, njihov vpliv na površinske vodotoke in interakcijo med podtalnico in površinskimi vodami. Kartiranje značilnosti tal, kot so prepustnost, zmogljivost vodonosnikov in porazdelitev podzemnih voda, omogoča razvoj učinkovitih strategij za upravljanje vodnih virov. To vključuje določanje območij, ki potrebujejo zaščito pred onesnaženjem in zagotavljanje zadostne zaloge pitne vode. Na podlagi teh analiz se identificirajo prednostne lokacije za gradnjo protipoplavnih nasipov, zadrževalnikov in pregrad. Ugotavljanje kritičnih točk omogoča natančno načrtovanje zaščitnih ukrepov in izboljšanje obstoječe infrastrukture. Nosilno vlogo ima vzpostavitev sistema za redno spremljanje hidroloških razmer, ki vključuje uporabo sodobnih tehnologij, kot so meteorološki radarji, senzorska omrežja in napredni hidrološki modeli. Te tehnologije omogočajo pravočasno napovedovanje poplav in sprožajo preventivne ukrepe, kar zmanjšuje škodo in povečuje odpornost skupnosti na naravne nesreče.

5.6.2. Energetske analize

Energetske analize omogočajo identifikacijo najboljših rešitev za zmanjšanje porabe energije, izrabo obstoječe energetske infrastrukture in povečanje uporabe obnovljivih virov, kot so sončna energija, vetrna energija, hidroenergija in biomasa. Analize energetske učinkovitosti vključujejo oceno trenutne porabe energije v različnih sektorjih, kot so gospodinjstva, industrija in javni sektor. Identifikacija možnosti za izboljšanje energetske učinkovitosti vključuje ukrepe, kot so izboljšanje toplotne izolacije stavb, zamenjava starih ogrevalnih sistemov z energetsko učinkovitimi rešitvami ter uvajanje pametnih energetskih omrežij, ki optimizirajo porabo energije. Poleg tega analize potenciala obnovljivih virov energije vključujejo oceno sončnega obsevanja, hitrosti vetra, razpoložljivosti biomase in hidroenergetskega potenciala. Na podlagi teh analiz se načrtujejo in izvajajo projekti za izrabo obnovljivih virov energije. To vključuje

gradnjo sončnih elektrarn, vetrnih polj, hidroelektrarn in objektov za izrabo biomase. Implementacija teh projektov zmanjšuje odvisnost od fosilnih goriv ter prispeva k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov in izboljšanju energetske varnosti regije.

Namen energetske analize je z identifikacijo obstoječih objektov in naprav ter območij s potencialom za rabo obnovljivih virov energije, s poudarkom na njihovi okoljski in prostorski sprejemljivosti, upoštevajoč načrtovane spremembe, oblikovati učinkovit energetski koncept regije. Pri tem se upoštevajo strateške usmeritve države, da se

Ppri nadaljnjem umeščanju novih objektov za izrabo obnovljivih virov energije v skladu z načeli trajnostnega prostorskega razvoja in usmeritvami prednostno izkoriščajo že obstoječi energetski koridorji in lokacije. Slednje prispeva k optimizaciji rabei prostora, omejevanjem vplivov na okolje ter učinkovitejšim postopkom umeščanja novih proizvodnih virov.,

Poseben poudarek se namenja območjem premogovnih regij, kjer postopno opuščanje premoga zahteva vzpostavitev novih gospodarskih dejavnosti ter prehod na podnebno nevtralne oblike proizvodnje energije. V teh regijah se naj zato pospešeno umeščajo projekti sončnih elektrarn in objektov za izrabo biomase, obenem pa se preuči tudi geotermalni potencial in proizvodnja zelenega vodika. S takšnim pristopom se spodbuja diverzifikacija novih energetskih virov in ustvarjanje novih zelenih delovnih mest, kar prispeva k večji socialni in ekonomski stabilnosti območja. S tem se ustvarjajo pogoji za pravočasen, gospodaren in okoljsko sprejemljiv prehod premogovnih regij na obnovljive vire energije, kar bistveno prispeva k doseganju nacionalnih in evropskih podnebnih ciljev ter dolgoročni stabilnosti energetskega sistema.

5.6.3. Prostorske analize

Prostorske analize so ključnega pomena za optimizacijo prostorskega razvoja Savinjske regije, saj omogočajo celostno razumevanje obstoječih prostorskih vzorcev in oblikujejo podlago za strateško načrtovanje, ki stremi k fleksibilni rabi zemljišč. Savinjska regija se trenutno sooča z izrazitim neskladjem med urbanimi in ruralnimi območji, pri čemer je v mestnih središčih zaznati prenatrpanost, medtem ko podeželje trpi zaradi pomanjkanja ustrezne stanovanjske infrastrukture in zmanjšanega zanimanja za naselitev. Takšna neenakomerna razporeditev prebivalstva predstavlja dolgoročno grožnjo uravnoteženemu razvoju regije, zato je nujno potrebno pristopiti k premišljenemu in ciljno usmerjenemu prostorskemu načrtovanju, ki upošteva demografske trende, prostorske omejitve in potrebe lokalnega prebivalstva.

Prostorske analize omogočajo natančno kartiranje obstoječe rabe zemljišč, kar je ključno za oceno primernosti območij za novo stanovanjsko gradnjo in širitev naselij. Ta analiza mora biti usklajena z okolijskimi omejitvami, kot so poplavna območja, naravni rezervati in zaščitena območja vodnih virov, saj bi vsako nespametno prostorsko poseganje v občutljive naravne ekosisteme lahko imelo dolgoročne negativne posledice tako za okolje kot za kakovost življenja prebivalcev. Temu primerno, celovita analiza demografskih potreb omogoča natančnejše določanje območij, kjer je potrebna nova stanovanjska gradnja, in omogoča načrtovanje prihodnje prostorske rasti, ki ni zgolj reaktivna, ampak strateško usmerjena.

Vendar zgolj tehnične prostorske analize ne zadostujejo za uspešen prostorski razvoj. Ključnega pomena je, da se oblikujejo prožni in prilagodljivi mehanizmi upravljanja tega razvoja, vključno s sprejemanjem jasnih prostorskih aktov in usmerjenih regulativnih okvirov. V tej luči je sodelovanje z lokalnimi skupnostmi ključno, saj prostorski razvoj, ki ne vključuje aktivne participacije lokalnega prebivalstva, pogosto ne odraža dejanskih potreb in ne upošteva specifičnih lokalnih posebnosti. Prav takšno sodelovanje bi lahko zagotovilo trajnostne rešitve, ki niso zgolj formalno začrtane na papirju, temveč učinkovito implementirane v praksi.

Pri oblikovanju dolgoročnih strateških prostorskih načrtov mora biti posebno pozornost posvečena vzpostavitvi uravnoteženega, policentričnega sistema poselitve, ki omogoča razvoj manjših in srednje velikih središč, ne da bi s tem ogrozil razvoj večjih urbanih območij. Policentrični razvoj, ki se opira na hierarhično omrežje središč, predstavlja trajnosten model prostorskega razvoja, saj omogoča decentralizacijo gospodarskih in družbenih dejavnosti ter zmanjšuje pritisk na največja urbana središča. To bi v Savinjski regiji ne le omililo problematiko prenatrpanih mest, temveč bi hkrati spodbudilo rast in revitalizacijo ruralnih območij, ki imajo bogat razvojni potencial, vendar so trenutno slabo izkoriščena. Policentrična strategija, ki spodbuja povezanost med urbanimi in ruralnimi območji ter učinkovito izkoriščanje prostora, je nujna za uravnotežen razvoj regije in njeno dolgoročno konkurenčnost. Poleg tehničnih rešitev pa mora Savinjska regija poskrbeti za dinamičen nadzor nad izvajanjem izvedenega dela prostorskih načrtov in jih po potrebi prilagajati spremembam v okolju in potrebah prebivalstva.

5.6.4. Analize tveganja naravnih nesreč

Analize tveganja naravnih nesreč so bistvene za pripravo in odziv na naravne nesreče, kot so potresi, zemeljski plazovi, suše in poplave v Savinjski regiji. Te analize vključujejo preučevanje zgodovinskih podatkov o naravnih nesrečah, modeliranje potencialnih scenarijev nesreč ter oceno ranljivosti infrastrukture in prebivalstva. Zgodovinski podatki o naravnih nesrečah omogočajo razumevanje vzorcev in pogostosti dogodkov, kar je odločujoče za razvoj učinkovitega sistema za napovedovanje in opozarjanje. Modeliranje potencialnih scenarijev nesreč vključuje uporabo naprednih računalniških modelov za simulacijo različnih naravnih nesreč in njihovih možnih vplivov na Savinjsko regijo. Simulacije potresov lahko pomagajo pri oceni območij z večjo verjetnostjo za poškodbe in določanju kritičnih infrastrukturnih točk, ki bi lahko bile najbolj prizadete. Podobno lahko modeli poplav pomagajo pri identifikaciji območij z visokim tveganjem za poplave ter pri načrtovanju zaščitnih ukrepov, kot so gradnja nasipov in ureditev drenažnih sistemov. Ocena ranljivosti infrastrukture in prebivalstva je prav tako ključna sestavina analiz tveganja naravnih nesreč. To vključuje preučevanje stanja obstoječe infrastrukture, kot so ceste, mostovi, bolnišnice in stanovanjske stavbe, ter določanje njihove odpornosti na naravne nesreče. Analiza ranljivosti prebivalstva vključuje oceno demografskih podatkov, kot so starost, zdravje in socialno-ekonomski status prebivalcev, kar pomaga pri prepoznavanju najbolj ranljivih skupin, ki bi potrebovale posebno zaščito in podporo med naravnimi nesrečami. Rezultati analiz podpirajo oblikovanje politik za trajnostno upravljanje zemljišč in urbanistično načrtovanje, ki upošteva tveganja naravnih nesreč ter spodbuja gradnjo na varnejših območjih.

5.6.5. Analize zdravja prebivalstva

Analize zdravja prebivalstva so bistvene za oceno javnega zdravja in načrtovanje zdravstvenih storitev v Savinjski regiji. Te analize vključujejo preučevanje zdravstvenih kazalnikov, kot so stopnje bolezni, dostop do zdravstvenih storitev, vplivi okolja na zdravje ter socialni dejavniki zdravja. S preučevanjem stopnje bolezni, kot so kronične bolezni, nalezljive bolezni in duševne motnje, analize nudijo vpogled v glavne zdravstvene izzive regije. To omogoča oblikovanje usmerjenih zdravstvenih programov, ki lahko učinkovito naslovijo specifične zdravstvene težave prebivalstva.

Dostop do zdravstvenih storitev je prav tako ključen vidik, saj analiza prikazuje geografsko razporeditev zdravstvenih enot, dostopnost specialističnih storitev in morebitne vrzeli v obsegu in kakovosti zdravstvenega varstva. Ti podatki so bistveni za načrtovanje izboljšav v infrastrukturi zdravstvenih storitev, povečanje števila zdravstvenih delavcev in zagotavljanje enake dostopnosti za vse prebivalce, vključno z oddaljenimi ali težje dostopnimi območji.

Analize zdravja prebivalstva tudi ocenjujejo vpliv okoljskih projektov na javno zdravje. Uvedba zelenih površin in izboljšanje urbanih prostorov lahko pozitivno vplivata na psihološko in fizično zdravje prebivalcev. Prav tako, ko se izvajajo projekti za zmanjšanje hrupa ali onesnaževalnih emisij, te analize pomagajo meriti njihove koristi za zdravje prebivalstva. Na ta način lahko odločevalci sprejemajo bolje informirane odločitve, ki upoštevajo vplive na zdravje in kakovost življenja prebivalcev ter spodbujajo boljše zdravstvene izide. Vplivi okolja na zdravje prebivalstva vključujejo analizo vpliva onesnaženosti zraka, kakovosti vode, hrupa in drugih okoljskih dejavnikov. Zmanjšanje emisij iz industrijskih virov in uvajanje ukrepov za izboljšanje kakovosti zraka lahko pripomorejo k zmanjšanju respiratornih in kardiovaskularnih bolezni.

5.6.6. Podnebne analize

Podnebne analize so pomembne za razumevanje dolgoročnih sprememb vremenskih vzorcev in njihovih vplivov na Savinjsko regijo. Te analize obsegajo preučevanje trendov v temperaturah, padavinah in ekstremnih vremenskih pojavih, kar je ključno za pripravo na prilagoditvene ukrepe. Analize vključujejo obsežno zbiranje in obdelavo podatkov iz meteoroloških meritev, satelitskih posnetkov in drugih virov informacij o podnebju. Ti podatki omogočajo prepoznavanje dolgoročnih sprememb in napovedovanje prihodnjih trendov, kar je bistveno za pripravljenost na izzive. Rezultati analize pripomorejo k razvoju strategij za zmanjšanje vpliva podnebnih sprememb na kmetijstvo, infrastrukturo in prebivalstvo ter pripravi na prihodnje izzive, kot so suše, poplave in vročinski valovi. Na primer, analize lahko pokažejo povečano tveganje za suše, kar zahteva uvedbo naprednih sistemov za namakanje in prilagoditev kmetijskih praks za ohranjanje vodnih virov. Prav tako lahko zaznajo naraščajočo pogostost in intenzivnost poplav, kar bi pomenilo potrebo po izboljšanju protipoplavnih ukrepov, kot so gradnja novih nasipov in izboljšanje drenažnih sistemov. Podnebne analize so kar vplivne za načrtovanje urbanega razvoja in infrastrukture. Naraščajoče temperature in pogostejši vročinski valovi lahko vplivajo na potrebe po hlajenju stavb, kar zahteva uvedbo energetsko učinkovitih klimatskih sistemov in uporabo trajnostnih

gradbenih materialov. Poleg tega lahko analize prispevajo k načrtovanju zelenih površin v mestih, ki zmanjšujejo učinke mestnih toplotnih otokov in izboljšujejo kakovost zraka.

5.6.7. Analize rabe tal

Analize rabe tal so neobhodne za razumevanje trenutne uporabe zemljišč v Savinjski regiji in načrtovanje bodočega razvoja. Te analize vključujejo kartiranje obstoječe rabe tal, kot so kmetijska zemljišča, gozdovi, urbana območja in industrijske cone. Analize rabe tal omogočajo oblikovanje politik za optimalno rabo zemljišč, preprečevanje degradacije okolja, ohranjanje kmetijskih površin in spodbujanje trajnostnega urbanega razvoja. Takšne analize temeljijo na zbiranju in analizi podatkov iz različnih virov, kot so satelitski posnetki, zemljiški kataster, terenske raziskave in podatki o prostorskem načrtovanju.

Kartiranje obstoječe rabe tal je osnovnih korak pri analizi, saj omogoča natančno določitev, kako se zemljišča trenutno uporabljajo in kje se nahajajo različni tipi rabe. Natančne karte kmetijskih zemljišč, gozdov, urbanih območij in industrijskih con so osnova za načrtovanje razvoja in sprejemanje odločitev o spremembi rabe tal. Te informacije so temelj za določanje območij, ki so primerna za razvoj novih stanovanjskih naselij, poslovnih con ali rekreacijskih površin. Rezultati teh analiz omogočajo oblikovanje politik za optimalno rabo zemljišč, ki vključujejo preprečevanje degradacije okolja in ohranjanje kmetijskih površin. Analize lahko razkrijejo območja z visokim tveganjem za erozijo ali izgubo rodovitnih tal, kar zahteva uvajanje ukrepov za zaščito in obnovo tal. Prav tako lahko pomagajo pri določanju območij, ki so primerna za gozdarstvo ali kmetijstvo, ter spodbujanju trajnostnih praks, ki ohranjajo biotsko raznovrstnost in zagotavljajo dolgoročno produktivnost zemljišč.

Analize rabe tal pomagajo tudi pri identifikaciji območij, ki so primerna za nove razvojne projekte in pri zaščiti občutljivih naravnih habitatov. Analize lahko razkrijejo območja z visoko ekološko vrednostjo, ki jih je treba ohraniti in zaščititi pred urbanizacijo ali industrijskim razvojem. Prav tako lahko pomagajo pri načrtovanju zelenih koridorjev in parkov, ki prispevajo k ohranjanju ekosistemskih storitev in izboljšanju kakovosti življenja prebivalcev. Poleg tega so analize rabe tal orodje za spodbujanje trajnostnega urbanega razvoja. Dodatno, analize lahko razkrijejo potrebo po boljši izrabi obstoječih urbanih površin, preprečevanju širjenja mest na kmetijska zemljišča in spodbujanju gradnje v skladu z načeli trajnostne urbanizacije.

5.6.8. Geotehnične analize

Geotehnične analize so tehtne za oceno stabilnosti tal in podtalja v Savinjski regiji. Te analize vključujejo preučevanje lastnosti tal, kot so nosilnost, erozijska odpornost in stabilnost pobočij. Nujne so za načrtovanje gradbenih projektov, saj omogočajo identifikacijo območij, ki so nagnjena k plazovom, posedanju ali drugim geotehničnim težavam, kar je bistveno za varno gradnjo in vzdrževanje infrastrukture. Takšne analize običajno vključujejo različne metode, kot so geološka kartiranja, vrtanje talnih jeder in laboratorijske teste za določanje fizikalno-mehanskih lastnosti tal. Razumevanje nosilnosti tal je pogoj za določanje primernosti lokacij za različne vrste gradbenih projektov. V območjih z nizko nosilnostjo tal je lahko potrebno dodatno utrjevanje temeljev, kar vpliva na stroške in izvedljivost projektov. Erozijska odpornost tal je primaren faktor za oceno tveganj, povezanih z erozijskimi procesi, ki lahko ogrozijo stabilnost infrastrukture in vplivajo na kmetijska zemljišča. Stabilnost pobočij je še posebej

kritična v hribovitih predelih, kjer lahko plazovi povzročijo znatno škodo in ogrozijo varnost prebivalcev. Geotehnične analize omogočajo tudi razvoj in implementacijo ustreznih ukrepov za zmanjšanje tveganj, povezanih z geotehničnimi težavami. V območjih, ki so nagnjena k plazovom, lahko vključujejo gradnjo podpornih zidov, ureditev drenažnih sistemov za zmanjšanje vsebnosti vode v tleh ter uporabo vegetacijskih prekrivk za stabilizacijo površinskih slojev tal. V urbanih območjih lahko geotehnične analize pomagajo pri načrtovanju podzemnih objektov, kot so kleti in garaže, ter pri oceni vpliva gradbenih del na obstoječe strukture. Poleg teh tehničnih vidikov so geotehnične analize uporabne tudi za prostorsko načrtovanje in upravljanje zemljišč. Z boljšim razumevanjem geotehničnih lastnosti tal lahko lokalne oblasti sprejemajo informirane odločitve glede razvoja novih stanovanjskih, industrijskih in infrastrukturnih območij.

5.6.9. Analize prometnih tokov

Analize prometnih tokov so bistvene za načrtovanje učinkovite prometne infrastrukture v Savinjski regiji. Te analize vključujejo preučevanje trenutnih prometnih vzorcev, pretočnosti cest, javnega prevoza ter prometnih nesreč. Transportne analize omogočajo identifikacijo glavnih prometnih vozlišč in potreb po dodatnih infrastrukturnih naložbah. Takšne analize temeljijo na zbiranju in analizi podatkov iz različnih virov, kot so prometni senzorji, GPS podatki, anketni vprašalniki in prometni modeli. Preučevanje trenutnih prometnih vzorcev vključuje analizo gibanja vozil in potnikov, identifikacijo glavnih prometnih tokov in ugotavljanje kritičnih točk, kjer se pojavljajo prometni zastoji. Analiza pretočnosti cest lahko razkrije območja, kjer so potrebne izboljšave za zmanjšanje prometnih zastojev in povečanje varnosti. To lahko vključuje razširitev cest, uvedbo krožišč, optimizacijo semaforskih ciklov in uvajanje pametnih prometnih sistemov. Transportne analize prav tako omogočajo tudi oceno vplivov novih infrastrukturnih projektov na prometne vzorce in okolje. Na primer, gradnja nove ceste ali železniške proge lahko vpliva na prometne tokove, porabo goriva in emisije, kar zahteva celovito oceno potencialnih koristi in tveganj. S sodelovanjem z lokalnimi skupnostmi in deležniki lahko transportne analize prispevajo k oblikovanju uravnoteženih politik, ki spodbujajo trajnostni razvoj in izboljšanje kakovosti življenja prebivalcev v Savinjski regiji. Poleg teh tehničnih vidikov so transportne analize relevantne tudi za prostorsko načrtovanje in upravljanje zemljišč. Z boljšim razumevanjem prometnih vzorcev lahko lokalne oblasti sprejemajo informirane odločitve glede razvoja novih stanovanjskih, industrijskih in infrastrukturnih območij.

Javni prevoz je prioriteten element trajnostnega transportnega sistema. Transportne analize vključujejo oceno obstoječih linij javnega prevoza, njihovo učinkovitost in pokritost ter identifikacijo potreb po novih linijah ali izboljšavah obstoječih. Analiza uporabe avtobusnih linij lahko razkrije območja z nizko frekvenco prevozov, kar zahteva uvedbo dodatnih avtobusov ali prilagoditev urnikov za izboljšanje dostopnosti. Spodbujanje trajnostnih oblik prevoza, kot so kolesarjenje in pešačenje, je prav tako nezanemarljiv del transportnih analiz, saj prispeva k zmanjšanju emisij in izboljšanju javnega zdravja.

5.6.10. Analize ekosistemskih storitev

Analize ekosistemskih storitev so ključne za oceno koristi, ki jih naravni ekosistemi zagotavljajo človeški družbi v Savinjski regiji. Te analize vključujejo vrednotenje ekosistemskih storitev, kot so oskrba s čisto vodo, opraševanje, regulacija podnebja, zaščita pred erozijo in rekreacijske možnosti. Razumevanje ekosistemskih storitev pomaga pri sprejemanju odločitev o varstvu narave in trajnostnem upravljanju naravnih virov ter poudarja ekonomsko vrednost ohranjanja ekosistemov. Takšne analize temeljijo na zbiranju in analizi podatkov iz različnih virov, kot so terenske raziskave, satelitski posnetki in modeli ekosistemskih procesov. Vrednotenje ekosistemskih storitev vključuje preučevanje različnih funkcij in koristi, ki jih ekosistemi zagotavljajo, ter oceno njihove ekonomske vrednosti. Ekosistemi, kot so gozdovi in mokrišča, igrajo pomembno vlogo pri oskrbi s čisto vodo, saj filtrirajo onesnaževalce in uravnavajo vodne tokove.

Regulacija podnebnih vplivov je ena izmed najpomembnejših ekosistemskih storitev, saj naravni ekosistemi, kot so gozdovi in oceani, absorbirajo ogljikov dioksid in pomagajo ublažiti podnebne spremembe. Zaščita pred erozijo je prav tako ključna, saj rastlinska pokrovnost in koreninski sistemi stabilizirajo tla in preprečujejo izgubo rodovitnih tal. Rekreacijske možnosti, ki jih ponujajo naravni parki, reke in gozdovi, prispevajo k duševnemu in fizičnemu zdravju prebivalcev ter spodbujajo turizem in lokalno gospodarstvo.

Razumevanje ekosistemskih storitev pomaga pri sprejemanju odločitev o varstvu narave in trajnostnem upravljanju naravnih virov. Analize lahko razkrijejo območja, ki zagotavljajo ekosistemske storitve, in potrebo po njihovi zaščiti pred urbanizacijo ali drugimi oblikami razvoja. Prav tako lahko pomagajo pri načrtovanju obnovitvenih projektov, kot so pogozdovanje ali revitalizacija mokrišč, ki krepijo ekosistemske storitve in prispevajo k trajnostnemu razvoju regije. Poudarjanje ekonomske vrednosti ohranjanja ekosistemov je odločilnega pomena za spodbujanje trajnostnega razvoja in varstva narave. Vrednotenje ekosistemskih storitev lahko pokaže, da so koristi, ki jih naravni ekosistemi zagotavljajo, pogosto večje od kratkoročnih gospodarskih koristi, ki jih prinaša njihovo uničenje ali prekomerna izraba.

5.6.11. Analize kulturne dediščine

Analize kulturne dediščine so predpogoj za zaščito in promocijo kulturnih virov v Savinjski regiji. Te analize vključujejo kartiranje in dokumentiranje zgodovinskih, arhitekturnih in arheoloških znamenitosti ter oceno njihovega stanja in ogroženosti. Rezultati teh analiz pomagajo pri načrtovanju ukrepov za ohranjanje in obnovo kulturne dediščine ter spodbujanje kulturnega turizma. Analize kulturne dediščine se uporabljajo za vključevanje kulturnih vrednot v širše razvojne načrte regije. Takšne analize temeljijo na zbiranju in analizi podatkov iz različnih virov, kot so zgodovinski zapisi, arheološke raziskave, fotodokumentacija in intervjuji z lokalnimi prebivalci. Kartiranje in dokumentiranje kulturne dediščine vključuje natančno evidentiranje lokacij, značilnosti in stanja zgodovinskih, arhitekturnih in arheoloških znamenitosti. Analize lahko zajemajo dokumentiranje gradov, cerkva, zgodovinskih stavb, arheoloških najdišč in drugih kulturnih spomenikov. Te informacije so od izrednega pomena za načrtovanje ukrepov za njihovo zaščito, ohranitev in obnovo. Na primer, analiza stanja

kulturnih spomenikov lahko razkrije potrebo po nujnih restavratorskih delih ali ukrepih za preprečevanje nadaljnje degradacije. Ocena ogroženosti kulturne dediščine je prav tako ključna za razvoj strategij za njeno zaščito. To vključuje preučevanje vplivov naravnih nesreč, urbanizacije, vandalizma in drugih dejavnikov, ki ogrožajo ohranitev kulturnih virov. Analize lahko pokažejo, da so določeni kulturni spomeniki ogroženi zaradi erozije, poplav ali potresov, kar zahteva razvoj ukrepov za njihovo zaščito in zmanjšanje tveganj. Rezultati analiz kulturne dediščine pomagajo pri načrtovanju ukrepov za ohranjanje in obnovo kulturne dediščine ter spodbujanje kulturnega turizma. Analize lahko podpirajo razvoj projektov za obnovo zgodovinskih stavb, vzpostavitev muzejev ali interpretacijskih centrov ter organizacijo kulturnih prireditev in festivalov. Spodbujanje kulturnega turizma prispeva k gospodarskemu razvoju lokalnih skupnosti in ohranjanju kulturne identitete regije.

5.6.12. Analize kmetijskih praks

Analize kmetijskih praks so ključne za oceno trajnosti in vplivov kmetijstva v Savinjski regiji, saj omogočajo globoko razumevanje vplivov teh dejavnosti na okolje in gospodarstvo. Te analize obsegajo preučevanje različnih metod pridelave, kot so konvencionalno, ekološko in integrirano kmetijstvo, in njihove učinke na donos pridelkov ter okolje. Različne metode kmetovanja prinašajo različne izzive in priložnosti za trajnostnost. Ekološko kmetijstvo lahko zmanjša uporabo kemikalij, vendar zahteva boljšo obvladovanje naravnih škodljivcev. Učinkovitost uporabe pesticidov in gnojil je prav tako bistvena za analizo, saj nepravilna ali prekomerna uporaba lahko vodi do onesnaženja tal in vodnih virov ter škoduje zdravju ljudi in biotski raznovrstnosti. Pretirana uporaba kemikalij lahko povzroči dolgotrajne posledice, kot so znižanje kakovosti vode in poškodbe ekosistemov. Analize lahko tudi obravnavajo prilagoditve kmetijskih praks na spreminjajoče se podnebne razmere, kot so višje temperature, spremembe v padavinah in pogostost ekstremnih vremenskih pojavov. To vključuje raziskovanje novih sort rastlin, odpornih na sušo in visoke temperature, ter uvajanje praks, ki povečujejo odpornost kmetijstva na podnebne spremembe, kot so napredni namakalni sistemi. Takšne prilagoditve so ključne za zagotavljanje trajnostnega kmetijstva v prihodnosti.

Proučevanje praks upravljanja tal vključuje analizo metod, kot so kolobarjenje, uporaba organskih gnojil in tehnike za preprečevanje erozije. Rezultati analiz lahko pokažejo, kako različne metode obdelave tal vplivajo na njihovo strukturo, sposobnost zadrževanja vode in zmanjšanje erozije. Takšne informacije so ključne za razvoj trajnostnih praks, ki ohranjajo rodovitnost tal in dolgoročno produktivnost kmetijstva. Praktični nasveti kmetom o optimalni uporabi gnojil in pesticidov ter strategijah za izboljšanje tal so neposredna posledica teh analiz. Poleg tega analize vplivov kmetijstva na okolje preučujejo, kako kmetijske dejavnosti vplivajo na habitatne pogoje za divje živali in rastline ter kakovost vodnih virov. Povečana uporaba kemičnih gnojil in pesticidov lahko povzroči onesnaženje vodnih virov, kar vpliva na ekosisteme in zdravje ljudi. Identifikacija območij, kjer so potrebni ukrepi za zmanjšanje negativnih vplivov, je ključna za zaščito okolja in biotske raznovrstnosti.

5.6.13. Analize kakovosti vode

Analize kakovosti vode so ključne za zagotavljanje varne in zanesljive oskrbe s pitno vodo ter za zaščito vodnih virov v Savinjski regiji. Regija se sooča z več izzivi, vključno z onesnaženjem vodnih virov zaradi kmetijskih dejavnosti, industrijskih izpustov in nezadostne zaščite zajetij. Redno spremljanje kakovosti vode vključuje preučevanje kemijskih, mikrobioloških in fizikalnih parametrov, kar omogoča ohranjanje visoke kakovosti vode in zaščito zdravja prebivalstva. Kemijske analize preučujejo prisotnost onesnaževalcev, kot so pesticidi, nitrati in težke kovine, ki lahko vplivajo na kakovost pitne vode. Mikrobiološke analize zaznavajo prisotnost patogenih mikroorganizmov, ki lahko povzročijo bolezni. Fizikalne analize merijo lastnosti, kot so motnost in temperatura, ki vplivajo na kakovost vode. Identifikacija virov onesnaženja omogoča izvajanje zaščitnih ukrepov, kot so vzpostavitev varovalnih pasov okoli zajetij, izboljšanje sistemov za čiščenje odpadnih voda in nadzor nad industrijskimi ter kmetijskimi izpusti. Redni monitoring vodnih virov vključuje zbiranje in analiziranje vzorcev vode na različnih lokacijah ter uporabo naprednih tehnologij za zaznavanje onesnaževal. Avtomatizirane merilne postaje omogočajo kontinuirano spremljanje kakovosti vode v realnem času.

5.7. SWOT Analiza

Savinjska regija se nahaja v osrednjem delu Slovenije in predstavlja dinamično območje, ki združuje bogato naravno, industrijsko in kulturno dediščino, vendar pa se sooča s kompleksnimi izzivi, ki jih mora nasloviti za dosego dolgoročne trajnostne rasti. SWOT analiza regije razkriva ključne notranje in zunanje dejavnike, ki vplivajo na njen razvoj, pri čemer izpostavlja tako prednosti kot slabosti, hkrati pa opredeljuje priložnosti in grožnje, s katerimi se regija srečuje.

5.7.1. Prednosti

Savinjska regija se ponaša z izjemno naravno dediščino, ki vključuje slikovite gorske verige Pohorja in Savinjskih Alp ter številne reke, jezera in gozdove. Ta bogat naravni potencial ponuja širok spekter turističnih dejavnosti – od pohodništva in smučanja do kolesarjenja in naravoslovnih raziskav. Takšne priložnosti ne le obogatijo turistično ponudbo, ampak tudi spodbujajo trajnostni turizem, ki lahko privabi tako domače kot mednarodne obiskovalce. Poleg tega se regija ponaša z dolgoletno industrijsko tradicijo, zlasti v kovinski, tekstilni in elektroindustriji. Ta stabilna industrijska osnova zagotavlja trdno gospodarsko osnovo, dobro razvito infrastrukturo in izkušnje, ki omogočajo nadaljnji razvoj ter privabljanje novih investicij. Prisotnost izobraževalnih ustanov in raziskovalnih centrov, kot je Ljudska univerza v Celju, predstavlja ključen dejavnik za rast in razvoj regije. Te institucije ne le izobražujejo visoko usposobljene kadre, ampak tudi spodbujajo raziskave in inovacije, kar je bistveno za napredovanje v visokotehnoloških panogah. To regiji nudi priložnost za razvoj novih inovativnih podjetij in podjetništva. Geografska lega Savinjske regije, ki se nahaja v osrednjem delu Slovenije, omogoča enostaven dostop do glavnih prometnih poti in sosednjih držav. Ta strateška lokacija je pomembna za trgovino, logistiko in povezovanje z drugimi regijami ter tržišči v srednji Evropi, kar krepi njeno gospodarsko pozicijo.

5.7.2. Šibkosti

Kljub številnim prednostim se Savinjska regija sooča z večjimi izzivi. Eden od glavnih je demografsko staranje prebivalstva in odseljevanje mladih, kar vpliva na delovno silo in dolgoročni gospodarski razvoj. Pomanjkanje mladih strokovnjakov lahko vodi v upad inovacij in zmanjšano produktivnost v različnih sektorjih. Pomanjkljiva infrastrukturna povezanost v nekaterih delih regije omejuje dostopnost in povezanost med mesti in vasmi. Slaba infrastruktura lahko zavira rast podjetij ter negativno vpliva na kakovost življenja prebivalcev, kar zahteva nujno izboljšanje in modernizacijo. Neraznolikost gospodarstva je še en problem. Kljub močni industrijski osnovi je regija še vedno preveč odvisna od določenih panog, kar jo lahko naredi ranljivo za globalne gospodarske nihaje. Razvijanje novih sektorjev je nujno za zmanjšanje te odvisnosti in povečanje odpornosti gospodarstva. Visoka stopnja brezposelnosti v nekaterih delih regije zmanjšuje kakovost življenja in socialno stabilnost. Pomanjkanje delovnih mest vodi v migracijo prebivalstva in upočasni gospodarsko rast, kar zahteva usklajene ukrepe za spodbujanje zaposlovanja in gospodarskih aktivnosti.

5.7.3. Priložnosti

Razvoj turizma je ena izmed največjih priložnosti za Savinjsko regijo. S svojim bogatim naravnim in kulturnim potencialom lahko regija ustvari nove turistične produkte in poveča svojo prepoznavnost na domačem in mednarodnem trgu. Aktivno promoviranje naravnih lepot, kulturnih prireditev in tradicionalnih obrti lahko pripomore k povečanju števila turistov in oživitvi lokalnega gospodarstva. Spodbujanje inovacij in podjetništva lahko pripomore k diversifikaciji gospodarstva. Ustvarjanje inkubatorjev za start-upe, podpora malim in srednjim podjetjem ter sodelovanje z raziskovalnimi institucijami lahko prispevajo k razvoju novih poslovnih idej in povečanju konkurenčnosti regije. Trajnostni razvoj je prav tako ključna priložnost. Investicije v obnovljive vire energije in trajnostne prakse ne le zmanjšajo odvisnost od fosilnih goriv, temveč tudi prispevajo k izboljšanju kakovosti življenja. Razvoj zelenih tehnologij in spodbujanje trajnostnega turizma lahko ohranita naravne vire in povečata privlačnost regije. Mednarodno sodelovanje odpre vrata novim priložnostim za gospodarski razvoj. Krepitev povezav s tujimi podjetji in vključitev v mednarodne projekte lahko prinese nove investicije in tehnologije ter izboljša konkurenčnost regije na globalnem trgu.

5.7.4. Grožnje

Savinjska regija se sooča tudi z grožnjami, ki lahko vplivajo na njen razvoj. Gospodarske spremembe, vključno z globalnimi krizami in nihaji na trgu, lahko destabilizirajo regijo. Prilagodljive in prožne strategije so ključne za obvladovanje teh tveganj ter zagotavljanje stabilnosti in rasti. Podnebne spremembe predstavljajo pomembno grožnjo, saj lahko vplivajo na naravne vire in povečajo stroške prilagoditev. Regija mora vlagati v raziskave in prilagoditvene ukrepe, ki bodo pomagali zaščititi okolje in naravne vire pred negativnimi vplivi podnebnih sprememb. Nadaljevanje trenda odseljevanja mladih in usposobljenih delavcev lahko zmanjša delovno silo in upočasni razvoj. Ukrepi za privabljanje in zadrževanje talentov ter spodbujanje družinske politike so ključni za obvladovanje tega izziva. Konkurenčna regijska okolja povečujejo pritisk na Savinjsko regijo. Da bi ostala konkurenčna, mora regija razviti

edinstvene prednosti in ponuditi privlačne spodbude za investicije ter podjetja, kar ji bo omogočilo ohranjanje in povečanje svoje gospodarske privlačnosti.

5.8. Povzetek SWOT analize

Savinjska regija, geografsko in strateško umeščena v osrčje Slovenije, se ponaša z obilico prednosti, ki so osnova za njen stabilen in konkurenčen razvoj. Prometna lega regije omogoča odlično povezljivost z osrednjim delom države in tujino, kar je ključnega pomena za gospodarsko dinamiko. Ob tem naravna krajina, ki sega od gorovij in rek do gozdov, ustvarja izjemne pogoje za razvoj turizma in trajnostnih praks. Regija je bogata tudi z kulturno dediščino, ki ji daje prepoznavnost, tako doma kot v tujini. Hkrati uspešno razvija predelovalno industrijo, temelječo na naprednih tehnologijah, kar v povezavi z visokokakovostnim izobraževalnim sistemom zagotavlja stabilno gospodarsko osnovo. Ob tem pa varno okolje, nizka stopnja kriminala in podpora ključnih institucij, kot so gospodarske zbornice in SPOT točke, ponujajo ugodne pogoje za življenje in delo.

Vse te prednosti pa žal niso izkoriščene v celoti. Neskladja v prostorskem načrtovanju so povzročila neurejeno gradnjo, ki ogroža dolgoročni razvoj. Turizem, čeprav ima velik potencial, ni dovolj usklajen in povezan, zaradi česar regija ne izkorišča svojih naravnih in kulturnih virov v polni meri. Pomankanje kvalificiranega kadra, predvsem v zdravstvu in ključnih gospodarskih sektorjih, negativno vpliva na kakovost storitev ter omejuje gospodarsko rast. Zdravstveni sektor se sooča s pomanjkanjem zdravnikov, kar povečuje pritisk na že obstoječe kapacitete, medtem ko je kakovost zraka v nekaterih delih regije še vedno problematična. To nakazuje nujnost večjih vlaganj v obnovljive vire energije, ki pa so zaenkrat premalo izkoriščeni.

Turizem v Savinjski regiji se srečuje s specifičnimi izzivi. Upad zanimanja za tradicionalne kmetijske dejavnosti, kot so vinogradništvo in kmetovanje, ob pomanjkljivem ohranjanju kulturne dediščine vodi v izgubo identitete regije in nižjo prepoznavnost. Razpršena poselitev in neustrezna infrastruktura onemogočata povezovanje turističnih ponudb, kar zmanjša možnosti za oblikovanje celovitih turističnih izkušenj. Na trgu dela je razkorak med potrebami gospodarstva in izobraževalnim sistemom, saj poklicno usmerjeno izobraževanje ne zadostuje potrebam regije. Hkrati pomanjkanje digitalne pismenosti še dodatno otežuje prehod v digitalno dobo, kar je nujno za napredek v sodobnem gospodarstvu.

Kljub tem izzivom ima Savinjska regija še vedno neizkoriščen razvojni potencial. Eden ključnih projektov za prihodnost je razvoj tretje razvojne osi, ki bi izboljšala prometno infrastrukturo in okrepila povezljivost regije z osrednjo Slovenijo in mednarodnim okoljem. Z večjim poudarkom na gozdno-lesni verigi in trajnostnem turizmu bi regija lahko postala prepoznavna kot zelena destinacija, obenem pa okrepila lokalno samooskrbo in prešla na krožno gospodarstvo. Ta pristop bi povečal samozadostnost regije in prispeval k njeni gospodarski rasti. Razvoj digitalnih tehnologij, industrije 4.0 in vlaganje v raziskovalno infrastrukturo pa ponujajo dodatne priložnosti za inovacije in napredek.

Vendar prihodnost prinaša tudi številne grožnje. Podnebne spremembe vplivajo na naravne vire in kmetijstvo, kar povečuje stroške prilagoditev, predvsem v kmetijstvu in drugih naravnih virih. Starajoča se populacija in odliv mladih strokovnjakov še dodatno zmanjšujeta inovacijski potencial regije ter ovirata gospodarski napredek. Dolgotrajni postopki za pridobitev gradbenih

dovoljenj, pomanjkanje stanovanjske infrastrukture in bivalnih kapacitet za mlade družine omejujejo privlačnost regije kot prostora za življenje in delo. Poleg tega centralizacija institucij še povečuje odvisnost regije od večjih mest, kar negativno vpliva na razvoj manjših krajev.

Kljub vsem tem izzivom pa Savinjska regija ohranja velik razvojni potencial, ki ga mora izkoristiti z usmerjeno, prilagodljivo strategijo. Osredotočanje na vlaganje v raziskave, razvoj novih tehnologij, krepitev mednarodnih povezav ter trajnostni razvoj so ključnega pomena za njen uspeh v prihodnosti. Regija ima vse potrebne adute – kulturno dediščino, strateško lego in industrijsko moč – vendar bo njen napredek odvisen od sposobnosti prilagoditve na nove izzive in izkoriščanja teh prednosti.

5.9. Prednostne razvojne usmeritve

5.9.1. Poplavna varnost in urejanje voda

Za izboljšanje poplavne varnosti v Savinjski regiji bi bilo nujno izvesti več celovitih ukrepov, ki bi obsegali tako gradnjo novih kot tudi prenovo obstoječih infrastrukturnih objektov. Ena od možnosti je izgradnja večjih zadrževalnikov vode v zgornjem toku rek, ki bi lahko zadržali presežke vode ob obilnem deževju in preprečili nenadno povečevanje vodostaja nižje po toku. Poleg tega bi bilo smiselno nadgraditi obstoječe protipoplavne nasipe ob večjih rekah, kot so Savinja, Paka in druge, ki trenutno ne zmorejo zadržati vse vode med ekstremnimi vremenskimi dogodki. Redno vzdrževanje in čiščenje strug, zlasti na manjših pritokih, kot so npr. Dreta, Bolska in Hudinja, je ključno, saj ti vodotoki pogosto zaradi zarasti ali odpadkov postanejo ovira za nemoten pretok vode, kar prispeva k nastanku lokalnih poplav. Poleg fizične infrastrukture bi morali okrepiti tudi sisteme za zgodnje opozarjanje na poplave z uporabo naprednih hidroloških modelov in satelitskih sistemov, ki bi omogočili bolj natančno napovedovanje potencialnih poplavnih valov. Uvedba sodobnih tehnologij, kot so daljinsko spremljanje vodostaja in pametni senzorji za zaznavanje povišane vlažnosti v tleh, bi lahko zagotovila boljše upravljanje z vodnimi viri. Sodelovanje lokalnih skupnosti je izjemno pomembno. Prebivalci bi morali biti bolje informirani o tveganjih ter opremljeni z načrti za evakuacijo in samopomoč. Na poplavnih območjih bi bilo treba vpeljati tudi ukrepe za naravno zadrževanje vode, kot so vzpostavitev poplavnih gozdov, obnovitev mokrišč ter sonaravno urejanje rek, kar bi pomagalo pri zmanjševanju hitrosti pretoka vode in s tem blažilo učinke poplav.

5.9.2. Urejena komunalna infrastruktura

Investicije v komunalno infrastrukturo so izhodišče za zagotavljanje kakovostnega življenjskega okolja prebivalcem Savinjske regije. Trenutno stanje kaže na neenakomerne razmere v komunalni infrastrukturi med urbanimi in ruralnimi območji. Mestna središča so razmeroma dobro opremljena s sodobnimi sistemi za oskrbo s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadnih voda ter urejeno prometno in energetsko infrastrukturo. Vendar pa so manjša naselja in odmaknjene vasi pogosto zapostavljena, kar vodi do težav pri zagotavljanju osnovnih storitev. Za izboljšanje stanja je nujno potrebno celovito načrtovanje in izvajanje komunalne infrastrukture, ki vključuje modernizacijo in širitev obstoječih sistemov. To zajema

gradnjo novih vodovodnih in kanalizacijskih omrežij, nadgradnjo čistilnih naprav ter vzpostavitev učinkovitih sistemov za zbiranje in obdelavo odpadkov. Poleg tega je potrebno poskrbeti za razvoj prometne infrastrukture, ki bo povezovala različne dele regije ter omogočala nemoteno gibanje prebivalcev in blaga. Pomemben vidik urejene komunalne infrastrukture je tudi zagotavljanje energetske učinkovitosti. V regiji je potrebna modernizacija obstoječih energetskih sistemov, vključno z izboljšanjem energetske učinkovitosti stavb ter spodbujanjem uporabe obnovljivih virov energije. To vključuje postavitev sončnih elektrarn, uporaba biomase za ogrevanje ter razvoj pametnih omrežij za distribucijo električne energije. S tem se bo zmanjšal ogljični odtis regije ter izboljšala energetska varnost.

5.9.3. Regijske kolesarske povezave in celostna trajnostna mobilnost

Razvoj kolesarskih povezav in trajnostna mobilnost sta ključna za zmanjšanje emisij CO2, razbremenitev prometnih omrežij ter spodbujanje zdravega načina življenja v Savinjski regiji. Trenutno stanje kaže na pomanjkanje ustreznih kolesarskih poti, kar ovira varno in učinkovito kolesarjenje. Kljub nekaterim pobudam za izboljšanje kolesarskih povezav so te še vedno neenakomerno razporejene in nezadostno povezane, kar omejuje mobilnost prebivalcev. Za izboljšanje stanja je potrebno celovito načrtovanje kolesarskih poti, ki bodo povezovale različna naselja ter omogočale varno in udobno kolesarjenje. To vključuje gradnjo novih kolesarskih stez, izboljšanje obstoječih poti ter vzpostavitev ustrezne infrastrukture, kot so kolesarska parkirišča in servisne točke. Nujno je tudi, da se kolesarske poti integrirajo z drugimi oblikami prevoza, kot so javni prevoz, kar omogoča nemoteno prehajanje med različnimi načini mobilnosti. Potrebno spodbujati celostno trajnostno mobilnost, kar vključuje spodbujanje uporabe javnega prevoza, souporabe vozil ter pešačenja. To zahteva izboljšanje kakovosti in dostopnosti javnega prevoza, kar vključuje posodobitev voznega parka, povečanje frekvence voženj ter izboljšanje infrastrukturnih povezav med različnimi načini prevoza. Prav tako je potrebno spodbujati souporabo vozil, kar zmanjšuje število osebnih vozil na cestah ter prispeva k zmanjšanju prometnih zastojev in onesnaževanja zraka.

5.9.4. Gozdarsko – lesno predelovalni centri in izraba lesne biomase

Razvoj gozdarsko-lesnih predelovalnih centrov ter izraba lesne biomase sta ključna za spodbujanje trajnostnega gospodarstva ter ohranjanje gozdnih ekosistemov v Savinjski regiji. Trenutno stanje kaže na neizkoriščen potencial gozdnih virov ter pomanjkanje sodobne infrastrukture za predelavo lesa in izrabo lesne biomase. Gozdovi pokrivajo velik del regije, vendar pa njihova izraba ni vedno optimalna, kar omejuje gospodarski razvoj ter prispeva k izgubi biotske raznovrstnosti. Za izboljšanje stanja je potrebno vzpostaviti sodobne gozdarsko-lesne predelovalne centre, ki omogočajo učinkovito in trajnostno izrabo gozdnih virov. Ti centri vključujejo moderne obrate za predelavo lesa, proizvodnjo lesnih izdelkov ter izrabo lesne biomase za energetske namene. Ustrezno gospodarjenje z gozdnimi viri prispeva k ohranjanju gozdnih ekosistemov ter povečuje dodano vrednost lesnih proizvodov, kar spodbuja lokalno gospodarstvo in ustvarja nova delovna mesta. Poleg vzpostavitve predelovalnih centrov je potrebno spodbujati izrabo lesne biomase za proizvodnjo energije. Lesna biomasa predstavlja obnovljiv vir energije, ki prispeva k zmanjšanju odvisnosti od fosilnih goriv ter zmanjšanju

ogljičnega odtisa regije. To vključuje gradnjo kotlovnic na lesno biomaso, razvoj sistemov za daljinsko ogrevanje ter spodbujanje uporabe lesnih peletov in briketov za ogrevanje gospodinjstev.

5.9.5. Cone regionalnega pomena

Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 (ReSPR50) poudarja pomen regionalnih centrov kot ključnih urbanih središč za izvajanje razvojne politike, ki temelji na socialni, gospodarski in teritorialni koheziji EU. Ti centri, umeščeni med državno raven in območja 212 občin, so opredeljeni na podlagi središč dvanajstih razvojnih regij, ki predstavljajo temelj za izvajanje evropske kohezijske politike. Poleg tega sovpadajo z dvanajstimi statističnimi regijami in mestnimi občinami, ki imajo status urbanih središč različnih kategorij v okviru Strategije prostorskega razvoja Slovenije (SPRS). Njihova vloga se dodatno utrjuje z umestitvijo v omrežje intermodalnih vozlišč skladno s TEN-T Uredbo ter kot lokacije stanovanjskih con v širših regionalnih okvirih.

Razvoj con regionalnega pomena je ključen za ustvarjanje pogojev za gospodarsko rast, razvoj ter ustvarjanje delovnih mest, kar je še posebej izrazito v Savinjski regiji. Trenutno stanje kaže na neenakomerno razporeditev gospodarskih dejavnosti in pomanjkanje ustrezno opremljenih poslovnih con, kar neposredno omejuje konkurenčnost regije tako na nacionalnem kot mednarodnem trgu. Strategija zato določa merila in usmeritve za umeščanje logističnih centrov ter gospodarskih con, pri čemer se upoštevajo tako gospodarski kot prostorski dejavniki. Med ključne gospodarske vidike sodijo stabilne gospodarske razmere, razpoložljivost kapitala in strokovnega znanja, predvsem na področju visokih tehnologij, ter usposobljenost delovne sile v gravitacijskem območju. Prostorska merila vključujejo vlogo središča v urbanem sistemu, dostopnost lokacij gospodarskih con s trajnostnimi oblikami mobilnosti, optimalno povezavo s prometnim in energetskim infrastrukturnim omrežjem ter možnosti priključitve na elektronske komunikacijske sisteme. Poleg tega se pri načrtovanju upošteva tudi oddaljenost in velikost obstoječih gospodarskih con ter prometnih terminalov in vozlišč, kakor tudi prostorske možnosti in omejitve, ki izhajajo iz obstoječih urbanih in naravnih struktur.

Razvoj sodobnih poslovnih con, ki vključujejo ustrezno infrastrukturo, kot so prometne povezave, energetski sistemi, komunikacijska omrežja ter logistični centri, je ključen za izboljšanje gospodarske konkurenčnosti. Te cone omogočajo učinkovito delovanje podjetij ter spodbujajo inovacije in tehnološki razvoj, obenem pa povečujejo privlačnost regije za domače in tuje investitorje. Pri umeščanju logističnih centrov in gospodarskih con strategija narekuje, da morajo biti ta območja locirana ob prometnih vozliščih, s poudarkom na dobri povezavi z javnim potniškim prometom, tako na regionalni kot medregionalni ravni. Posebno pozornost se namenja možnostim prenove in sanacije opuščenih, razvrednotenih ter degradiranih območij, kot so zemljišča v bližini avtocest, železniških prog in letališč, saj se s tem zagotavlja trajnostna raba prostora. Pri tem morajo biti območja načrtovana tako, da v največji možni meri izkazujejo okoljsko trajnost. Nekdanja industrijska območja, ki ustrezajo prostorskim, okoljskim in infrastrukturnim pogojem, se dolgoročno ohranjajo in posodabljajo za gospodarske namene, kar omogoča učinkovito revitalizacijo urbanega prostora. Potencialno primerne so tudi lokacije

na podeželju, zlasti v bližini urbanih središč, vendar le pod pogojem, da nove dejavnosti prispevajo k večfunkcionalnosti prostora, zmanjšujejo ranljivost in ogroženost prostorskih struktur ter izboljšujejo kakovost življenja prebivalcev.

Poleg razvoja infrastrukture je ključno tudi spodbujanje gospodarske dejavnosti v regiji, kar vključuje podporo podjetništvu, spodbujanje inovacij ter privabljanje domačih in tujih investicij. To zahteva vzpostavitev ustreznih podpornih mehanizmov, kot so poslovni inkubatorji, tehnološki parki ter finančne spodbude za podjetja. Prav tako je potrebno razvijati programe usposabljanja in izobraževanja, ki omogočajo razvoj potrebnih kompetenc ter povečujejo zaposlitvene možnosti prebivalcev. Določitev prednostnih območij za zgostitev gospodarskih dejavnosti sledi hierarhični zasnovi urbanega sistema. Prednost imajo širša mestna območja v središčih prve in druge ravni, izjemoma pa tudi središča tretje in četrte ravni, če že imajo večja sklenjena industrijska ali proizvodna območja, večja od 20 hektarjev. Strategija spodbuja notranji razvoj urbanih naselij z izkoriščanjem že obstoječih, a razvrednotenih območij, ki se lahko s prestrukturiranjem prenovijo in zgostijo v okviru gospodarskih in poslovnih con. Za gospodarske dejavnosti, pri katerih je racionalna transportna oddaljenost med surovinsko bazo in končnimi uporabniki ključna (kot na primer pri predelavi lesa ali mineralnih surovin), se primerne lokacije lahko poiščejo tudi v središčih četrte ravni ali drugih pomembnih naseljih, pod pogojem, da se prednostno zagotovi železniški prevoz.

Tematski akcijski program za industrijsko-poslovne cone opredeljuje prostorski razvoj države in regij na področju gospodarstva, pri čemer določa prednostna območja za umeščanje gospodarskih dejavnosti ter potrebne prostorske ureditve. Njegova vloga ni zgolj v identifikaciji ključnih lokacij za razvoj industrije in poslovnih dejavnosti, temveč tudi v natančnem določanju maksimalnih prostorskih kapacitet con, vrste dejavnosti, ki jih je mogoče izvajati, ter dovoljenih okoljskih emisij, kot so hrup in odpadki. Hkrati predvideva nabor ukrepov za omilitev negativnih vplivov na okolje ter oblikuje usmeritve za določanje namenske rabe prostora na prednostnih območjih. Poleg tega program postavlja smernice za načrtovanje prostorskih ureditev in oblikovanje izvedbenih regulativ, ki zagotavljajo skladnost prostorskega razvoja z okoljskimi in gospodarskimi cilji. Ključni element programa je tudi akcijski načrt za pripravo izvedbenih prostorskih aktov, ki bodo podlaga za pridobitev gradbenih dovoljenj, potrebnih za vzpostavitev infrastrukture in gradnjo objektov v industrijsko-poslovnih conah. V okviru tega strateškega dokumenta je predvidena vzpostavitev do dvanajstih industrijsko-poslovnih območij regijskega pomena in do treh območij nacionalnega pomena, s čimer se zagotavlja uravnotežen razvoj gospodarskih con na različnih ravneh.

Končno se vsa prednostna območja določajo v okviru regionalnih prostorskih planov, skladno z usmeritvami strategije, pri čemer je cilj doseči usklajen in trajnostno naravnan razvoj gospodarskih središč na nacionalni in regionalni ravni. Pri tem je nujno, da se poslovne cone integrirajo v širši prostorski in gospodarski razvoj regije, kar vključuje usklajevanje z lokalnimi skupnostmi ter upoštevanje okoljskih in družbenih vidikov. S tem se ne le krepi gospodarska konkurenčnost, temveč se ustvarja tudi kakovostno življenjsko okolje, ki spodbuja dolgoročno trajnostni razvoj.

5.9.6. Regijska športna infrastruktura

Razvoj regijske športne infrastrukture je ključen za spodbujanje zdravega načina življenja, razvoj športa ter krepitev družbene povezanosti v Savinjski regiji. Trenutno stanje kaže na pomanjkanje ustreznih športnih objektov in površin, kar omejuje dostopnost športnih dejavnosti za prebivalce. Obstoječi športni objekti so pogosto zastareli in potrebujejo obnovo ter posodobitev, kar otežuje izvajanje športnih programov ter organizacijo športnih prireditev. Za izboljšanje stanja je potrebno načrtovanje in razvoj sodobne športne infrastrukture, ki vključuje gradnjo novih športnih objektov, obnovo in posodobitev obstoječih objektov ter vzpostavitev ustreznih površin za rekreativne dejavnosti. To zajema gradnjo športnih dvoran, stadionov, bazenov, igrišč ter drugih objektov, ki omogočajo izvajanje različnih športnih aktivnosti. Pomembno je tudi, da se športna infrastruktura integrira v širši prostorski razvoj regije, kar vključuje dostopnost in povezanost z javnim prevozom ter drugimi oblikami mobilnosti. Poleg razvoja infrastrukture je potrebno spodbujati športne dejavnosti in programe, kar vključuje organizacijo športnih prireditev, podporo športnim klubom ter spodbujanje rekreativnih dejavnosti za vse starostne skupine. To zahteva vzpostavitev ustreznih podpornih mehanizmov, kot so finančne spodbude za športne organizacije, programi usposabljanja in izobraževanja za športne delavce ter promocija športa v lokalni skupnosti. Prav tako je pomembno razvijati programe za spodbujanje telesne dejavnosti med prebivalci, kar prispeva k izboljšanju zdravja in kakovosti življenja. Prav tako je nujno zagotoviti finančna sredstva za razvoj športne infrastrukture ter spodbujanje športnih dejavnosti, bodisi preko državnih subvencij, evropskih sredstev ali zasebnih investicij.

5.9.7. Sklepne ugotovitve

Savinska regija se sooča s številnimi izzivi, ki zahtevajo celovite in trajnostne rešitve. Poplavna varnost, ohranjanje narave in kulturne dediščine, razvoj energetske in prometne infrastrukture, gospodarski razvoj, izobraževanje, zdravstvo, digitalna infrastruktura ter ravnanje z odpadki so ključna področja, ki potrebujejo pozornost in ukrepanje. S celovitimi in dobro načrtovanimi pristopi je mogoče doseči trajnostni razvoj regije, ki bo prinesel boljšo kakovost življenja za vse prebivalce. Temeljite hidrološke in hidrogeološke analize, analize kakovosti vode, naravovarstvene študije, energetske analize ter prostorske analize so ključne strokovne podlage, ki omogočajo učinkovito načrtovanje in izvajanje ukrepov za trajnostni razvoj regije. Skozi ustrezno sodelovanje deležnikov in izvajanje potrebnih strokovnih podlag lahko regija uspešno naslavlja ključne izzive ter ustvarja pogoje za trajnostni razvoj in kakovostno življenje prebivalcev. Na podlagi analiz stanja po regijah na področju poselitve, krajine in gospodarske javne infrastrukture, regionalnih razvojnih programov za obdobje 2021-2027, že izdelanih strokovnih podlag, veljavnih aktov in drugih dokumentov, ter delavnic s predstavniki regionalnih razvojnih agencij in nosilcev urejanja prostora, so bile določene usmeritve oziroma ničelno stanje v posamezni regiji. Te usmeritve odražajo analize razpoložljivih dokumentov.

Za nadaljnje načrtovanje regionalnega prostorskega načrta so potrebne dodatne strokovne podlage, vključno s podrobnimi hidrološkimi analizami za upravljanje vodnih virov in zaščito pred poplavami, strokovnimi analizami kakovosti vode za zagotavljanje varnosti pitne vode in ohranjanje ekosistemov, naravovarstvenimi študijami za ohranjanje biotske raznovrstnosti in

naravnih habitatov, energetskimi analizami za razvoj trajnostne energetske infrastrukture ter prostorskimi analizami za optimalno prostorsko planiranje, vključno z analizo uporabnosti prostora, infrastrukturnih povezav ter potreb in kapacitet različnih funkcij. Pomembno je, da se analize izvedejo celovito in interdisciplinarno, kar bo omogočilo učinkovito načrtovanje in izvedbo ukrepov za trajnostni razvoj Savinjske regije. Pomembno je tudi zagotoviti ustrezna finančna sredstva za pripravo potrebnih strokovnih podlag ter za implementacijo načrtovanih ukrepov.

6. SEZNAM IZVEDENIH IN NAČRTOVANIH PROJEKTOV V SAVINJSKI REGIJI

Projekti, našteti v dogovoru za razvoj regij (DRR), veljavnih ter predvidenih prostorskih načrtih (DPNv in DPNp) za Savinjsko regijo, predstavljajo pomembne naložbe in načrte za razvoj regije v prihodnjih letih. Raznolikost projektov zajema širok spekter dejavnosti, ki segajo od gradnje infrastrukture do varstva okolja in mobilnosti. Razumeti njihov pomen ter učinke na gospodarsko, socialno in okoljsko področje je temelj za razvoj trajnostne in uspešne regije.

6.1. Veljavni in predvideni državni prostorski akti

6.1.1. Veljavni DPN

- Državni lokacijski načrt za avtocestni priključek Celje vzhod in povezovalno cesto
- Državni lokacijski načrt za nadvoz državne ceste Teharje - Svetina čez železniško progo Zidani Most - Maribor
- Državni lokacijski načrt za prenosni plinovod (R25D) od odcepa na magistralnem plinovodu M2 pri Šentrupertu do Termoelektrarne Šoštanj v Šoštanju
- Državni lokacijski načrt za rekonstrukcijo plinovoda M2 na odseku Rogatec - Rogaška Slatina
- Državni prostorski načrt za cesto G2-108 Hrastnik–Zidani Most in G1-5 Rimske Toplice-Zidani Most-Radeče
- Državni prostorski načrt za državno cesto od priključka Šentrupert na avtocesti A1 Šentilj - Koper do priključka Velenje jug
- Državni prostorski načrt za državno cesto od priključka Velenje-jug do priključka Slovenj Gradec-jug
- Državni prostorski načrt za izvennivojsko križanje glavne in regionalne železniške proge z glavno cesto Šentjur - Mestinje v Grobelnem
- Državni prostorski načrt za območje Šmartinskega jezera
- Državni prostorski načrt za prenosne plinovode zanke do Zreč
- Državni prostorski načrt za prenosni plinovod M 2/1 na odseku Rogaška Slatina - Trojane
- Državni prostorski načrt za prenosni plinovod M1A/1 Interkonekcija Rogatec
- Državni prostorski načrt za rekonstrukcijo daljnovoda 2x400 kV Šoštanj-Podlog
- Državni prostorski načrt za ureditev regionalne ceste R2-428/1249 Radmirje - Luče in zagotavljanje poplavne varnosti naselja Luče
- Državni prostorski načrt za ureditev Savinje za zagotavljanje poplavne varnosti urbaniziranih območij od Ločice do Letuša ob Savinji
- Lokacijski načrt za avtocestni priključek Celje zahod, povezovalno cesto in oskrbni center Lopata
- Lokacijski načrt za avtocesto Arja vas - Ločica pri Vranskem
- Lokacijski načrt za avtocesto na odseku Vransko - Blagovica

- Lokacijski načrt za vzporedni plinovod M 1/1 na odseku Kidričevo – Rogatec

Veljavni Državni prostorski načrti (DPN) v Savinjski regiji predstavljajo ključno infrastrukturo za nadaljnji razvoj in izboljšanje regionalne povezanosti ter energetske infrastrukture. Ti načrti obsegajo širok spekter projektov, ki vplivajo na prometno omrežje, energetsko infrastrukturo in zaščito okolja. Med pomembnejšimi dokumenti je Državni lokacijski načrt za avtocestni priključek Celje vzhod in povezovalno cesto, ki omogoča izboljšanje prometne povezljivosti vzhodnega dela Celja, kar bo olajšalo dostop do regionalnih središč in spodbudilo gospodarsko aktivnost. Prav tako je pomemben Državni lokacijski načrt za nadvoz državne ceste Teharje - Svetina čez železniško progo Zidani Most - Maribor, ki se osredotoča na izboljšanje prometne varnosti z gradnjo nadvoza. Energetska infrastruktura bo izboljšana z Državnim lokacijskim načrtom za prenosni plinovod (R25D), ki povezuje Šentrupert s Termoelektrarno Šoštanj, ter z Državnim prostorskim načrtom za rekonstrukcijo daljnovoda 2x400 kV Šoštanj-Podlog, ki prispeva k večji zanesljivosti prenosa električne energije. DPN za ureditve regionalne ceste R2-428/1249 Radmirje - Luče in zagotavljanje poplavne varnosti naselja Luče zagotavlja zaščito pred poplavami in izboljšanje cestne infrastrukture, kar je ključno za kakovost življenja v tem območju. Skupno, ti veljavni DPN-i predstavljajo osnovo za izboljšanje prometne dostopnosti, povečanje energetske zmogljivosti in zaščito pred naravnimi tveganji v regiji, kar prispeva k njenemu trajnostnemu razvoju.

6.1.2. DPN v pripravi

- Državni prostorski načrt za državno cesto med avtocesto A1 (Celje-Lopata) in avtocesto A2 (Novo mesto)
- Državni prostorski načrt za državno cesto od priključka Slovenj Gradec - jug do Dravograda z obvoznicami
- Državni prostorski načrt za državno cesto Podgora – Letuš / povezava na severni del tretje razvojne osi
- Državni prostorski načrt za plavajočo SE Družmirje
- Državni prostorski načrt za HE Renke, HE Trbovlje in HE Suhadol na srednji Savi
- Državni prostorski načrt za območje Celjske koče
- Državni prostorski načrt za polje vetrnih elektrarn Paški Kozjak
- Državni prostorski načrt za polje vetrnih elektrarn Rogatec
- Državni prostorski načrt za prenosni plinovod M9 Kidričevo-Vodice
- Državni prostorski načrt za rekonstrukcijo glavne ceste G2-107 Šentjur-Dobovec
- Državni prostorski načrt za vetrno elektrarno Plešivec
- Državno prostorsko načrtovanje za polje vetrnih elektrarn Mislinja
- Državno prostorsko načrtovanje za zagotovitev poplavne varnosti v Spodnji Savinjski dolini
- Lokacijski načrt za vplivno območje plazu Macesnik v občini Solčava

Načrtovani državni prostorski načrti (DPN) v Savinjski regiji vključujejo vrsto strateških projektov, ki bodo pomembno vplivali na dolgoročni razvoj ter izboljšanje infrastrukture. Te pobude se osredotočajo na nadgradnjo prometne infrastrukture, razvoj obnovljivih virov energije in krepitev zaščite pred poplavami, kar bo prispevalo k celovitemu izboljšanju kakovosti življenja v regiji. Eden ključnih načrtov, Državni prostorski načrt za državno cesto med avtocestama A1 (Celje-Lopata) in A2 (Novo mesto), bo bistveno izboljšal prometno povezanost med ključnimi avtocestnimi koridorji, s čimer bo povečana prometna pretočnost in dostopnost regije. Med pomembnimi projekti na področju energetike izstopajo načrti za hidroelektrarne Renke, Trbovlje in Suhadol, ki predvidevajo razvoj hidroelektrarn na srednji Savi. Ti projekti bodo bistveno prispevali k povečanju proizvodnje čiste energije in krepitvi energetske neodvisnosti regije. V skladu s tem je načrtovana tudi izgradnja vetrnih elektrarn na Paškem Kozjaku in v Rogatcu in plavajoče sončne elektrarne na Družmirskem jezeru, kar je pomemben korak proti večji uporabi obnovljivih virov energije in doseganju trajnostnega razvoja. Poleg energetskih projektov se načrti osredotočajo tudi na izboljšanje prometne infrastrukture in varstva pred naravnimi nesrečami. Rekonstrukcija glavne ceste G2-107 na odseku Šentjur – Dobovec bo izboljšala varnost in prometne povezave, medtem ko bodo ukrepi za zagotovitev poplavne varnosti v Spodnji Savinjski dolini pomembno prispevali k zaščiti območij, ki so pogosto ogrožena zaradi poplav. DPN za zagotovitev poplavne varnosti v Spodnji Savinjski dolini predstavlja ključen projekt, katerega pomen je bil tragično izpostavljen ob poplavah leta 2023. Zaradi neizvedbe načrta so številna območja utrpela hude posledice poplav, ki so povzročile obsežne gmotne škode in negativno vplivale na lokalne skupnosti, gospodarstvo ter naravno okolje. Kljub preteku časa po katastrofalnem dogodku posledice še vedno niso v celoti odpravljene, kar dodatno poudarja nujnost uresničitve tega načrta. Načrt za območje plazu Macesnik v občini Solčava bo obravnaval nevarnost plazov ter povečal varnost lokalnih prebivalcev. Eden bolj kompleksnih načrtov je Državni prostorski načrt za prenosni plinovod M9 Kidričevo-Vodice, ki vključuje pomembne omejitve pri prostorskem razvoju vzdolž glavnega avtocestnega odseka. Te omejitve, skupaj z načrtovano delno ukinitvijo rabe plina kot energenta do leta 2030, predstavljajo oviro za nadaljnjo urbanizacijo območja ter zmanjšujejo možnosti za oblikovanje novih gospodarskih funkcij. Posledično je zmanjšana privlačnost območja za investitorje, kar otežuje prihodnje načrte za razvoj državne infrastrukture lokalnega pomena.

6.2. Dogovori za razvoj regij (DRR)

Dogovori za razvoj regij (DRR) igrajo osrednjo vlogo pri pospeševanju regionalnega razvoja in odpravljanju razvojnih ovir v slovenskih regijah, vključno s Savinjsko regijo. V okviru teh dogovorov je osrednja pozornost namenjena nadgradnji infrastrukture, ki bo ustvarila nove priložnosti in dvignila kakovost življenja prebivalstva. Načrtovana investicija v višini 29.485.524,93 EUR v oskrbo s pitno vodo bo zagotovila trajno in kakovostno dostopnost do te ključne življenjske dobrine, kar bo pomembno vplivalo na zdravje in dobrobit prebivalcev. Trajnostna mobilnost je prav tako pomembna prioriteta. Državne kolesarske povezave, z načrtovanim proračunom 4.486.409,81 EUR, bodo prispevale k spodbujanju zelenega načina prevoza in zmanjševanju emisij CO2. Dopolnjuje jih uvedba mehkih ukrepov za trajnostno mobilnost, vrednih 705.418,50 EUR, ki vključujejo pobude za spodbujanje uporabe javnega

prevoza, kolesarjenja in hoje. Poleg tega so ključni projekti usmerjeni v izboljšanje okoljskih standardov, zlasti na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda, kjer bo investicija v višini 24.514.025,53 EUR prispevala k zaščiti vodnih virov in ohranjanju naravnega okolja. Tovrstni projekti ne izboljšujejo le sanitarnih pogojev, ampak tudi zmanjšujejo vplive na okolje ter zagotavljajo dolgoročno ekološko vzdržnost regije. Med pomembnejšimi pobudami so tudi podjetniški inkubatorji, ki s skupno investicijo 7.346.642,04 EUR podpirajo mlade podjetnike in inovatorje. S povezovanjem znanja, virov ter dostopom do mentorstva in strokovnjakov se krepi konkurenčnost regije ter ustvarjajo nove delovne priložnosti. Poleg tega projekti zelene infrastrukture, vredni 10.316.308,39 EUR, krepijo kakovost urbanega okolja z ustvarjanjem novih zelenih površin in rekreacijskih območij, kar prispeva k varstvu naravnih virov in socialni povezanosti prebivalcev. Celovit pristop k reševanju razvojnih izzivov v Savinjski regiji vključuje širok spekter projektov, od podjetniških inkubatorjev, trajnostne mobilnosti in vodovodnih projektov do zelene infrastrukture. Vsi ti projekti prispevajo k ustvarjanju razvojnih priložnosti, dvigu kakovosti življenja in postavljanju temeljev za trajnostno prihodnost regije.

6.3. Trendi potrjenih projektov v regiji

Trendi v potrjenih projektih v Savinjski regiji kažejo na jasen poudarek na razvoju infrastrukture, ki podpira gospodarsko rast in regionalno povezanost. Investicije v poslovne cone, cestno omrežje ter sisteme upravljanja z vodo so ključne za privabljanje naložb in spodbujanje gospodarske dejavnosti. Takšni projekti omogočajo vzpostavitev trdnih temeljev za gospodarski razvoj in povezanost regije z drugimi deli države in širšo okolico. Razvoj poslovnih con spodbuja lokalno ekonomijo, saj omogoča lažji dostop do ključnih gospodarskih storitev in spodbuja nastanek novih delovnih mest. S povečanjem obsega poslovnih in industrijskih dejavnosti v določenih območjih, poslovne cone omogočajo učinkovitejšo porazdelitev virov in infrastrukture, kar prispeva k splošni gospodarski blaginji regije.

Trajnostni razvoj in okoljske pobude so med ključnimi trendi, ki vplivajo na oblikovanje projektov v Savinjski regiji. Trajnostno gospodarjenje z naravnimi viri in zmanjševanje vplivov na okolje postajata prioriteti v številnih projektih. Zelena infrastruktura, kot so prenove mestnih parkov, razvoj zelenih površin in izboljšanje odvajanja in čiščenja odpadnih voda, odraža naraščajočo potrebo po varovanju okolja in izboljšanju kakovosti zraka in vode. To vključuje tudi strategije za povečanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, kar je povezano z globalnimi cilji trajnostnega razvoja in podnebnimi spremembami. Poleg tega razvoj poslovnih con omogoča koncentracijo gospodarskih aktivnosti na določenih območjih, kar povečuje konkurenčnost regije na nacionalnem in mednarodnem trgu. Poslovne cone omogočajo podjetjem lažji dostop do potrebne infrastrukture, kot so ceste, telekomunikacijske povezave in energetski viri, kar zmanjša operativne stroške in povečuje učinkovitost poslovanja. Na ta način lahko podjetja v poslovnih conah lažje dostopajo do trgov in virov ter izboljšajo svojo konkurenčnost. Posledično to privablja dodatne naložbe in spodbuja rast lokalne ekonomije, kar pozitivno vpliva na splošno blaginjo prebivalcev v regiji.

Posodobitev cestnega omrežja pa ne le izboljšuje prometno povezanost, ampak tudi prispeva k boljši dostopnosti poslovnih in industrijskih območij, kar spodbuja rast lokalnega gospodarstva. Boljša prometna infrastruktura omogoča hitrejši in varnejši prevoz blaga in

storitev, kar zmanjšuje stroške in čas transporta ter povečuje konkurenčnost lokalnih podjetij. Poleg tega izboljšana cestna povezava spodbuja mobilnost prebivalcev, kar prispeva k višji stopnji zaposlenosti in gospodarski aktivnosti v regiji. Investicije v cestno omrežje vključujejo tudi gradnjo in posodobitev avtocest, regionalnih cest in lokalnih povezav, kar zagotavlja celovito prometno infrastrukturo, prilagojeno potrebam lokalne skupnosti in gospodarstva.

Poudarek na obnovljivih virih energije, kot so vetrne in hidroelektrarne, odraža prizadevanja za trajnostni razvoj in varovanje okolja v Savinjski regiji. Investicije v te projekte ne le zmanjšujejo odvisnost od fosilnih goriv, ampak tudi prispevajo k zmanjšanju ogljičnega odtisa regije. Razvoj infrastrukture za obnovljive vire energije krepi energetsko varnost in spodbuja zelene tehnologije, ki so ključne za prehod v nizkoogljično družbo. Vetrne in hidroelektrarne so nepogrešljiv komponente trajnostnega energetskega sistema, saj omogočajo proizvodnjo čiste energije iz obnovljivih virov, kar prispeva k zmanjšanju emisij toplogrednih plinov in izboljšanju kakovosti zraka. Poleg tega takšne investicije prinašajo nova delovna mesta in spodbujajo lokalno gospodarstvo, saj vključujejo gradnjo, vzdrževanje in upravljanje energetskih objektov. S tem se regija postavlja v položaj trajnostnega voditelja v energetskem sektorju, hkrati pa ustvarja nova delovna mesta in izboljšuje lokalno okolje. Investicije v obnovljive vire energije prinašajo številne prednosti, vključno z izboljšano energetsko neodvisnostjo, povečano stabilnostjo energetskega sistema ter zmanjšano izpostavljenostjo nestanovitnosti cen fosilnih goriv. Poleg tega takšni projekti spodbujajo razvoj novih tehnologij in inovacij v energetskem sektorju, kar krepi konkurenčnost regije na mednarodnem trgu in privablja dodatne naložbe v raziskave in razvoj.

Urbanistični razvoj in prostorsko načrtovanje igrajo ključno vlogo pri oblikovanju prihodnosti Savinjske regije. Projekti, povezani z urbanistično infrastrukturo in industrijskimi conami, so namenjeni izboljšanju življenjskega standarda prebivalcev in ustvarjanju ugodnega okolja za podjetništvo. Razvoj novih cestnih povezav omogoča boljšo dostopnost do urbanih središč ter zmanjšuje prometne zastoje in negativne vplive na okolje. Učinkovito prostorsko načrtovanje omogoča usklajeno in trajnostno rast naselij ter industrijskih območij, kar zagotavlja uravnotežen razvoj med urbano in podeželsko regijo. Prostorsko načrtovanje usmerja rast naselij in industrijskih območij v skladu s trajnostnimi načeli, kar zagotavlja uravnotežen razvoj med urbano in podeželsko regijo. Načrtovanje vključuje upoštevanje okoljskih, socialnih in ekonomskih dejavnikov, kar zagotavlja celovit pristop k razvoju prostora. To vključuje izboljšanje javnega prevoza, spodbujanje trajnostne mobilnosti, varovanje naravnih virov in izboljšanje kakovosti bivanja za prebivalce. S tem se zagotavlja, da je razvoj skladen z dolgoročnimi cilji trajnostnega razvoja in da prispeva k blaginji celotne regije.

Investicije v vodno gospodarstvo in zaščito pred poplavami so ključne za izboljšanje okoljske odpornosti in zmanjšanje tveganj pred naravnimi nesrečami v Savinjski regiji. Razvoj infrastrukture za preprečevanje poplav, kot so protipoplavni nasipi in sistemi za zgodnje opozarjanje, krepi odpornost skupnosti na ekstremne vremenske dogodke. Učinkovito upravljanje z vodnimi viri omogoča trajnostno rabo vodnih virov ter ohranjanje ekološkega ravnovesja v regiji. Takšni projekti vključujejo gradnjo in posodobitev kanalizacijskih sistemov, čistilnih naprav ter ukrepov za varovanje vodnih virov, kar prispeva k varovanju okolja in izboljšanju kakovosti življenja prebivalcev. S tem se zagotavlja varnost prebivalcev in njihovega premoženja ter spodbuja trajnostni razvoj občutljivih vodnih ekosistemov. Investicije

v vodno gospodarstvo vključujejo tudi ukrepe za izboljšanje kakovosti vode, zmanjšanje onesnaženja in ohranjanje biotske raznovrstnosti. To vključuje ukrepe za varstvo pred onesnaženjem, sanacijo degradiranih območij ter spodbujanje trajnostnega kmetijstva in rabe tal. S tem se zagotavlja, da so vodni viri trajnostno upravljani in da prispevajo k dolgoročni stabilnosti in blaginji regije.

Digitalizacija in pametne tehnologije predstavljata pomemben trend v sodobnem razvoju. V okviru podjetniških inkubatorjev se pojavlja povečano zanimanje za digitalne rešitve in inovativne tehnologije, ki lahko izboljšajo učinkovitost podjetij in prispevajo k digitalni transformaciji regije. Pametne energetske mreže, napredne vodne tehnologije in digitalno spremljanje mobilnosti so primeri, kako se tehnologija integrira v načrtovanje in izvajanje projektov. Ti ukrepi omogočajo boljše obvladovanje virov, natančnejše napovedovanje potreb in hitrejše odzivanje na izzive.

Podjetniška inovacija in podjetniški inkubatorji so potrebni za spodbujanje regionalne gospodarske rasti. Mrežni podjetniški inkubatorji, ki nudijo mentorstvo, izobraževanje in dostop do finančnih virov, postajajo pomembni za razvoj start-up podjetij. To odraža širši trend povečevanja podpore inovativnim podjetjem in spodbujanja podjetniškega duha. Inkubatorji nudijo podjetjem potrebne vire in podporo za prehod iz začetnih faz razvoja v stabilne poslovne enote, kar prispeva k ustvarjanju delovnih mest in gospodarskemu razvoju regije.

Povezovanje in sodelovanje med različnimi deležniki, kot so lokalne skupnosti, podjetja in državne institucije, je prav tako v porastu. Trend usklajevanja projektov in vključevanja širokega spektra interesnih skupin omogoča boljšo usklajenost projektov z lokalnimi potrebami in cilji. To vključuje sodelovanje pri razvoju strategij trajnostne mobilnosti, izboljšanju vodne infrastrukture ter ustvarjanju zelenih površin. Ti zastavljeni trendi odražajo širše premike v smeri trajnostnega razvoja, digitalne transformacije in podjetniške inovacije, kar je ključno za uspešno izvajanje načrtovanih projektov in zagotavljanje dolgoročne rasti ter razvoja Savinjske regije. Razumevanje teh trendov omogoča prilagoditev strategij in ukrepov, kar prispeva k doseganju ciljev trajnostnega razvoja ter izboljšanju kakovosti življenja v regiji. Savinjska regija se razvija v smeri trajnostnega in uravnoteženega razvoja, ki združuje gospodarsko rast z varstvom okolja ter izboljšuje kakovost življenja prebivalcev. S kontinuiranim izvajanjem projektov in načrtovanih ukrepov bo regija okrepila svoj položaj kot privlačno okolje za naložbe, hkrati pa ohranjala svojo naravno in kulturno dediščino za prihodnje generacije. Takšen razvoj vključuje spodbujanje inovacij, izboljšanje infrastrukturne povezljivosti, varovanje naravnih virov ter krepitev socialne kohezije, kar prispeva k dolgoročni stabilnosti in blaginji regije.

7. ZAKLJUČEK

Savinjska regija, zaradi svoje izjemne geografske lege in bogatih naravnih virov, predstavlja enkratno priložnost za vzdržen in konkurenčen gospodarski razvoj. Njena prometna umeščenost omogoča učinkovite povezave z ostalimi deli Slovenije in mednarodnimi trgi, kar regijo postavlja v strateško ugoden položaj. Ta dostopnost ni zgolj logistična prednost, temveč ključni dejavnik za krepitev industrije, turizma in logističnih storitev, pri čemer prav sodobna infrastruktura odpira vrata novim poslovnim priložnostim in izboljšuje povezljivost z drugimi evropskimi regijami. Savinjska regija se lahko tako postavi kot dinamično središče, ki privablja tako domače kot tuje investitorje, vendar je uspeh dolgotrajen samo z dolgoročno usmeritvijo v trajnost in z ustreznimi razvojnimi politikami, ki bodo ohranjale ravnovesje med rastjo in varovanjem okolja.

Bogata kulturna dediščina, ki jo zaznamujejo zgodovinska mesta, gradovi in tradicionalne prireditve, je še en močan steber identitete Savinjske regije. Ti kulturni elementi niso le simboli lokalne dediščine, temveč imajo tudi močan gospodarski potencial, saj lahko prispevajo k mednarodni prepoznavnosti in k trajnostnemu turizmu, ki temelji na ohranjanju naravnih in kulturnih virov. A regija se sooča s pomembnimi izzivi, povezanimi z urbanizacijo. Prostorsko načrtovanje, ki je v preteklosti prepogosto zanemarjalo dolgoročno vizijo, je na nekaterih območjih povzročilo degradacijo prostora. Sedaj je nujno, da se ta neskladja odpravijo z jasno in odgovorno urbanistično politiko, ki bo v ospredje postavila prenovo degradiranih območij in preprečila nadaljnjo nenadzorovano urbanizacijo.

Tudi turizem ostaja izjemno neizkoriščena priložnost. Naravne lepote, kulturna dediščina in zdravilišča ustvarjajo trden temelj za razvoj trajnostnega turizma. Toda to zahteva, da regija vlaga več napora v povezovanje in promocijo turističnih ponudb, izboljšanje infrastrukture, predvsem na podeželju, ter razvoj trajnostnih oblik turizma, kot sta ekoturizem in butični turizem. Takšna strategija bi lahko Savinjsko regijo povzdignila kot destinacijo, ki spoštuje svoje naravno okolje in kulturne zaklade, a tudi kot prostor, ki razume vrednost odgovornega turizma.

Poleg prostorskih vprašanj regija ni v celoti izkoristila svojih potencialov na področju obnovljivih virov energije, čeprav bi sončna in geotermalna energija lahko pomembno prispevali k zmanjšanju emisij in energetski samozadostnosti. Z naložbami v obnovljive vire bi Savinjska regija ne le izboljšala svojo okoljsko podobo, temveč tudi povečala svojo odpornost na energetske trge. S tem bi se lahko postavila za zgled regiji in državi, hkrati pa bi ustvarila nova delovna mesta ter povečala energetsko varnost.

Regija mora pospešiti tudi digitalno transformacijo. Počasna digitalizacija prebivalstva in podjetij predstavlja velik izziv, saj digitalna pismenost in tehnološka naprednost nista le moderni trend, temveč ključ za dolgoročno konkurenčnost. Razvoj digitalnih veščin, uvajanje pametnih mest in spodbujanje industrije 4.0 niso zgolj simbolni koraki, temveč nujne spremembe, ki bodo omogočile, da regija postane privlačna za inovativne projekte in pametno usmerjene investicije. Samo tako bo lahko Savinjska regija uspešno odgovarjala na globalne trende in se vključevala v mednarodne gospodarske tokove.

Industrija, osrednji gospodarski steber mest, kot so Celje, Velenje in Žalec, je v procesu prestrukturiranja, ki ga vodi prehod v krožno gospodarstvo in zeleno industrijo. Ta proces ni enostaven in zahteva korenite spremembe: od vlaganj v okolju prijazne tehnologije, povečanja energetske učinkovitosti, do zmanjšanja emisij. Da bi ta prehod bil uspešen, mora industrija tesneje sodelovati z lokalnimi izobraževalnimi institucijami, ki lahko usposabljajo kader, pripravljen na zahteve digitalizirane in trajnostno usmerjene industrije. Pomembno bo tudi usmerjanje mladih v poklicno izobraževanje, ki bo bolje prilagojeno potrebam lokalnega trga dela in hkrati spodbudilo gospodarsko prožnost.

Demografski izzivi regije so kompleksni, a ključni. Pomanjkanje ustreznih bivalnih kapacitet, ki še posebej prizadene mlade družine, starajoče se prebivalstvo in odliv mladih strokovnjakov, resno ogrožajo gospodarsko vitalnost regije. Da bi preprečili demografsko stagnacijo, mora Savinjska regija aktivno spodbujati ukrepe, ki privabljajo mlade, povečujejo kakovost življenja ter omogočajo dostop do vitalnih storitev, kot sta zdravstvo in izobraževanje, zlasti na primarni ravni. Brez tega se lahko regija znajde v položaju, kjer bo njena gospodarska rast omejena, razvojni potencial pa oslabljen.

Kljub vsem izzivom so priložnosti Savinjske regije številne. Ključni projekti, kot je razvoj tretje razvojne osi, bodo dodatno izboljšali prometno povezljivost in okrepili gospodarski razvoj. Gozdno - lesna veriga, ekološka pridelava in lokalna samooskrba nudijo možnost za prehod v bolj trajnostno usmerjeno gospodarstvo, hkrati pa imajo močan učinek na dvig dodane vrednosti lokalnih industrijskih panog. Savinjska regija ima torej vse potenciale, da se postavi za vzor trajnostnega razvoja, a to bo zahtevalo konsistentno politično voljo, premišljeno načrtovanje in sodelovanje vseh deležnikov. Samo s prožno in hkrati odločno strategijo, usmerjeno v ohranjanje naravnih in kulturnih virov, gospodarsko inovativnost in izboljšanje kakovosti življenja, bo lahko Savinjska regija v prihodnosti uspešno kljubovala globalnim izzivom, kot so podnebne spremembe, digitalizacija in demografski premiki. S tem pristopom lahko postane zgled uspešnega regionalnega razvoja tako doma kot širše v Evropi.